

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2 3354

93X

398.5

G-15

1876

2010

398.5
7-15
ur

43

Ա Ն Ե Կ Դ Օ Տ Ն Բ Դ Ե Լ

Հատոր I.

(Ա. գործ)

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԴԱԶԱՐԵԱՆՑ:

(
-1001
2845
)

2002

1876

Բ Ա Գ Ո Ւ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՂԱՍԱԳԵԱՆՅԻ:

40354- ահ

3044

I

(6099 - 11)

Дозволено цензурою Тифлисъ, 29 Ноября 1875 года.

3044

2009

0781

23434-60

9

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ՝

Հարկաւոր ենք համարում քանի մի խօսք ասել մեր այս աշխատասիրութեան մասին: - Անեկզօտը ինքն ըստ ինքեան մի փոքրիկ ծիծաղաշարժ անցք է, որ պատահելով խօսակցութեան մէջ՝ ծիծաղ է արտադրում: Ծիծաղել կարելի է զանազան և անհամար պատճառներից զրգուռած, ուստի և անեկզօտը յառաջանում է հազար ու մի պատճառներից: Բայց ինչ դէր է խաղում անեկզօտը կեանքի մէջ: Նա ծիծաղեցնելով մարդուս, միւնոյն ժամանակը կրթում է նորա միտքը: Նայելով, թէ ինչ նիւթի վերայ է ասված անեկզօտը, մենք որ և է հասկացողութիւն ենք կազմում նոյն իսկ նիւթի վերայ: Աթէ անեկզօտը զիւղացու վերայ է, նորա արտայայտած երկու խօսքից մենք կարողանում ենք զաղափար կազմել նորա մտաւոր զարգացման վերայ, այն յարաբերութեան վերայ, որ նա ունի դէպի իւր ընտանիքը, դէպի իւր դրացին, դէպի իւր քահանան...: Շատ անգամ երկու խօսք բաւական է լինում, որ մարդս ճանաչում էր ուրիշներից. իսկ մի փոքրիկ անեկզօտ կարծես ստեղծվում է, որ նա կատարելապէս յայտնուած լինէր անձանօթի մօտ: Աթէ մենք որ և է անձնի վերայ ունինք մի քանի անեկզօտներ, այն ժամանակը նա շատ կամ սակաւ հասկանալի է լինում մեզ. իսկ եթէ մենք ունինք անեկզօտներ մի ամբողջ ժողովուրդի կեանքից, այդ մի և նոյն է, թէ

մենք ունինք հասկացողութիւն մի ժողովրդի վերայ :
Որքան շատ և բազմասեռի են անեկդասները, այն-
քան լայն և ընդարձակ են կազմուող դադափարները :

Անեկդոտը մի հայելն է, որի մէջ երևում է
մարդ իւր արժանաւորութիւններով կամ պակաս
տութիւններով : Իսկ մարդը մի յայտնի դասակարգի,
մի ամբողջ հասարակութեան հետեւաբար և մի
ամբողջ ազգութեան ներկայացուցիչ է : Անեկդոտը
ցոյց է տալիս մեզ որ եւէ ազգի մտաւոր և բարո-
յական զարգացման մակերևոյթը, թոյլ է տալիս մեզ
նկատել այն զանազանութիւնը, որ կայ նորա և իւր
դրացիների մէջ : Անեկդոտը ծանօթացնում է մեզ
Ներուպացու և Ասիացու բնաւորութեան, նոցա լաւ
և վատ կողմերի հետ : Նա ցոյց է տալիս քաղաքա-
ցու և գիւղացու տարբերութիւնը, պատկերացնում է
մեզ հողւորակներ և աշխարհականը, տղամարդը
և կինը, գիտութիւնը, տգիտութիւնը, կրթութիւնը,
ժխտութիւնը, խորամանկութիւնը, կեղծաւորութիւնը,
գողութիւնը, երկչոտութիւնը, սէրը, ատելութիւնը,
ժրջանութիւնը, ծուլութիւնը, սառանարտութիւնը :

Ամեն ազգ ունի իւր անեկդոտները, թէ սուր-
ած և եթէ անտիպ : Ներուպան երկուսից ևս ունի.
Իսկ Ասիան - միայն վերջինը, խօսելով դէթ Հայերիս
վերաբերութեամբ :

Մի փոքրիկ ծառայութիւն կամենալով մտու-
ցանել մեր ընթերցասէր հասարակութիւններին, մենք
ձեռք զարկեցինք սոյն այս աշխատութեանը : Որքան
ներեցին մեզ հանդամանքները, մենք օգուտ քաղե-
ցինք դէպքերից, որոնք չ'խնայեցին տալ մեզ ամե-
նայն դոյնի անեկդոտներ : Աբան և Գրեթ - «հա՛

այն անգլիւրները, որոնք առատօրէն պարգևեցին մեզ
մեր աշխատութեան պաշարեղէնները : Այս տողերը
գրելիս մենք սեպուհ պարտականութիւն ենք համա-
րում յայտնել մեր հրատարակական շնորհակալու-
թեան հաւաստիքը այն անձներին, որոնք բարեհա-
ճեցին հաղորդել մեզ անեկդոտներ :

Չկամենալով սահմանափակուել միայն Հայե-
րով, մենք այս անգամ կամեցանք ներկայացնել ըն-
թերցող դասին, որքան կարելի է, բազմակողմանի
նիւթեր պարունակող մի գիրք : Այս նպատակով
ահա՛ սոյն գրքի մէջ մի նշանաւոր տեղ ևս տուել
ենք օտարազգի անեկդոտներին : Զանազան գրքերը,
որոնցից մենք օգուտ ենք քաղել, աւելորդ ենք հա-
մարում յիշել այս տեղ, կ'յիշենք միայն նոցանից
գլխաւորները, - սորա են՝ „Анекдоты Нѣмецкіе,
Французскіе, Американскіе и Англійскіе.
С.-Петербургу, годъ 1874“ և „Анекдоты
всѣхъ вѣковъ“ и народовъ. К. Е. В. т. I,
годъ 1846.—

Մենք աշխատել ենք, յայտնի բան է, միշտ
ընտրութիւն անել անեկդոտների մէջ, մանաւանդ
այդ գրքերից, որովհետեւ դրա պարունակած են
իւրեանց մէջը և շատ անհամ անեկդոտներ, որոնց
մեր աշխատութեան դուրս ենք թողել : Եթէ ան-
խտիր ներմուծելու լինէինք բոլոր պատահած անեկ-
դոտները, նոցա թիւը այնքան մեծ էր, որ մեր գիր-
քը այն ժամանակը երեք անգամ աւելի հաստ կը-
նէր, քան թէ այժմ է :

Որ քան մեզ ծանօթ են այս օրինակ հրա-
տարակութիւններ զանազան լեզուներով, կարող ենք

ասել, որ նոցա մէջ անեկգօտաների դասաւորութեան վերայ ամենեւին ուշք չէ դարձուցված: Շատերը հաւաքելին միւսնոյն նիւթի անեկգօտաներ և գրքի մէջ տուել են նոցա որոշ տեղը. ոմանք անգամ Կորա վերայ ուշադրութիւն չեն դարձրել, այլ դասաւորել են, ինչպէս պատահել է: Թէ՛ այս և թէ՛ այն դասաւորութիւնը սառչնում են ընթերցողի մէջ ծիծաղելու ակործակը և միանգամայն կորցնում են խորեանց համուհոտը: - Գուցէ մեզ ևս չէ յաջողել մի պատշաճ և զեղեցիկ դասաւորութիւն տալ նոցա, բայց թող ընթերցողը դատէ, թէ որքան մենք հասած ենք մեր նպատակին: Երբէք նման անեկգօտաներ չ'պէտք է պատահեն միմեանց. - նոքա ձանձրացնում են մարդուն, ինչպէս միատեսակ կերակուրները: Այլ միշտ պէտք է զանազանութիւն միմեանցից. այդպէս ահա. Մօլլայ-Նասրէզղինի ստախօտութեան մօտ գուք կ'գաննէք Նապօլէօնի սրամտութիւնը. Անդլիացու սառնարտութիւնից յետոյ գուք կ'տեսնէք Հայ քահանային. սիրահարական անեկգօտի կողքին ձեզ կ'պատահի հարցաքննուող աշակերտը . . . . .:

Մեր անեկգօտները երկու մասն են բաժանուած: Առաջին մասնում չէ երևում մի որոշ, յայտնի անձնաւորութիւն, այլ բոլորը ընդհանրացած է: Իսկ երկրորդում խառն են բոլորովին, կան ընդհանուր անեկգօտներ մասնաւոր անձնի և զուարճախօսների: - Մասնաւոր անձները տքա են՝ Նիւտօն, Վօլդեր, Ֆօտարնէլը, Նապօլէօն, Հենրիկոս IV-դ, Վլուտեր, Յովսէփ II-դ, Լուդովիկոս XIV-դ: Զուարճախօսները՝ Եգօպոս, Բալակիրև, Մ. Նասրէզղին:

Աշխատեցինք որ և է անեկգօտ լոյս ընծայել այն ժողովրդի բարբառով, որի մէջ նա տեղի է ունեցած՝ նորան առաւել կենդանութիւն և զեղեցկութիւն տալու համար, թէպէտ այս մասնում սակաւ յաջողուած լինէր մեզ:

Ուրախ և զուարթ ծիծաղը շատ թանկագին բան է, և մեր ժամանակում նորա յարուցանելը հեշտ չէ: Մենք հաւաստի ենք, որ մեր անեկգօտները որ և է փոքրիկ հասարակութեան և ընտանեկան նեղ շրջաններում կարող են ծիծաղ արտադրել նոցա մէջ, որոնք զեռ կատարելապէս չեն զուարթ ծիծաղելու ընդունակութիւնից: Որքան պարպ ժամեր կորչում են քնի և տաղակութեան մէջ. ի՞նչ են անում մեր վաճառականները ամառը իւրեանց խանութներում: Ահա՛ մի զիրք, որ կարող է պիտանի լինել այդպիսի ժամերում և օգտակար համարուիլ: - Իսկ եթէ մեր „Անեկգօտները“ մի թիթեւ զարկ կտար ընթերցասիրութեանը, ապա մենք կ'իտով չափ հասած կ'լինէինք մեր նպատակին:

Անեկգօտները անվերջանալի են թէ՛ անցեալում և թէ՛ անցեալից յետոյ: Ուստի մենք կաշխատենք շարունակել անեկգօտներ ժողովելը: Միւս հատորը մենք կազմելու ենք այն անեկգօտներից միայն, որոնք Հայի կեանքին են պատկանում: Սորանով կամեցած կ'ինք, որքան հնար է ուսումնասիրել Հայն:

ԱՆԵԿԴՕՏՆԵՐ

Ի ՄԱՍՆ

Մի մարդ կարդումը անեկոսանների զիրքը, և
ինչքան կարդում էր՝ այնքան ծիծաղում էր: Մէկ
ուրիշը հարցրեց. «Մի մարդ, ինչն էս ծիծաղում:»
— Ի՛նչպէս չծիծաղեմ, պատասխան տուեց առա-
ջինը, — էս զիրք մեռածի ոտներն էլ ժամ կտայ:

* * *

Երկու եղբայրներ այնպէս նման էին միմեանց, որ
անգամ դրացին չէր կարողանում զանազանել մէկը
միւսից: Նոցանից մէկը մեռաւ: Միւսին պատահեց
ծանօթը և ասաց. «Թէ Աստոծ կ'սիրես, ասա՛ ինձ,
դու՛ մեռա՞ր: Թէ քո եղբայրը:»

* * *

Նոր էր լուսացել: Միաչքանի մարդը պատա-
հեց փողոցումը մի սապատողի (չոպ-չոպ) և ասաց.
— Պե՛տրոս, այս օր ինչ փաղես բեռնաւորուել:

— Այո՛, դեռ վաղէ քեզ համար,- սլատասխանեց սապատողը,- որովհետեւ դու դեռ քո մէկ լուսամուտն ես բաց արել:

* * *

Պարոն բժիշկ, ինչ պէտք է անեմ: զիշերները ինձ մի բան է երևում:

— Ինչ կերպարանք ունի,- հարցրեց բժիշկը:

— Իշև կերպարանք ունէ:

— Ուրեմն, տո՛ւն զնա,- ասաց բժիշկը, և զինի չ'խմես, դու հարբած ես էլել և վախեցել ես քո սեփական ստուերից:

* * *

Գիշերով ման էր գալիս փողոցումն մի հարբած մարդ: Նա աչքերը բարձրացրեց դէպի երկինք, և անսնելով պայծառ լուսինը, հարցրեց մի անցաւորի. «Էն ինչա երկնքումը:» Անցաւորը. որ նոյնպէս զինուցը թմրած էր, նայեց լուսնին և ասաց «է՛ն... ես էս անղացի չեմ:»

* * *

Բիլէթ, պարոն,- հարցրեց կօնդուկտօրը մի պարոնի, որ կարծում էր, թէ իրան երեսից էլ կ'ձանաչէին, որովհետեւ նա ամբողջ տարին անց ու դարձ էր անում այդ ձանապարհովը:

— Խ՛ երեսս իմ բիլէթն է,- ասաց նա առանց բարկանալու:

— Եթէ այդպէս է,- ասաց կօնդուկտօրը,- իմ պարտականութիւնն է նշան դնել բոլոր նստողների բիլէթների վերայ. և այս խօսքերով նա ապտակ խփեց նորա երեսին:

* * *

Երկու երեխաներ նստած էին մի տեղ: Հարցրեցին նոյանից մեծին. «Սա քու աղջերն՞ա:»

— Չէ, ես եմ դրա աղջերը. պատասխանեց մեծը:

* * *

Ներկարարի մօտ մէկը թել տարաւ և ասաց. — Այս թելը այնպիսի գոյնով ներկիր, որ ո՛չ սև լինի, ոչ սպիտակ, ոչ կարմիր, ոչ դեղին, . . . մի խօսքով այնպիսի գոյն ունենայ, որ եղած գոյներից ոչ մէկը չ'լինի:

— Շատ լաւ,- ասաց ներկարարը:

— Ես ո՛ր օրը դամ ստանալու:

— Այնպիսի՛ օր արի՛, որ ո՛չ երկուշաբթի լինի, ոչ երեքշաբթի, ոչ չորեքշաբթի, ոչ հինգշաբթի... մի խօսքով այնպիսի օր արի, որ եղած օրերից ոչ մէկը չ'լինի:

* * *

Մեղանաւորի (ղարաժ) խանութը ներս մտաւ մի գիւղացի և հարցրեց, պարոն, դուք ինչ էք ծախում: Մեղանաւորը կամեցաւ մի փոքր ծիծաղել գիւղացու վերայ և ասաց.

— Ես իշի գլուխ եմ ծախում:

— Երեւի, թէ լաւ առուտուր ունիք դուք, ասաց գիւղացին, որովհետեւ ձեր խանութում մէկ իշի գլուխ է մնացել միայն:

* * *

X Մէկը տեսութիւն դնաց մի հարուստի մօտ և մի թիզ հեռու նստեց նորանից: Այս բանի վերայ հարուստը նեղացաւ և ասաց, յի՞նչքան կ'լինի քո և իշի մէջ եղած զանազանութիւնը:

— Մի թիզ, - պատասխանեց առաջինը:

* * *

Դիլիժանտում նստած էին երկու մարդիկ: Մէկ միւսին մեղադրումէր, թէ նա գողացել է իւր թաշ կինակը, բայց երբ շուտով գտաւ միւս զրպանուժ, ներողութիւն խնդրեց: Միւսը սորան պատասխանուեց մեծ հանդարտութիւնով. յի՞ք շիտթուրի մենք երկուսս էլ սխալուած ենք, դուք ինձ գող կարծեցիք, իսկ ես ձեզ կարծեցի մի աղին պարոն:

* * *

Համր Յովնէվը պէտք է ճաշ ուտեր Գրիգորի տանը: Գրիգորը ուղարկեց իւր կնոջը, որ հիւրին ընդունէր հիւրասենեակում: Բայց ներս է մտնում կարապետը, և կինը, կարծելով, թէ դա էր համր Յովնէվը, սկսեց նորա հետ խօսել մասներով: Կարապետն էլ մի և նոյն կերպով նորան պատասխան էր տալիս, և նոքա տասր բոպէ այդպէս խօսումէին միմեանց հետ, երբ նոյա մօտ ներս մտաւ Գրիգորը: Կինը ասաց Գրիգորին.

— Ամբողջ երկու ժամ ես խօսումէի այս համրի հետ:

— Ի՞նչպէս, ասաց կարապետը կնոջը. իսկ ես կարծումէի թէ դուք համր էք:

* * *

X Մէկին տանումէին խեղդելու: Մէկ պարզամիտ մարդ հարցրեց մի ուրիշի.

— Ի՞նչ է արել այս մարդը, որ արժանացել է կատախին:

— Մի աններելի յանցանք, - պատասխանեց միւսը, երեակայեցէք դուք, սիրելիս, այս չարագործը անցեալ տարի եկած ձիւնը հաւաքել և չորացրել է փունուժը, իսկ այս տարի բոլորը ծախել է:

— Օ՛հ, աններելի չարագործ, գոչեց պարզամիտ

հարցնողը, և միայն պէտք է կախուի՞:

* * *

Նրեխան լաց էր լինում օրօրցումը, և մայրը բարկանալով ասաց հօրը. «Վեր կաց, հիմի դո՛ւն օրօրի, կեսը քունն ա, կեսը իմը. . . . Հայրը շուռ եկաւ միւս կողքի վերայ և ասաց. «Թող իմ կեսը լաց ըլի, դուն քու կէսն օրօրի:»

* * *

Վեց տարեկան օրիորդը խտրումէր փոքրիկ կատուի և տիկինի հետ: Մէկը հարցրեց սորան. «Կատուին աւելի շատ ես սիրո՞ւմ, թէ տիկինդ:» Նրեխան հարցնողի ականջում պատասխանեց. «Կատուին աւելի շատ եմ սիրում, համա տիկինն ոչինչ չ'ասես:»

* * *

Հարբեցողը եկաւ բժշկի մօտ և գանգատումէր աչքացաւից:

— Դու կամ պիտի ձեռք վերցնես արաղեց, կամ պէտքէ կ'ուրանայ քո աչքը, ասաց բժիշկը:

— Եթէ այդպէս է, ուրեմն մնա՛ս բարով, ա՛չք-ձայն տուեց հարբեցողը:

* * *

— Ի՞նչ ես մտածում:

— Մտածումեմ, թէ յիմարի հարցմունքին ի՞նչ պէս պատասխան տամ:

* * *

— Ինչի՞ ես տարակուսված:

— Էջս սատկեց:

— Ի՞նչ անենք աղբեր, էս օր ա, թէ էգուց մենք էլ նրա ճամփովը պէտք է գնանք:

* * *

Մի վաճառական սովորու թիւն ունէր միշտ հարցնել պատճառը իւր պաշտօնակատարներից, թէ ինչո՞ւ նոքա ուշանումէին: Նոցա ներելով նա միշտ ասումէր վերջը. «շատ լաւ, բայց խնդրեմ, միւս անգամ էլ չ'լինի այդպիսի բան:»

— Ինչո՞ւ ուշացար. հարցրեց մի առաւօտ վաճառականը:

— Այսօր առաւօտը ինձ տղայ ծնուեց, պատասխանն էր պաշտօնակատարի:

— Շատ լաւ, ասաց վաճառականը, բայց, խնդրեմ, միւս անգամ էլ չ'լինի այդպիսի բան:

* * *

Աղփովատին ասաց մի երիտասարդ:

- Հայրս մեռաւ և կտակ գրեց:
- Չի կարելի, ասաց աղփովատը, երբէք լսուած չէ: Գուք կամենումէիք ասել, որ ձեր հայրը կտակ գրեց և յետոյ մեռաւ.— այնպէս չէ:

* * *

Մարդու մէկը երազում սաստանայ է տեսնում, բռնումէ նորա միրուքից և ասում. „Անխճուած, մարդկերանցը խաբելու համար դու երկարացնումես միրուքդ . . . . և երբ կամենումէր աստակ խիել նորա երեսին, յանկարծ զարթեցաւ քնիցը և տեսաւ իւր միրուքը իւր ձեռքին բռնած:

* * *

Մէկը գազնտում տպել էր տուել հետևեալը. „Գնում եմ Մոսկվայ, ով կամենումէ, թո՛ղ գայ հետս:“ Կէս գիշերին սորա դուռը թըխի-թխկացնումեն, սա զարթնումէ և գիշերով եկողը հարցնումէ. „Պարոն, դո՛ւք էք գնում Մոսկվայ:“

- Այո, — ասումէ միւսը:
- Ես էլ էի ուզում ձեզ հետ գալ, բայց ներողութիւն, էլ չեմ կարող զալ, — խօսեց եկողը:

* * *

- Դու ին՞չ արեցիր կռվում,— հարցրեցին զնուորին:
- Թշնամու ոտը կտրեցի,— պատասխանեց նա:
- Բայց ին՞չու զլուսը չ'կտրեցիր:
- Որովհետեւ զլուսն արդէն կտրած էր:

* * *

Մի ընկերութիւն կազմեցին. անունը դրեցին „կոպէկանոց ընկերութիւն:“

- Բայց, պարոններ, ին՞չպէս կարելի է, ասաց խորհրդի անդամը, կարելի է մեր կոպէկը միլիօն է դառնում:

* * *

Մի գող պէտքէ խեղդէին, և քահանան խոստովանեցնումէր:

- Ո՛րդի, ասումէր քահանան, — մենք ամենքս մահահանացու կնք:
- Ճշմարիտ է, ասաց գողը, համա ձեզ որ չեն խեղդում. . . .

* * *

Գիւղացին իւր իշով զնումէր: Մի երիտասարդ կամենալով ծաղրել նորան, հարցրեց.

— Ուր էք գնում երկուտ միասինս Գիւղացին պատասխան տուեց.

— Երեքիս համար խոտ բերելու:

* * *

Մէկը իւր բարեկամին զամբիւղով (չորդինչոյ.) լուեր ուղարկեց և մի նամակ էլ գրեց: Տանողը ճանապարհին քնեց, լուերը դուրս թռան զամբիւղից և լոկ նամակով գնաց: Նամակ կարդացողը հարցրեց.

— Այստեղ լուեր կա՞ն:

— Փա՛ռք Աստուծոյ, որ լուերը ըզեղ լոյս ընկան, ես հենց զխտէի թէ թուել են, ասաց տանողը:

* * *

Վարդապետը, քահանան և սարկաւազը ճանապարհին գողերից կողպտուած գալիս են մի զիւյ մի պառաւի տուն, և խնդրումեն կերակուր: Պառաւը մի սաղի ձու ունէր միայն, բերեց, դրեց նոյա առջևը: Նոցա մէջ վէճ ծագեցաւ, թէ ո՞վ ուտէր ձուն և երկար վիճելուց յետոյ վարդապետը առաջարկեց. ով մեզանից զօրաւոր խօսքեր կ'ասէ սուրբ գրքից, թող նա ուտէ, և նա ասաց. «Ղազարէ, արի ե՛կ արտաքս»: Այս ասելով ձուն դրեց մէջ տեղը, քահանան ասաց. «լուծէք զգա, և թողէք երթալ»: և սկսեց կճպել ձուն: Իսկ սարկաւազը

վեր առաւ ձուն և «Մուտ յուրախութիւն տեառն քո՛ւ: ասելով՝ կուլ տուեց:

* * *

Գժուած ուղտը մի մարդ ներս ձգեց օտարի տունը: Այդ տեղ նա նայեց չորս կողմը և ասաց. «Ախ, ներողութիւն, ուղտէ գալիս. . . . .»

* * *

— Պարոն Մարտիրոս, ի՛նչպէս չէք ամաչում քնել այսքան երկար ժամանակ, երեք ժամէ, որ արեգակը դուրսէ եկել:

— Լա՛ւ, ի՛նչէ, արեգակը երեկոյին է քնում, իսկ ես մինչև կէս դիշերը նստած էի:

* * *

Ժլատը իւր հիւրի առաջև դրեց մի ամանով սառածիկ ջրալի լոբի: Հիւրը սեղանի վերայ սկսեց հանել շորերը: Ժլատը հարցրեց. «ի՛նչես անում»: «

— Էս լոբու ջրի մէջը պէտքէ լողանամ, հատիկները բռնելու համար, - պատասխանեց հիւրը:

* * *

Մի ընտանիքի տուել էին . . . . . Ներսէ (ի լաւել) մականունը: Մէկ օր այդ ընտանիքից մի

կին կանգնած էր փողոցում, ջևի ափին, և չէր սրտապնդվում դուրս գնալ միւս ափը: Այդ կողմը անցնում էր մի Ռուս: Սա, տեսնելով կնոջ դրուժիւնը սասայ նորան.

— Եւբօս: - Չքուի փիս հարեանի անունը: - ասաց կինը, Ռուսը որտեղեց գիտեր, թէ ես Ներսունց հարսն եմ:

* * *

— Տէր Աստուած, օգնի՛ր ինձ, - աղաղակեց զեղ քսոզ նկարիչը որ փոքր էր մնացել վեր էր ընկում վերին էտաժից, բայց խեղոյն ոտին սեղ զանելով՝ ձայն տուեց. «Դէ՛, հիմի էլ չի հարկաւոր»:

* * *

Մի աշակերտի ծաղրումէին ընկերները, և ասում.

— Չե՛ս ամաչում. երեք տարի է առաջին դասատանն ես ընկած:

— Ի՛նչու պէտք է ամաչեմ, ասաց ծոյլ աշակերտը. իմ վարժապետը ահա երեսուն տարի է առաջին դասատանն է:

* * *

Ժողովում խորհրդականներից մէկը քնեց խորհրդի ժամանակը. երբ ամէնքը յայանեցին իւրեանց

կարծիքը մի դործի մասին, հարցրեցին և քնածին. «Կարո՞ն, ձեր կարծիքն ի՞նչպէս է:» Քնածը աչքերը շփշփելով ասաց.

- Թո՞ղ կախուի, թո՞ղ կախուի:
- Բայց խօսքը արտի վերայ է, պարոն:
- Ուրեմն, թո՞ղ հնձուի, ասաց քնածը:

* * *

Ամթ չէ՞ ձիուց վեր ընկար:
— Ե՛հ պարոն, մի՞ թէ կարելի էր մնալ երկնքի և երկրի մէջ:

* * *

Մէկ շատախօս խօսում էր մի մարդու հետ:
— Կարելի է ձեզ ձանձրացրեցի, - ասաց վերջը շատախօսը:
— Խնդրեմ. խօսեցէ՛ք. - պատասխանեց միւսը. - ես է՛ ձեզ չեմ ախանձ գնում:

* * *

Երկու բարեկամներ թղթակցութիւն ունեին միմեանց հետ:

— Մէկը գրեց նամակումը. «Նամակդ թուով գրե՛ր»: Միւսը պատասխանը գրեց՝ և վերջումը աւելրեց. թիւ:

* *

Քահանան քարոզի սկզբումը ասաց. դու ո՞վ ես: Այս խօսքերից յետոյ նա սպասեց, որ ժողովուրդը մտածէր և լաւ հասկանար քարոզի միտքը: Բայց մի օֆիցեր, որի վերայ քարոզելը դրեալ էր իւր աչքը, եկաւ մէջ տեղը. կարծելով, թէ իրան էր հարցնում և ասաց բարձր ձայնով. «Նո՛ւ, ես տասներորդ պոլկի օֆիցերն եմ, եկելի՛մ այս տեղ պաշտօնական դործի համար:»

* *

Դատաւորը ասումէր մի կնոջ.
— Տիկին, ամօթ չ'է՞ ձեզ, որ այսպէս արիւն թաթախ էք արել ձեր սղամարդի երեսը, չ'է՞ որ սա տան մեծն է, սա ձեր գլուխն է:
— Բայց մի՞ թէ ես չեմ կարող քորել իմ գլուխը-պատասխանեց կինը:

* *

Կոյրը, անդամալոյծը և աղքատը ընկերացել էին: Սոքա մի աման լոբի ունէին ուտելու: Կոյրը ասաց անդամալուծին:

— Մեծ մեծ թեքէք մի՛ դնի բերանդ,
— Սո՛ւս կայ, ասաց անդամալոյծը - թէ չէ վեր կ'իթուչեմ էնպէս քացի կ'լափեմ որ տեղն ու տեղդ

հոգիդ կ'աւանդես:

— Սպա՛նի, ես ջուղար կ'տամ,-ասաց աղքատը:

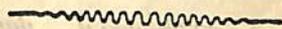
* *

Սափրավէրի խանութը ներս է մտնում մի ծառայ: Նա տեսնումէ աթոռի վերայ դրած սափրավէրի գոգնոցը և ածելին, բայց ինքը չ'կար այնտեղ: Այն րուպէին գալիս էր դէպի այդ խանութը մի քաղաքացի պարոն: Ծառան մտածեց ծիծաղել նորա վերայ ու մի րուպէումը նա կապեց գոգնոցը և ներս ընդունեց եկողին:

— Սափրեցէ՛ք երեսս, ասաց նա և նստեց:
— Ծառան սապոն քսեց նորա երեսին սպասելով՝ որ շուտով կ'գայ սափրավէրը և կ'վերջացնէ սկսածը: Բայց քաղաքացին բոլորովին սապոնի մէջն էր, իսկ սափրավէրը դեռ ևս չ'էր երևում: Ծառան շուտով դեն գցեց գոգնոցը և դուրս էր փախչում դռնովը:

— Ո՛ւր, հարցրեց զարմացած քաղաքացին,- սափրեցէ՛ք, ասումեմ:

— Ամենեկն ո՛չ, պա՛րոն, այս տեղ միայն սապոն են քսում, իսկ սափրումեն ահա՛ կողքի խանութում: ասաց ծառան և անհետացաւ:

* * *

Մի վազնուժ նստած էին երկու կին և մի տղամարդ: Կանայքը անդադար խօսում էին, վերջապէս նոցանից մէկը տղամարդին հարցրեց.

— Արդեօք չ'ե՞ք խանգարում ձեզ:

— Ոչ, տիկին, ես արդէն քսան տարի է պտակված եմ:

* * *

Քիւղացին անտառում փայտ էր կտրում, եկաւ մի փոքր դեռի ափը և թրջում էր չորացած հացը: Պատահմունքով հացը ջուրն ընկաւ:

— Ոնց որ հացը տարար, ընենց էլ փետը դու կտրի՛, ասաց բարկացած քիւղացին և կացինն էլ դցեց հացի ետեւից:

* * *

— Ինչ անեմ, ո՞ր ջուրն ընկնեմ:
— Մեր Բուխց աւել ուրիշ ջուր չ'ունենք ո՛ւ...:

* * *

— Դուք վատ էք հաղնուած, - ասաց դատաւորը վիպին, կալատուչին, - այդպէս չպետք է դատարան գալ:
— Պա՛րոն դատաւոր, ես ձեզանից վատ չեմ հաղնուած:

— Ի՞նչպէս թէ . . . .
— Որովհետեւ դուք ձեր բաներու շրերումն էք, ես էլ խնումը:

* * *

ԵՐԵՒԱՆ: Մա՛մի, քու տօլ որ մենձանամ, ինձ էլ մարդ կասե՛ն:

ՀԱՅՐԸ: Է՛ն վախտը եքայ էլ կլնես:

ԵՐԵՒԱՆ: Ըտենց, ոնց որ դու՛ն:

* * *

Օրէնք կար, որ մի տարի պէտք է անցկենար տղամարդի մահից յետոյ, որ այրի կլնը պսակուէր: Մի այրի կին իւր ամուսնու մահից երեք ամիս յետոյ եկաւ քաղաքազլի մօտ և իրաւունք էր խնդրում պսակուելու: Նրբ քաղաքազուխը կնոջը յայտնեց օրէնքը, և իսկուհի, որ իմ ամուսնու մահից անցել է երեք ամիս, բայց չէ ո՞ր նա ինն ամիս էլ հլւանդ էր, ասաց այրի կլնը:

* * *

Մի խեղճ մարդու տունը դիշերով դող մտաւ: Տղամարդը կնոջը ասաց. - վայ, ի՞նչ դժուար բան է օտարութիւնը, ես ամանջումեմ, որ գողը ոչինչ չի գտնի: Կլնը ասաց:

— Էյ թողնենք, զու մի բարձր ձենով վախեցրու, կարելի է, ուրիշն անկց զողացածը էս անդ թողնի:

* * *

Մերձակայ գիւղումը թաղմանը զնայած և հոգեհացին բաւական հարբած մի գիւղական քահանայ, սայլում նստած, զնուձեր զիշերով իւր տուէր: Քահանան մի անգամ բարձրացրեց զուձը, և տեսնելով երկնքումը շողշողուն աստղերի խումբը, հարցրեց սայլորդին. „էն ինչա վերեւ:“

— Քեղիս են ուտում, տէր-տէր, պատասխան տրւեց սայլորդը:

— Դէ՛, սէլն զուձը զէնը քշի, ասաց քահանան:

* * *

Աղբատը սովորութիւն էր արեւ համը ձեւանալ: Մէկը այդ աղբատին ողորմութիւն տալուց յետոյ հարցրեց. քանի՞ տարի է որ զու համը ես:

— Երկու տարի է, պատասխանեց աղբատը:

* * *

Մի քանի մարդկերանց մէջը կար մի շատախօս, որ առանց դադարելու խօսում էր իւր մօր մասին, զովելով նորան: Ո՛չ որ չգիտէր, թէ ինչպէս վերջ գնէր նորա խօսակցութեանը: Վերջապէս մէկը հարցրեց շատախօսին.

— Գիտէ՞ք ինչ պատահեցաւ ձեր մօրը, երբ նա 19 տարեկան էր: Այս հարցը շատ զարմացրեց շատախօսին և նա պատասխանեց. „ո՛չ չգիտեմ:“

— Նա մտաւ 20-երորդ տարուայ մէջ, ասաց հարցնողը:

* * *

Մի գողն վզեց թոկ անցիացրեցին խեղդելու, և զողը ասաց. „էս անտէրը քիչ մնաց, որ խեղդուէի:“

* * *

Ծառան զիրք էր կարգում, և տէրը հարցրեց.

— Էյ զիրքը ո՞ւմ գրածն է: Ծառան ասաց. „ա՛յա՛, ի՛նչի ես վրե՛ս ծիծաղում, մի՞թէ չես տեսնում, որ տպած է:“

* * *

Աւելներ ծախողը ներս մտաւ սափրանոցը երեւոր սափրելու համար: Սափրավէրը յետ արեց մէկ աւելը, և ծախողն երեսը սափրելուց յետոյ հարցրեց.

— Ի՛նչ արժէ աւելը:

— Երկու կոպէկ, ասաց ծախողը:

— Չէ, ասաց սափրավէրը, ես քեզ մի կոպէկ կ'տամ, իսկ եթէ այդ քիչ է, վեր առ քո՛ աւելը: Ծախողը վեր առաւ աւելը և հարցրեց.

— Ի՛նչքան պէտք է տամ սափրելու գին:

Ա Երկու կուպէկ:

— Չէ,-ասաց ծախողը,-ես քեզ մի կուպէկ կտամ, իսկ եթէ այդ քիչ է, յետ տո՛ւր ուրեմն իմ մորուքը:

* *

— Կարելի՞ է արդեօք ազատուել թշնամիներէց:

— Շատ հեշտ է, հարկաւոր է միայն բնութիւն չունենալ և ոչինչ բանի վերայ չմտածել:

* *

Մէկը ասաց միւսին. վարդի գոյնով բաղ տեսե՞լ ես:

— Ո՛չ, պատասխանեց միւսը:

— Եթէ այդպէս է,-ասաց առաջինը,-արի՛ քեզ տանեմ ցոյց տամ և տարաւ երեք օրուայ ճանապարհ: Երբ մօտեցան տանը, բաց արեց և ցոյց տուեց սպիտակ բաղերը. «Ես ի՛նչպիսի վարդի գոյն է,» հարցրեց երկրորդը: Ի՛նչ ես ասում, ասաց առաջինը, մի՛ թէ սպիտակ վարդ չե՞ս տեսել:

* *

Մէկը մի նամակ տարաւ փոշտը: Նամակի վերջումը գրել էր. «մոռացայ քո անունը և ազդդ, չհարողացայ գրել նամակի երեսին. դու ինքդ գնա փոշտը և հարցրու որ ստանաս այս նամակը:»

* *

Ծաղրածու մարդուն հարցրեցին. «Էլ ինչի՞ հանաք չես անում?»

— Չարարի մէջն եմ, պատասխանեց,-քաղցածու թիւնից որ մեռնելիս ըլլեմ, ասումեն,-հանաք ես անում:

* *

Երկու ճանապարհորդ մի հաւ ունէին ուտելու:

Մէկը ասաց միւսին. «այս հաւը մեզ բաւական չ'է, թող ով լաւ երազ տեսնէ, նա ուտէ:» Այս ատողը քնեց, իսկ միւսը կերաւ հաւը: Առաջինը երբ զարթեց ասաց. «զարմանալի երազ տեսայ,-ինձ հրեշտակները տանում էին երկինքը:» Հաւով կշտացածը ասաց. ես էլ տեսայ քեզ, որ բարձրանում էիր և իմ մէջն ասացի.-նա էլ չի ցած դայ և կերայ հաւը:

* *

Փողոցումը անց էր կենում մի երիտասարդ հագած միսեանց վերայ երկու սև սերթուկ:

Ինչ՞ուր դուք այդպիսի շոգում երկու սերթուկ էք հագել, հարցրեց նորան ծանօթը:

Արուիհետեւ երէկ մօրաքոյրս մեռաւ, այսօր հօրեղբայրս:

* * *

Մէկը գանգատում էր ժլատին, հնպէս դրժուար անդն եմ ընկել, որ կամ թուանքով պէտք է գլուխս սպանեմ, կամ թոկով պէտք է խեղդուեմ, և կամ ջուրը պէտք է ընկնեմ: Ելաորը ասաց, աւելի լաւ է ջուրն ընկի՛ր, ծախսերից կազատուես:

* * *

Տաս—մօրը հարցրեցին,
— Մկրտութեան համար քանի բան է հարկաւոր:
— Երեք բան: Գաւձ, ջուր և Սատուծոյ խօսքը:
Տաս—մայրը հարցրեց,
— Եթէ երեխան չ'ընի ու՞մը կ'մկրտէք, ա՛յ ձեզ կրորդը:

* * *

Մարդու մէկը ներս մտաւ հիւրանոցը և հարցրեց ծառային,
— Կարելի՞ է որ իմ փողով ճաշ ուտացնես ինձ:
— Կարելի է, պատասխանեց, և լաւ ճաշ դրեց նորա առաջեր:
Երբ ճաշը վերջացրեց, նա հանեց զրպանից երկու կոպէկ և սուեց: Ծառան նայեց երեսին, զար-

մանալով, իսկ հիւրը ասաց, ի՞նչ ես մտիկ ապխտ երեսին, ես քեզ հարցրեցի թէ կարելի՞ է, որ իմ փողով ճաշ ուտացնես, - իմ փողը էս է, աւել չունիմ:

* * *

ԲՍՏԱՌՈՐ: Ինչեց դիտէք, որ այս ձեր թաշ կի՛նակն է:
ԳՍՆԳՍՏՈՂ: Դորա ձեկց, և նորանից որ ես դորանից մի քանիսն էլ ունիմ գրպանումս:
ԲՍՏԱՌՈՐ: Այդպէս չի կարելի հաստատել, ես էլ ունիմ գրպանումս հէնց այսպիսի թաշկինակ:
ԳՍՆԳՍՏՈՂ: Եաա կարելի է, ինձանից շատ են դողացել այդպիսի թաշկինակներ:

* * *

Ժլատը ներս մտաւ եկեղեցին, այն միջոցին, երբ քահանան քարոզում էր ողորմութեան վերայ: Նա ասաց, էս տերաւորը հնպէս է քարոզում, որ հէնց ես էլ պէտք է սկսեմ աղքատութիւնը:

* * *

Մէկ մեծ աւազանի մէջ ամառ ժամանակ

խեղճուեցին, մէկը միւսից յետոյ, երկու կանայք, Տեղական կառավարիչը զրեց այդ տեղ այս յայտաբարութիւնը. „ով կ'համարձակուի խեղճուել այս հաւուզում, սաստիկ կարտժուի օրէնքով:“

* * *

Պառաւը շուտ շուտ ջրով լցնում էր ամանը և տանում էր քահանայի մօտ, որ նա օրհներ, որովհետեւ ասում էր, թէ կատուի դունչը զիպաւ այս կամ այն ամանին: Վերջապէս քահանան ձանձրանալով, մէկ օր ասաց պառաւին. „ինչն էքքան նեղացնում ես և ինձ համբերութիւնից հանում: Գնա՛, բեր՛ էս տեղ քու կատուն, որ օրհներ նորա դունչը:“

* * *

Տան տէրը ոտնացաւ ունէր, Նա նստած էր մի զիշեր վառարանի մօտ: Ներս է մտնում սննեակը մի լաւ հագնուած մարդ և ասում է. „պարոն, ես տեսնումեմ, որ ձեր ծառան գնացել է փողոցը և սրահի դուռը բաց է թողել, էս տեղ շատ հեշտ կարող է ներս մտնել մի գող, կ'հանգցնէ այս մօմերը, ահա՛ էս պէս և դուրս կ'փախէ էս երկու շամուղանները ձեռքին,“ ասաց և դուրս փախաւ:

* * *

* * *

Աշակերտները խօսք էին տուել, որ միմեանց Կոնստանտնուպոլիսէն ասաց. „դու մեծ էջ ես.“ երկրորդը ասաց. ոչ թէ Կոնստ, այլ Կոնստ:

* * *

— Ո՞րքան պէտք է տամ ձեզ, — հարցնում էր ատամնացաւից նոր ազատուածը ատամնաբուծին:

— Մէկ մանէթ, — պատասխանեց ատամնաբոյժը:

— Մէկ մանէթ, — հանաք ես անում, անցեալ շաբաթ մեր սափրավէրը հանեց ատամնայնայէս, որ ամբողջ մի ժամ ինձ թրեկեց մեր տանը և այդ բոլորի համար միայն 10 կոպէկ առաւ, իսկ դու մի անգամ մատով դուրս հանեցիր, և մանէթ ես ուզում:

* * *

Մի քաղաքում զիշերով պահապան կանդնեցրին հազար փթանոց զանգակի վերայ: Մի ծաղրածու մարդ անցկացաւ և պահապանին ասաց. „արթուն կ'աց, զանգակը ո՛չ ո՛ք չգողանայ:“

* * *

Ժամերգութեան ժամանակը ժողովուրդի միջից

խօսելու ձայներ էին լսվում: Քահանան առաջ եկաւ
և ձայն տուեց. „հանդարտուեցէք, սիրելիք:“ Տէր
հայր, մենք չենք, — հպարտութիւնով խօսեց կանանց
գասկց մի կին — Աւելի լաւ, — ասաց քահանան, — ուրեմն
ձայները երկար չ'են շարունակուի:

* * *

Մէկին պէտք է սպանէին: Գտաւորը խղճաւ
լով ասաց նորան. ինքդ բնորիք քեզ համար մահ,
ի՛նչպէս ես կամենում մեռնել:

— Գիտէ՞ք, — ասաց բռնուածը, — զուլս կարելը, խեղ-
զուելը, հրացանով սպանուելը ես չեմ հաւանում,
և այս պատճառով ես ամենից լաւ եմ համարում
մեռնել ծերութիւնից:

* * *

— Այդ ի՛նչ ես անում, Սոփիա:

— Իմ մարդու գերեզմանի վերայ ցանում եմ և
ջրում, որ շուտով խոտ դուրս գայ:

— Ինչո՞ւ:

— Միթէ դու չգիտես, մարդս մեռնելու ժամա-
նակը ասց, որ մինչև իր գերեզմանի վերայ խոտ
չդուրս գայ, ես ուրիշի հետ չպսակուեմ: Բայց հիմա
ինձ հետ պսակվում է մէկ լաւ մարդ, և ես պա-
կուելուց առաջ շտապում եմ, որ այս անգ խոտ

դուրս գայ:

* * *

— Ինչո՞ւ չես դեն ածում այս աղբը, բարկանա-
լով ասաց տէրը ծառային:

— Սայլ չ'կայ:

— Յիմար, ասաց տան տէրը, սրահում մի փոս
փորիր և լցրու մէջը:

— Իսկ դուրս փորած հո՞ղը ո՛ւր տանես, — հարցրեց
ծառան:

— Յիմար, մի քիչ խորը փորիր փոսը, և լցրու
այն տեղ աղբն էլ հողն էլ:

* * *

Քսան տարեկան երիտասարդը քառասուն տա-
րեկան աղջկան ձեռք լսիեց խաղի ժամանակը: Աղ-
ջկը ասաց. „մօրս հետ խօսիր:“ . . .

* * *

Հարսանիքում մէկը կոխեց մի կնոջ ոտները: Վեր
բարկանալով՝ ձայն տուեց. ի՛նչ ես անում պարոն,
իմ ոտները հօ զողացած կամ վարձած չես:

— Եթէ այդպէս է, ի՛նչու աւելի հաստ, և ամուր
ոտներ չ'էք ընտրել, — պատասխանեց առաջինը:

* *

Ծառային վարձողը խոստանում էր, բայցի բո քսան մանէթը, ես քեզ կհաղցնեմ էլ: Ծառան համաձայնեցաւ և միւս առաւօտը չէր վեր կենում անկողնից: Տէրը հարցրեց, ինչու չես վեր կենում տեղիցդ:

— Բաս դուք ինչի՛ չէք հաղցնում շորերս, դուք խոստացել էք, պատասխանեց ծառան:

* *

Ճանապարհորդը հիւանդացաւ հիւրանոցում և բժիշկ կանչել տուեց: Նա մէնակ պառկած էր անկողնում, երբ ներս մտաւ մէկը:

- Դ՞ուք էք բժիշկը, հարցրեց ճանապարհորդը:
- Այո՛, ինչ է պատահել ձեզ:
- Ես շատ հիւանդ եմ:
- Կարձող էք ման գալ:
- Ո՛չ:
- Սննեակումն է՞լ չէք կարող ման գալ:
- Չեմ կարող: Գլուխս էլ չեմ կարող բարձրացնել:
- Ես դորա դեղը դիտեմ, ասաց կարծեցեալ բժիշկը: Վեր առաւ սեղանի վրայից նորա ժամացոյցը և քսակը ու դուրս գնաց:

* *

Ներկու մարդիկ մի մշակի կանգնեցրին իւրեանց մէջ տեղը և հարցրեցին:

- Դու յիմար ե՞ս, թէ ցնորուած:
- Երկուսի մէջ տեղն եմ, պատասխանեց մշակը:

* *

- Քան՞ի տարեկան ես:
- 38 կամ 48:
- Ի՞նչպէս, մի՞թէ 10 տարին քեզ համար միևնոյն է:
- Օ՛հ, Տէր Աստուած, ես համարում եմ իմ վիտերը, ոչխարները, բայց ոչ իմ տարիները, որովհետեւ ո՛վ կարող է դողանալ տարիներս:

* *

Ուտումը աւարտելուց յետոյ դիւղացու որդին առաջին անգամ ճաշ էր ուտում իւրեանց տանը: ձաշին նա ասաց ծնողներին. «ես իմ ուտումով կհաստատեմ, որ այս տեղ երեք աղանի կայ, թէ պէտ դուք կարծումէք որ երկուսն է, - ահա, այս մէկ, այս երկու. բայց մէկ և երկու երեք է: Հայրը պատասխան տուեց. «որովհետեւ դու այդ քան ուտումով այդ բանը մտածեցիր, ուրեմն թող մէկ

աղաւնին վեր առնէ մայրդ, միւսը ես, խի երրորդը
դու վեր առ:“

* * *

Պատարանում ժողովուրդը խօսում էր բարձր
ձայնով: Պատաւորը ասաց. „սուս կացէք, ինչ պա-
տահեց ձեզ, ձեր գոռգոռոցի մէջ ահա տասը դորժ
վճռեցի, բայց ոչ ինչ չհասկացայ:“

* * *

Վարժապետը դիշերը մինչև լոյսը բիղնարդի
վերայ խաղացել էր, և անքուն մնացած, առաւօ-
տը մտնում է դասատուներ և աշակերտին դաս է
հարցնում, խի ինքը դուխը դնում է սեղանի վերայ:

Աշակերտը դասը վերջացնելուց յետոյ ձայն է
տալիս. „վերջացրի վարժապետ:“ խի վարժապետը, որ
դեռ երազումն էլ խաղում էր, դուխը բարձրացրեց
և ասում է խաղի խօսքերը. „Ду́блетъ въ
середи́ну!“

* * *

Մէջտի դրանը նստած էր մի կօշկակար թուրք,
որ 15 տարի ներս չէր մտել մէջտը: Մօլլան մէջ-
տում համբերութեան վերայ քարոզել էր և սորան
պատմել էին:

— Համբերութիւնը լաւ բան է, հարցնում էր
նա մօլլային, որ դուքս էր դալիս մէջտից:

— Եստ լաւ բան է. շատ համբերողը դրախտը
կգնայ, - պատասխանեց մօլլան: Ուրեմն ես էլ կար-
ժանանամ դրախտին, - ասաց կօշկակարը, - որովհետև
ամբողջ 15 տարի է նստած եմ մէջտի դրանը և
այնքան համբերութիւն եմ ունեցել, որ մի անգամ
չեմ ներս մտել մէջտը:

* * *

Սեղանաւորի փողերի վերայ մի մարդ երկու
ձեռքով խփում է և փախչում: Սեղանաւորը վազում
է ետեւից, բռնում է և պահանջում իւր փողերը:

— Ես քո փողերը չեմ վեր առել, գրաւ գնե՛նք
100 մանէթ, եթէ իմ մէջ փող գտնես, ես 100
մանէթ տամ, եթէ չգտնես, դու տաս: Սեղանաւորը
համաձայնեց, և հաւաքուած մարդկերանց մէջ,
որոնց նորա գրպանները, ամեն տեղ, բայց երբ ոչ
ինչ չգտաւ. ինքը տուեց նորան 100 մանէթ:—Մի
ուրիշ անգամ միւսնոյն մարդը նոյնպէս անցկացաւ
սեղանաւորի մօտից և ձեռքերը խփելով արձաթ
փողերին. վեր առաւ, փախաւ:

— Իլ չի՛ս կարող խաբե՛լ, - ձայն տուեց սեղա-
նաւորը:

Չլատը մեռնելն ասաց. «էս մոմը ի՛նչ հարկաւոր է, մի՞թէ մթնու՛մը չի կարելի մեռնել:»

- Գերձակի մօտ գայլն է շորեր աւնողը և ասում է.
- Դատ նեղ ես կարել, թեւերը պատուեց:
- Վնաս չունի, կ'ըրսաուի: - Եկաւ միւս անգամ.
- Լաւ չէ կարած, մէջքը պատուեց:
- Կըրսաուի: Վերջապէս մէկ օր էլ եկաւ.
- Կողքերն էլ պատուեց:
- Ահա, հիմա ամեն բան զրսաուեց. — ասաց գերձակը:

- Սերտդ կ'այրի. - ասում էր ժլատը հիւրին, որ թէյ էր խմում, բաժակում շաքար լցնելով:
- Ես կ'ընեմ շաքարը, ասաց հիւրը - տեսնենք ու՛մ սիրտը կ'այրի:

Մարդու մէկը սուլորութիւն ունէր մանգալիս համարել իւր քայլերի թիւը: Մի օր նա զբօսնում էր, համարելով քայլերը, նորան պատահեց մի մարդ,

երբ առաջինը 573 քայլ էր փոխել և կանգնած կրկնում էր այդ թիւը, որ չմտանար:

- Երեցէք, ասաց միւսը, - մի խօսք ասեմ:
- Դատ ուրախ եմ. - 573, պատասխանեց առաջինը:
- Միայն մի բան հարցնեմ:
- Դատ լաւ, - 573:
- Դուք լսել էք, որ բժիշկ Մարտիրոսեանը, իմ հօրեղայրս, մեռաւ և իւր եղբօր որդիքիւնցը թողել է ամենքին հինդ հարիւր մանէթ:
- Ճիշդ այդպէս է, - պատասխանեց առաջինը, - 573!
- Բայց զիտէք, թէ քանի եղբօր որդիք ունէր:
- 573! - պատասխանեց առաջինը:

- Պե՛տրոս, դու ասումես, թէ Պօղոսը քեզ կողոպտեց, չէ՞:
- Ա՛յ՛ո՛:
- Ա՛յն գիշերը լուսին կա՞ր:
- Ո՛չ:
- Աստեղեր:
- Ո՛չ:
- Լուսամտից լոյս կա՞ր:
- Ո՛չ, մեր չորս կողմը, տասը վերստ հեռաւորութեան մէջ տուն չկար:
- Լա՛ւ, ուրեմն, եթէ ոչ լուսինն էր լուսաւոր

բում, ոչ աստղեր, ոչ լուսամտից մտի լոյսը, ինչպէս եւ հաստատում, որ քեզ խաղը Պօղոսն էր:

— Բայց նա գլխիս այնպէս սաստիկ խփեց, որ կրակ թափուեց գլխիցս և լուսաւորեց չորս կողմս:

* * *

Երեկան ճաշից խռովել էր: Տեսնելով, որ ճաշը վերջանում է և ոչ ոք իրան չի ասում. „հաց կեր“: - նա կամայ ասում է մօրը. „նանի, նանի, ինձ ա՛սա. վեր կոյ“:

* * *

- Գէորգ - ինչպէս ես:
- Շատ լաւ եմ. շնորհակալեմ, Գրիգոր:
- Բայց իմ անունս Գրիգոր չէ:
- Այո, իմ անունս էլ Գէորգ չէ:

* * *

- Չէ՛, արեգակը լաւ է:
- Չէ՛, լուսինը լաւ է:
- Արեգակը ինչն է լաւ լուսնից, դո՛նէ լուսինը գիշերը լոյս է տալիս, իսկ ցերեկը արեգակը ինչ հարկաւոր է, առանց նորան էլ լոյս է:

* * *

Քահանան քարոզումը ասաց, „երկու ճանա-

պարհ կայ, մէկը մեծ և լայն է և տանում է դէպի դժոխքը, միւսը նեղ է և վշտոս, և տանում է դրախտը:“

— Եթէ այդպէս է, ասաց մէկը լսողներից, - չի՞ կարելի, որ երկուսն էլ թողնենք, անտառովը զնանք:

* * *

— Բոլոր իմաստունները, ասում էր մի Յոյն, - Յուդաստանից են դուրս եկել:

— Հա՛, այդ է պատճառը, հա՛, որ հիմա այն տեղ ոչ մէկը չկայ:

* * *

Նաւումը ով հիւանդանում էր, բժիշկը դեղն փոխանակ ծովի ջուր էր խմացնում նորան: Անբախտութիւն պատահեց բժշկին, - ծովն ընկաւ: Շատ վնասուեցին. բայց չգտան: Մէկը հարցրեց, „մեր բժիշկը ո՛ւր գնաց“: Պատասխան տուին. մեր բժիշկը իր ափտէկը ընկաւ:

* * *

Վաճառականը այնպէս սովորել էր գրել Մ. Կարապետեան և ընկերութիւն, որ երբ քահանան մկրտում էր իւր նորածին երեխային. նա ցուցակումը ստորագրեց. Մ. Կարապետեան և լնչ. և

իւր սխալը նկատեց այն ժամանակը, երբ ամենքը ծիծաղեցին:

* * *

Հարցաքննելիս վարժապետը հարցրեց աշակերտին. Սէմը, Քամը և Յարէթը նոյն որդիքն էին. ո՞ւմ տղերքն էին:

Երեխան չկարողացաւ պատասխան տալ և ուղարկուեցաւ հօր մօտ:

— Յիմար, ասաց հայրը, — այդ ինչպէս չես հասկացել. Աբգարը, Սարգիսը և Ստեփանը ձեր հոգաբարձուի որդիքն են. ո՞ւմ տղերքն են ուրեմն:

— Յայտնի բան է, մեր հոգաբարձուի:

— Դէ, յիմար, չէ որ միևնոյն է: — Երեխան դնաց նորից քննուելու: Հարցրեցին:

— Դէ ասա. Սէմը, Քամը և Յարէթը նոյն որդիքն էին. ո՞ւմ տղերքն էին:

— Մեր հոգաբարձուի, — համարձակ պատասխան տուեց աշակերտը:

* * *

Մէկը լսել էր, որ ձիու տարիքը ճանաչելու համար նորա ատամներին պէտք է նայել: Կամեցաւ փորձել, և ճա՛ր, քո ձին երեսուն երկու տարեկան է, — ասաց նա ձիապանին: Պարոնը ատամները համարել էր:

* * *

Սափրավէրը մի մարդու երեսը սափրելով հարցրեց նորան.

— Քանի՞ եղբայրներ էք:

— Եթէ քո ձեռքիցդ պրծնեմ, չորս կ'ընինք, իսկ եթէ ո՛չ — երեքը կ'մնան:

* * *

Ծառան այդից նոր միբոց տարաւ ընծայելու իւր տիրոջը: Տէրը ասաց.

— Սորա համար արժէ, որ քեզ մի կով ընծայեմ:

— Պա՛րոն, ինձ համար միշտ կով չես. — պատասխանն էր ծառայի:

* * *

— Այս ի՞նչ է նշանակում, որ իմ մորուքս է սպիտակ, իսկ քու գլխիդ մաղերը:

— Նշանակում է ես գլխով շատ եմ աշխատել, իսկ դու՝ չանէքով:

* * *

Աղվերկառը պայման դրեց օրիորդի հետ, որ նորանից կ'առնէր հազար մանէթ: Հետեւալ օրը օրիորդը եկաւ նորա մօտ և ասաց.

— Ճշմարիտ. դուք կամենում էք պատկուէլ ինձ հետ:

— Պատկուէլ, -հարցրեց աղվոկատը, -ես այդպիսի բան չեմ առաջարկել ձեզ:

— Այո, բայց դուք պահանջում էք իմ բոլոր կարողութիւնը, և ես կարծում եմ որ դուք այնքան բարի կլինէք, որ ինձ էլ հետը կվերառնէք: Երկար չմտածելով, աղվոկատը համաձայնեց:

* *

Երկու հարբեցող զնում էին զինետան մօտով:

— Կ'տեսնես Պետրոս, ասում էր նորանից մէկը միւսին. ես կանցկենամ զինետան առաջևից, բայց ներս չեմ մտնիլ:

— Չէ', ես գիտեմ չես կարող, դուն ներս կ'մտնես:

— Չէ', չ'եմ մտնիլ կ'տեսնես. - այս ասելով հարբեցողը անցաւ մի փոքր և ասաց, ,,տես՛ար, խօսքս կատարեցի, ուրեմն հիմա սորա համար արժէ խմել:“ Ասաց և ներս մտաւ զինետունը:

* *

Մէկը ներս մտաւ ժլատի տունը և տեսաւ, որ նա ճանճեր էր բռնում. վերջապէս նա մէկ ճանճ բռնեց և զցեց շաքարամանը և խուփը ծածկեց: Ներս մտնողը հարցրեց, ինչո՞ւ ես այդպէս անում:

— Իմանալու համար, թէ ծառան չէ՞ գողանում շաքարը, պատասխանեց ժլատը:

* *

— Քաղցած եմ, -ասաց ճանապարհին ծառան փարդապետին, -հաց ուտենք հայր-սուրբ:

— Հիմա ինչո՞ւ ուտենք, երեկոյին էլի կ'բաղցենք, ասաց վարդապետը:

Ծառան ոչինչ չ'ասաց և լուռ ու մունջ շարունակեցին ճանապարհը:

Ծառային բարկացնելու համար վարդապետը հանեց զբպանից աւետարանը և կարդում էր. իսկ նորա ձին սխեց քայլերը փոքրացնել: Ճանապարհին մէկը մօտեցաւ ծառային և հարցրեց.

— Վարդապետը ո՞ւր է գնում: -Ն'րկինք, -պատասխանեց ծառան:

— Բայց դժուար, թէ դուք այս ճանապարհով զնաք այնտեղ:

— Չէ, կ'գնանք, -ասաց ծառան, -որովհետև վարդապետը աղօթք է անում, և էլ ծոմ եմ պահում:

* *

— Յովհաննէս, լսեցիր՞, որ Գէորգին բերդը դրեցին կող գողանալու պատճառով:

— Ի՞նչ յիմարն է, -մի՞թէ նա չ'էր կարող առնել

Լ փողը չտալ:

* *

Գիշերով մի մարդ զարկում է պանդոկի դուռը:

— Ո՛վ ես, — հարցնում է, արթնանալով, պանդոկապետը:

— Ես Միրախն եմ, գեորգի եղբայրը, սուրբ Սարգսի երեսփոխը, քարվանսարի տերը, Մինասի փեսան, կարապետի եղբոր որդին, Մարտիրոսի հօրեղբայրը:

— Երո՞ղու թիւն, այդքան մարդու տեղ չկայ, ասում է պանդոկապետը և սլառկում:

* *

Հաւաքուած մարդկերանցից ամեն մէկը մեքենայի վերայ փորձում էր իւր ոյժը: Մեքենան մի բոլորածէ երկաթեայ տախտակ էր, որի վերայ խփելով սլաքը շարժում էր և կանգնում նորա վերայ նշանակած աստիճանների վերայ և ցոյց էր տալիս, թէ քանի փլթի ոյժ ունէր խփողը: Մտանում է մի հաստամարմին և բարձրահասակ մարդ, մի սաստիկ հարուածով այնպէս խփում է մեքինային, որ սլաքը իսկոյն պտտում է բոլոր տախտակը. «ապա տեսէք, ինչքան է իմ ոյժը», ասում է նա:

* *

Պոլուսնիկը մի քանի ներկայացումներ տալուց յետոյ դրում է հետևեալ յայտարարութիւնը: «Այս օր վերջին և ամենալաւ ներկայացումը կ'լինի, կաշխատեմ մանեւ շիշը: «Թատրոնը լցվում է մարդկերանցով: Մի սեղանի վերայ դրած էր մի փոքր շիշ. Պոլուսնիկը ներս է տանում նորա մէջ իւր գլուխը, չէ մտնում, աշխատում է ձեռքերը ներս տանել, չէ լինում, աշխատում է ոտները մտցնել շիշը, չէ լինում. ապա՛ դառնում է դէպի ժողովուրդը և ասում է.

— Ահա տեսաք, շատ աշխատեցի մանեւ շիշը. բայց չկարողացայ:

* *

Մէկը կրակ խնդրեց ծխախոտ ծխելու. մի աղջիկ կրակ սուեց նորան:

— Երկնքի կրակին արժանանաս, որդի, — ասաց ծխողը, օրհնելով աղջկան:

* *

Ճանապարհին զիւղացու էջը սատակեց, նորա կաշին քերթեց և ուսին շալակած գնում էր: Պա-

տահեց նորան մի ուրիշ զիւղացի, որ զիւղեցն էր գալիս :

— Ինչ թազայ խաբար կայ, հարցրեց իշի տէրը միւսին :

— Ուշե՛ :

— Բաս զիւղումը չեն խօսում, թէ իմ էշը սասկե՛ց :

— Չ'է :

— Աստօժ տայ, սուտ ըլի, — ասաց իշի տէրը :

* * *

Նոր վարձաբնակը իւր սենեակից զանգը քարշելով ձանձրացրել էր տան տիրոջը :

— Եղբայ՛ր, — ասում էր տան տէրը, — ք'անի քաշես զանգը, բաւական է, խնդրեմ էլ չքաշես այսուհետև :

— Լաւ, ասաց վարձաբնակը. էլ չեմ քաշիլ : Հինգ րոպէ չանձաց, տան տէրը այդ սենեակից հրացանի մի սաստիկ ձայն լսեց և խիոյն ներս վազելով հարցնում է վարձաբնակին.

— Ինչ է պատահել, ինչ է :

— Մի բաժակ ջուր տո՛ւր. — պատասխանում է վարձաբնակը :

* * *

— Տէ՛ր հայր, եղբայրս մեռաւ, աղօթք ա՛րա, որ

զրախտը գնա : յգառաց րեց ցաւա մոյսյաճ դոմ

— Լաւ, որդի, գնա մի բուժիչկայ զինի բեր : Բահանան շշի բերանը դրեց շրթուքներին և ծծում էր :

— Գնա՛ց, տէր՛ հայր :

— Չէ, հալա գնում է,

— Հ՞մի, գնա՛ց :

— Մօտ կացաւ զրախտի դրանը :

— Հ՞մի :

— Տարայ մի պատի վերայ կանգնացրեցի :

— Հ՞մի, տէր՛ հայր, գնա՛ց :

— Որդի, պատից ցած գլորեցի, բայց չգետեմ. զրախտը գնաց, թէ դժոխքը :

* * *

Դատաստանը իւր կողմը վճուելու համար զանգատողը դատաւորին մի տիկ իւղ խօստացաւ, իսկ միւսը խօստացաւ մի խոլ : Բացուեցաւ դատաստան : Գատաւորը վճռում էր խոլ տուողի կողմը :

— Բաս իմ իւղը, պա՛րոն դատաւոր, ասաց ցած ձայնով առաջինը :

— Քո իւղը խոլը կերաւ. — պատասխանեց դատաւորը :

* * *

Որովհետև մեղըը թանկ էր, մի խեղճ մարդ

մեղը ծախողն առաջ դրեց դատարկ ամանը, հացը մէջը բրդուժ էր և մեղըին նայելով ուտում էր հացը: Վերցնայնելուց յետոյ մեղը ծախողը պահանջեց փողը:

— Ես քու մեղըը չեմ կերել:

— Ինչպէս չէ, հացը բրդեցիր ու կերար: - Վէճը սաստկացաւ և գնացին դատաւորի մօտ:

— Պէտք է տաս մեղրի փողը, - ասաց դատաւորը:

— Լաւ, կ'տամ, - ասաց խեղճը, և դատարկ ձեռքը պահելով մեղը ծախողին ձեռքի վերայ, ասում էր. մէկ, երկու, երեք, չորս, էս էլ հինգ կոպէկ:

— Դու տարար, ասաց դատաւորը:

Գիւղացին մի թուղթ տուեց իւր քահանային կարգալու:

Քահանան, կարծելով թէ այդ թուղթը գիւղացու որդու ռզարկած նամակը կ'լինէր, սկսեց կարգալ այսպէս. «Սիրելի հայր իմ, շատ բարև կանամ քեզ, ես ողջեմ և առողջ . . . .»

— Ես ի՞նչ ես կարդում տէր հայր, ասաց գիւղացին, էդ նամակ հօ չէ. սանաթ (վէստէ) է:

— Հէ՛ր օրհնած, - ասաց քահանան, - ասա սանաթայ որ սանաթաւորի կարգամ է:

... * ... * ... * ... * ... * ... * ... * ... * ... *

Բժշկի տունը գող ներս մտաւ և ծառային հարցրեց.

— Պարոնը տ՞անն է:

— Ո՛չ, պատասխանեց ծառան:

— Ուրեմն դուռը բաց արա, ասաց գողը, մի թուղթ պէտք է գրեմ և սեղանի վերայ կ'թողնեմ: Ծառան բաց արեց դուռը: Գողը չորս կողմը նայեց, սեղանի վերայ մի զեղեցիկ ժամացոյց տեսաւ, վեր առաւ գրպանը դրեց, և յետոյ թղթի վերայ գրեց. «Երբ տուն դաս, քո ծառան դուրս արա, դուռը բաց արեց ինձ համար, ես էլ վեր առայ քո զեղեցիկ ժամացոյցը և տարայ:»

Ճանապարհորդը գինեվաճառից մի բաժակ ջուր խնդրեց: Գինեվաճառը լաւ չլսեց և ջրի փոխանակ գինի տուեց: Ճանապարհորդը ասաց. այ բարև մարդ, ուրիշ դուքաններում էսպէս չէ:

Յլտա փողոցներումը գիշերով տիկնոջ և տւեից գնում էր ծառան, լսպտերը ձեռքին: Տիկինը ասաց. «էս անտէր տեղը, ի՞նչ շուտ շուտ եմ խոր»

վում ջխումը: “ Ծառան խօսեց. „սիրտ ա՛ռ, էնպէս
անց կաց. ես չեքմէք ունիմ հազաճ . . . .”

* * *

Քահանան այնպէս քարոզում էր, որ բացի մի
մարդից, ամենքին լացացրեց: Այդ մարդուն հացրե-
ցին. դու ի՞նչի չես լաց ըլում: Պատասխանեց. ես հօ
սորա ժողովուրդը չեմ:

* * *

Մի մարդ յայտարարութիւն գրեց. „գնում
եմ Ռուսաստան. ով կամենում է, թո՛ղ տեսնե՛ք
ինձ,“ կէս զիշերին մէկը գնաց թրխի - թխկացրեց
դորա դուռը: Ռուսաստան գնացողը զարթեց խոր
քնից, բաց արեց դուռը և հարցրեց եկողին. „ի՞նչ
ես կամենում:“

— Դեռ Ռուսաստան չես գնացե՞լ . . . . ասաց միւսը:

* * *

Պարսկաստանից թուրքը նոր էր վերադարձել:

— Գնացիր Թաւրիզ, - ասում էին թուրքին, պարս-
կերէն սովորեցիր:

— Ա՛յո, պատասխանեց թուրքը:

— Ա՛պա՛ ի՞նչպէս են ստում պարսկերէն դարելին,
ցորենին, կորեկին:

Թուրքը պատասխանեց.

„Արիիայ ջուլդ դէիլար.

„Բուղդիայ գեանդա.

„Դառուեայ ադ գօեանդայ,

„Ման գօիւփ գեայլա:“

Հայերէն: Գարուն ջուլդ են ասում, - ցորենին -
գեանդա, կորեկին նոր պէտք է անուն դնելին. ես
թողեցի եկայ:

* * *

Մի մարդու տան կայքը անուն անուն գրում էին,
պարտատիրոջը բաւականութիւն տալու: Քաղական
օֆիցերը, որ ռուսերէն լաւ չգիտէր, պրիստովին աս-
ում էր մէկ-մէկ և նա գրում էր: Մի քանի
բան գրել տալուց յետոյ, օֆիցերը մի արկղի մէջ
տէր ողորմեաներ գտաւ, համարեց և ասաց. „գրի՛ր,
20 ШТУКЪ ГОСПОДИ ПОМИЛУЙ!“

* * *

— Գէ՛որգ, մի զարմանալի բան ասեմ քեզ,
պատկերահանը այնպէս լաւ է նկարել իմ պատ-
կերը, որ ես այդ պատկերը շաբաթը երկու անգամ
պէտք է սափրեմ, ինչպէս ինքս իմ երեսը:

* * *

Մէկը խնդրում էր ազվովատին. «ինչ անձ, պարտքից ինչպէս ազատուեմ, ինձ վերայ 500 մանէթի պարտք են դնում»:

Ազվովատը պատասխանեց. «ինձ 100 մանէթ տուր, ես քեզ կ'սովորացնեմ. երբ դատաւորը մի բան ասի քեզ, առաջ ասա. «է՛հ, ինչ անենք»:

Երբ մի ուրիշ խօսք էլ կ'ասի, ասա. «բան չունե՞ս»:

Դա համաձայնեցաւ և զնաց դատաւորի առաջը:
— Այս պարտք քեզանից դանդատվում է, - ասաց դատաւորը:

— Է՛հ, ինչ անենք:
— Ահա, իրաւունք ունի քեզանից պահանջելու այդ գումարը:

— Բան չունե՞ս:
— Սա հաստատում է:
— Է՛հ, ինչ անենք:
— Պէտք է վճարես փողերը:
— Բան չունե՞ս:

Դատաւորը գրեց, թէ «յիմար է» և հրամայեց, որ դուրս գնար:

— Հը, ինչպէս էր, ասաց ազվովատը, տեսա՞ր, որ գործը տարայ:

— Է՛հ, ինչ անենք, ասաց նա:

— Ինձ էլ «է՛հ, ինչ անենք» բառ իմ 100 մանէթը..... հարցրեց ազվովատը:

— Բան չունենե՞ս:

* * *

Քահանան մի գողի խտատվանեցնում էր. այդ միջոցին նա գողացաւ խտատվանացնողը ժամացոյցը:

— Գողութիւն արե՞լ ես, ս'րդի, - հարցնում էր քահանան, - ինչ ես գողացել:

— Մի սհաթ:

— Տա՛ր, տիրոջը յետ տու՛ր:

— Չէ, դուն աս, տէ՛ր հայր:

— Չէ, տիրոջը պէտք է տաս:

— Տիրոջը տուի, չառաւ, տէ՛ր հայր:

— Ուրեմն քեզ լինի:

* * *

Յիմարը, մի բժիշկի պատահելով, թաղնուեց:

— Ինչո՞ւ ես թաղնվում, - հարցրեց բժիշկը:

— Որովհետեւ ամաչեցայ քեզ երեւալու, որ այսօր քան ժամանակ չեմ հիւանդացել:

* * *

Մի ժլատ իւր մօտ եկած հիւրին պատուելու համար միշտ ասում էր իւր որդեբրանցը, որ նոքա

ոչխարը բերէին և մորթէր նոցա համար. բայց հիւրերը չէին թոյլ տալիս այդ բանը անելու մի փոքր խորոված ուտելու համար: Գալիս է մի հիւր:

— Ոչխարը բերէք, մորթեմ, դէ, շո՛ւտ արէ՛ք, - ասում էր ժլատը. - իմ ազնիւ բարեկամն եկել է շո՛ւտ: Հիւրը լուռ էր կացած: Գէ՛, բերէ՛ք, այս բոպէիս մորթեմ, - շարունակումէր տան տէրը, - իմ պատուական բարեկամիս ոտների տակը, տարին մի անգամ չի գայ էսպիսի զոնաղ: Լռութիւն: Բերէ՛ք, շո՛ւտ, պէտք է լաւ պատուենք սորան: Բերեցին ոչխարը: Ժլատը բռնեց ոչխարի գլուխը, և քսումէր վզին դանակը. ը՛հը, կտրումեմ իմ ազնիւ բարեկամիս համար, ը՛հը, կտրումեմ, ասաց և կտրեց գլուխը:

— Հէ՛ր օրհնած, մի խորովածի համար ի՛նչ էիր անում, որ մորթեցիր ամբողջ ոչխարը, - ասաց հիւրը:

— Լեզու՛դ պատանձուել է՛ր, - ասաց ժլատը, - մի քիչ վաղ կասէիր է՛ է է՛:

* * *

Փաստանան աշակերտին Հայր մերը կարդացրեց և այդ աղօթքի մասին հարցրեց. «՛րտնդ է քո Հայրը:»

— Մարաքումն է, պատասխանեց աշակերտը:

* * *

Ժլատը երազ տեսաւ, որպէս թէ մեծ մեծարք

ունէր: Վախեցած զարթեցաւ և ասաց. «Աստուած մի՛ արասցէ, որ ես քնեմ այսուհետև:»

* * *

Մի մարդ հարբած տուն գնաց, նայեց կնոջ երեսին, կինը երկու երեւեցաւ աչքումը և ասաց. «Տէր Աստօժ, էս մէկին չէի կարողանում պահել, հիմի ինձ համար երկուսը ստեղծեցիր:»

* * *

Աշակերտները մի զիւղացու բռնեցին, ներս տարան ուսումնարանը և ասացին. «մենք միմեանց հետ զրաւ ենք դրել, դո՛ւ էլ խառնուէ՛ր:» Գիւղացին համաձայնեց, Հանեցին մի-մի մանէթ և ասացին. «այս փողը թո՛ղ նա՛ ստանայ, ով հարցմունքին լաւ պատասխան կտայ:» Այս բանում վարժապետն էլ խառն էր, և նա հարցրեց զիւղացուն. «Աստուածածնի անունն ի՛նչ էր:»

— Մարիամ, պատասխանեց զիւղացին: «Հիմա դու հարցրո՛ւ ինձ,» ասաց վարժապետը: «Մօրս անունը ի՛նչ էր,» հարցրեց զիւղացին: Վարժապետը և աշակերտները չկարողացան պատասխանել. իսկ զիւղացին ձեռք խփեց, փողերը բուռը լցրեց և գնաց:

* * *

— Ինչո՞ւ այս գիշեր թատրոն չես գնում, - հարցրեցին մէկին:

— Որովհետեւ աֆիշում գրուած է. թէ անցքը պատահումէ գիւղում, ես ի՞նչպէս գնամ գիւղը:

* * *

— Ինձ էլ ոչ ոք չի հաւատում. ի՞նչ անեմ. ես, - հարցնումէր ստախօսը:

— Ասա սոսիս ասացի և ամենքը կհաւատան, - պատասխանեցին նորան:

* * *

Մի շատ հաստ մարդ նստեց կառքը:

— Ի՞նչպէս էք կամենում տանել ձեզ, - հարցրեց կառապանը. - յանկա՞րծ, թէ երկու անգամով:

* * *

Տիկինը պատուիրել էր աղախինին, որ եթէ աղջկը գիրք կարդալիս քնի, նա մտնը հանդցնէր: Մի գիշեր աղջկը գիրքը կարդալուց յետոյ ինքը հանդցրեց մտնը: Աղախինը ներս վազեց տան տիկնոջ սենեակը, ձայն տալով. «տիկին, տիկին, հիմայ ես ի՞նչ անեմ»:

— Տէ՛ր Ատոռւած, ի՞նչ է պատահել նորան, - հարցրեց քնածը արթնանալով:

— Ոչինչ չի պատահել, - ասաց աղախինը, - Մարիամը ինքը հանդցրեց մտնը, հիմա ես ի՞նչ անեմ:

* * *

Ծ Հարցաքննութեան ժամանակ աշակերտը միշտ ասումէր. «չգիտեմ»:

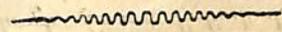
— Յիմա՛ր, - ասաց ուսուցիչը բարկացած, - ինչ որ չգիտես, պէտք է ասես. «այդ հաստատ չգիտեմ»:

Վարժապետը դուրս կանչեց նոր եկած աշակերտին:
— Ո՞վ է քո հայրը, - հարցրեց նա:
— Այդ հաստատ չգիտեմ, - պատասխանեց աշակերտը:

* * *

Հարբեցողը պառկած էր մահուան անկողնում:
— Մնաք բարով, - ասաց բժիշկը, դուրս գնալով, եզուց առաւօտը, ժամի 8-ին, դուք կլինէք միւս աշխարհումը:

— Գրաւ գանք, բժիշկ, մի շիշ գինու վերայ, որ ես եզուց դեռ 9 ժամին էլ կենդանի կլինեմ, - ասաց մեռնողը:

* * *

Մէկը փող էր փոխ առնում ժլատից: Ժլատը
զրաւ պահանջեց: Խնդրողը ասաց. „իմ զուլխը
զրաւ կ'դնեմ քեզ մօտ:“ Ժլատը սնդուկը բաց արեց
և ասաց նորան. „պառկի՛ էս տեղ:“

— Ինչի՛:

— Էն դուր որ, իմ գրաւները ղիփ էս տեղ են
պահած, - պատասխանեց ժլատը:

* * *

Քահանան քարոզում ասաց. „էս կանայքը
էնպէս հագնուվումեն, որ երեսներին թքելու արժա-
նի չեն:“ Կանայք շատ նեղացան և դատաստանին
զանգատուեցին: Գատաւորը ասաց քահանային. „քօ
խօսքերը կրկին յետ առ:“

— Շատ լաւ, - ասաց քահանան: Միւս քարոզումը
քահանան ասաց. „էս կանայքը էնպէս հագնումեն,
որ երեսներին թքելու արժանի են:“

* * *

Երկու մարդ գնում էին միասին: Նոցանից մէկը
զանգատուեց. թէ „էս անտէր տեղը կարծեմ ոչո-
վեց պակաս մարդ չեմ, բայց ոչինչ հնար չեղաւ ինձ.
Մի անգամ չկարողացայ առաջ գնալ:“

— Համեցէ՛ք, - ասաց միւսը, տեղ տալով նորան:

* * *

Հայրը իւր որդուն զրեց հետևեալ նամակը. Ծ
„սիրելի՛ որդի, Միքայէլ, ահա՛ քեզ համար ուղար-
կում եմ երկու զոյգ գուլպայ: Ամէնքը ողջունումեն
քեզ: Մեր սրահի դռնակը ներկեցինք կապոյտ գոյնով:
Մեր կատուն ծնեց չորս միսրագոյն ձագեր, որոնցից
երեքը արու են: Եւ ինձ համար կօշիկներ կարեցի:
Մխախտտ չ'ծխես, մնաս է: Մենք այս օր եփեցինք
փլաւ, որ դու շատ ես սիրում, քեզ այդ տեղ տա-
լի՛ս են փլաւ: Ուրեմն, որդեակս, յոյս ունիմ, որ
դու աշխատումես. զգո՛յ՛ջ կաց, եթէ ծուլանաս, ես
քեզ դուրս կ'հանեմ այդ տեղից, և դու կլինիս էշ,
իսկ մենք էլի կլինինք քօ ծնողները:

* * *

Քաթանեանցին Պետրոսը փող էր պարտ, և գոր-
ծը զանգատուելուն հասաւ: Պետրոսը հարցրեց.
„քօ ազն ին՛չէ:“

— Քաթանեանց, - պատասխանեց պարտատէրը:

— Ուրե՛մն, ներողութիւն, - ասաց Պետրոսը, - քօ
կարգը դեռ չէ հասել: ես պարտքերս այրութէնի
վերայ եմ վճարում և դեռ գործս բենի վերայ է
վերջացած:

* * *

Քաղաքում իջևանել էր զօրքը և մի զինուոր պահպանումէր վառօլի սնդուկները: Մի դռոցքից յետոյ փայլեց փայլակը: Անցնում էին երկու քաղաքացիք: Նոցանից մէկը աղաղակեց. «Տէ՛ր Աստուած, մի թոյլ տար, որ կայծակը վայր ընկնի այս սնդուկներին վերայ, եթէ ոչ մեր քաղաքը կ'կործանուի:»

— Ի՞նչ ես վախենում, ասաց նորան ընկերը սառնու թեամբ, չե՞ս տեսնում, որ սնդուկների վերայ պահպան կայ կանգնած:

* * *

Գողը բալազից մի թոփ չիթ էր զողանում: Բազալը աչքը կպցրեց նորան և ասաց. էգպէս տարածը ինձ ձեռք չի տայ:

— Ուրիշ տեսակ տարածն էլ, ի՛նձ ձեռք չի տայ, ասաց գողը:

* * *

Օ. Մի կին իշաներ էր քշում: Տղամարդիկը տեսան և ասացին.

— Էն կինը նման չե՞ կն իշաների մօրը:

Երբ կինը, իշաները քշելով, մօտեցաւ սոցա, ասաց. «այրէ՛ք որդիք:»

* * *

— Հը՛, ինչեւ շտապում, քոյրդ ինչ բերեց. տղայ, թէ աղջիկ:

— Ես էլ չգիտեմ, քոյրս ինձ մօտ եղլայր է շինել, թէ մօրաքոյր:

* * *

Մէկը ներս մտնելով հիւրանոցը, և տեսնելով, որ բոլոր անկողինները բռնուած էին, ասաց. եթէ այդպէս է, ես կ'առնեմ բիլիարդի վերայ: Նա քընեց այն տեղ: Առաւօտը նորան յայտնեցին, որ քընելու համար պէտք է վճարէր և ո. 80 կօպէկ:

— Ի՞նչպէս, թէ, - հարցրեց հիւրը զարմացած:

— Որոհեսուե մեր բիլիարդը մի ժամում աշխատումէ 60 կօպէկ:

* * *

Բժիշկը այնպէս սնանկացրեց հիւանդին, որ խեղճը հազի շորերից աւել ոչինչ չուներ: Հիւանդը ասաց. «էս շորերից աւել ոչինչ չմնաց:» Բժիշկը պատասխանեց. «չես գիտի, որ շորերի վերայ մ'հշամ չի կարելի դնել...»

* *

Սափրավէրը մի մարդու գլուխը սափրումէր, և որքան տեղ կտրումէր, այնքան բամբակ էր կրպցնում նորա գլխին: Սափրւողը ասաց լա՛ւ, ձեռք վեր ա՛ռ, գլխիս կէտումը հօ դու բամբակ ցանեցիր, կէտումն էլ ես սեխ ու ձմերուկ պէտք է ցանեմ:

* *

Գողը ներս մտաւ մի տուն, փնդռեց, փնդռեց, բայց երբ ոչինչ չգտաւ, մի թ՛ղթի վերայ գրեց. պէտք է ամաչես, որ քո տանը ոչինչ չ'գտայ:

* *

— Կրա՛կ, կրա՛կ, - ձայն տուեց քահանան քարոզելիս, երբ տեսաւ որ շատերը քնած էին:

— Ո՛րտեղ է կրակը, ո՞ր տեղ է, - ձայն տուեցին ժողովրդականները արթնանալով:

— Դժոխքումն է, դժոխքումը, նոցա համար, որոնք քնումեն քարոզի ժամանակը, - ասաց քահանան:

* *

— Դու ի՛նչ ես մտածում, եթէ ոչինչ չես մտածում, - հարցրեցին ծաղրածու մարդուն:

— Ես մտածում եմ, թէ ի՛նչպէս պատասխանեմ

այն մարդուն. որ ինձ ոչինչ չէ հարցնում:

* *

Երեք, լաւ հագնուած երիտասարդներ, ձիու վերայ նստած՝ պատահելով մի դիւղացու, կամեցան ծաղրել նորան: Նոցանից մէկը ասաց.

— Ես կհաստատեմ, որ դու գոմէշ ես:

— Էդ զարմանալի չէ, - ասաց գիւղացին, - ահա՛ ես կ'հաստատեմ, որ ձեր թամբերը ջորիք են:

— Յիմարացել ե՛ս. դէ հաստատիր, տ'եսնենք:

— Ես շատ անգամ լսել եմ, որ ինչ որ կայ ձիու և եշ մէջտեղը, նա ջորի է: Երիտասարդները, ոչինչ չասելով, հեռացան:

* *

Կէս գիշերին, զուռնաչու լուսամտից ձայն են տալիս:

— Ա՛րի, մեծարք կայ:

— Միլիծոնով չեմ գայ. - պատասխանեց նա:

— Քեզ երեք մանէթ են տալիս:

— Հա՛, էդ ուրիշ բան է:

* *

Մի մարդ գնաց հրաւիրելու ընկերօջը. բայց որովհետեւ տանը չէր, նա մի թղթի վերայ գրեց.

էզուց ճաշին քո ընտանիքով մեր տուն համեցէ՛ք. և այդ թուղթը կայրեց ընկերոջ տան դռան վերայ: Հրաւիրուածը եկաւ, նայեց դռան վերայ, կարդաց գրածը. և հետեւեալ օրը իւր ընտանիքով դնաց հրաւիրողն տունը: Ճաշը կերած, ընկերը իւր ընտանիքով տուն վերադարձաւ, բայց միւս օրը ճաշին դարձեալ գնաց իւր հրաւիրողն տունը: Այսպէս նա գնաց երեք, չորս օր շարունակ: Հրաւիրողը համբերութիւնը հաստած, ասաց վերջապէս. «այ մարդ, իմ պահելու դառա՞ր»:

— Ի՛նչ անեմ, ե՛ղբայր. ասաց միւսը, քանի քո տնից մեր տուն եմ գնում, միշտ իմ դռան վերայ կայրած թուղթն եմ կարդում, յէզուց ճաշին մեր տուն համեցէ՛ք:»

* * *

Աղքատը ողորմութիւն էր խնդրում մի ժլատից: Սա աղքատին ասաց. «պայման կընեմ քեզ հետ, եթէ կ'կատարես, կ'տամ ի՛նչ որ կամենաս»:

— Կ'կատարեմ, - ասաց աղքատը:

— Իմ և քո մէջ այս պայմանը լինի, որ դու ոչինչ չխնդրես ինձանից, - ասաց ժլատը:

* * *

Մի մարդու տուել էին, յէջ՝ մականունը: Սա

շատ էր նեղանում, որ շուտ շուտ էլ էին կանչում նորան, և մի օր ճաշ պատրաստեց մի քանի մարդկերանց համար, որ այդ անունը վեր առնէին իւր վերայից: Ճաշ ուտողները նորա յէջ՝ «անունը փոխեցին, դրեցին յողորուղ» (աւանակ) անունը: Սա ուրախացած, գնաց իւր կնոջը ասաց. «էս օր ճաշ շինեցի, անունս փոխեցին օղորուղ դրին»:

— Սա՛րսաղ, - ասաց կինը, մեծանաս էլ և էլ կը դառնաս:

* * *

— Էս օր ես եօթը դնեալ կ'ունենամ, ասաց տէրը իւր խոհարարին, դու պէտք է լաւ ճաշի պատրաստութիւն տեսնես, դնա՛, մի հորթ մորթի:

— Ի՛նչ էք հրամայում, ասաց խոհարարը, մի ամբողջ հորթ եօթն մարդու համար, քթերից դուրս կ'դայ:

— Բաս դիտես ինչ է, ասաց տէրը, դնա՛, կէսը մորթի:

* * *

— Ե՞ս շատ անբաւական եմ քեզանից, - ասում է քահանան հացթուխին. երբ ես լաւ հաց եմ ուրում, ուղարկումեմ հեռու փողոցները:

— Ես էլ այդպէս, տէ՛ր հայր, երբ ուղում եմ լաւ

քարոզ լսել, գնումեմ հեռու եկեղեցիներ:

* * *

— Ինչո՞ւ ես գլուխդ արաղով լուանում:

— Ասումեն լաւ մազ կդուրս գայ:

— Մի՛ հաւատար, եթէ այդ ձշմարիտ լինէր, իմ բողազում մի մազն հիւս կդուրս գար:

* * *

— Ո՞ւր ես գնում:

— Բաղնիք:

— Ինչո՞ւ:

— Եպիսկոպոսը ինձ այնպէս սառը ընդունեց, որ մրսեցի:

* * *

— Խօսումէին, թէ ո՛վ ի՛նչ գործիք է սիրում:

— Ես մուղեկա եմ սիրում:

— Ես՝ արգանք:

— Իսկ դո՞ւ, պարոն, - հարցրեցին մի հաստափորի:

— Ես՝ շամփուրը:

* * *

Ելը քարափից գլորուեց և ընկաւ. ջրաղացի վերայ, իսկ այն տեղից քանդելով՝ ընկաւ ջրաղաց-

պանի կնոջ անկողինը: Ախր աչքերը արորելով, շուռ եկաւ և ասաց. «՛ա՛խ, հողիս, հանգիստ թող ինձ:»

* * *

Ծառան հարբած, այս այն կողմը ընկնելով՝ տուն եկաւ:

— Էլի դու առաւօտը վաղ վաղ հարբել ես, - ասաց տերը:

— Ներողութիւն. ես երեզուանից եմ հարբած, ասաց ծառան:

* * *

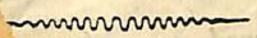
Մէկը շիտթուած կանգնած էր դերձակի մօտ, որ վեր էր առնում նորա չափսը:

— Խնդրեմ, նեղ չկարես, - ասումէր նա - ոտներս ցաւումեն մաղօյներից:

* * *

Հրաւերբում մի պարոն հարցրեց. «Ինչո՞ւ կա՛նայքը մօրուք չունեն:»

— Ո՛վ կհամաձայնէր սասիրել, որովհետեւ նոքա մի բոպէ բերանը փակ չեն պահում, - պատասխանեց մէկը:

* * *

Մի պարոն անից դուրս գնալով, դրան կայցրեց մի թղթի կտոր, որի վերայ գրել էր. «ես կես զիշերին կ'վերադառնամ: Ով այս գրածը մթնումը չկարողանայ կարդալ, թող հարևանից մեմ խնդրէ:»

* * *

Հիւանդի մօտ բժիշկ տարան: Հիւանդի կինը հարցրեց նորան.

— Ի՞նչ ես նկատում իմ տղամարդիս վերայ: Բըժիշկը ասաց. «ձեռքերից երևումէ, որ հարինք է ընկել:»

— Պարոն, ասաց կինը. իմ տղամարդը նաղըբարէ:

— Ես կարծումէի, հարինք է... ասաց բժիշկը:

* * *

Գողերը պատահեցին մի հարբած մարդու, որ նստած էր ձիու վերայ: Նոքա նստացրեցին նորան հակառակ կողմից: Հարբածը տուն գնալով՝ կնոջը ասաց. «ձանապարհին գողեր պատահեցին և ձիուս զուլսը կտրեցին:»

* * *

՚ը շտապով դուրս էր գալիս անից և աների

մօտ զիպաւ կովին, վեր առաւ դտակը և ասաց. «ներողութիւն, տիկին:» Յետ նայեց և տեսաւ ուսմից ներողութիւն խնդրեց: Մի փոքր յետոյ նա մի քուչայում զիպաւ մի կնոջ: Մտաբերելով նոր պատահածը, նա աղաղակեց բարկացած. «է՛լի դու իմ ոտներիս տախն ես, յի՛մար անասուն:»

* * *

Գիւղացին էջը առաջ քշելով, զիւղն էր դընում: ձանապարհին մէկը ասաց զիւղացուն.

— Դու էդ գեղն ես գնում. բարեկամիս տե՛ս, ասա՛ շուտ մեր տուն դայ, շտա՛պի:

— Թէ որ ըսենց շտապով հարկաւոր դործ կայ, ասաց զիւղացին, հրէն իմ էջը ինձանից առաջ է վազում. նրան ասա՛:

* * *

Մարդ և կին սաստիկ կռուեցին: Քահանան եկաւ հաշտեցնելու և ասաց. «դուք պէտք է միաբան լինէք, ինչ որ ձեզանից մէկն է կամենում, էն էլ միւսը պէտք է կամենայ...»

— Առիւն էլ դրանումն է է՛, տէ՛ր հայր-պատասխանեց ամուսինը, - ես էլ եմ կամենում տան մեծը լինեմ, կինս էլ է կամենում:

* * *

Երբ ժլատը իւր տան համար ծառայ էր վարձում, միշտ տեղեկանումէր, թէ արդեօք նա զիտէ՞ր շուացնել և երբ խմանումէր որ չ'զիտէր-չէր վարձում նորան: Երբ այդ բանի պատճառը հարցրեցին, պատասխանեց.

— Որովհետև ես իմ ծառային մէնակ եմ ուղարկում սարդափը զինի բերելու, և բոլոր ժամանակը, քանի որ նա էն տեղ է, պէտք է շուացնէ, որ ես խմանայի, թէ նա զինի չէ խմում:

* * *

Ծանր բեռնաւորած իշի ետեկից գնում էր զիւղացին, և ճիւղոտով սաստիկ խփում էր անասունին: Մի կին լուսամտից ձայն տուեց.

— Դու խղճմտանք չ'ունես՞:

— Չէ', աղջեկ պարոն, պատասխանեց զիւղացին, ես սրանից աւել ոչինչ չունիմ:

* * *

ՎԱՐԺԱՊԵՏՐ: Ի՞նչպէս են ասում լատիներէն
,,ժառանգութիւն՞:

ԱՇԱԿԵՐՏՐ: PATRIMONIA

ՎԱՐԺԱՊԵՏՐ: Ի՞նչ է նշանակում PATRIMONIA

ԱՇԱԿԵՐՏՐ: Մի բան, որ թողել է հայրը:
ՎԱՐԺԱՊԵՏՐ: Իսկ եթէ մի բան թողել է մայրը,
նորա ի՞նչպէս կանուանէք:

ԱՇԱԿԵՐՏՐ: MATRIMONIA

✓ * * ✓

Դատաւորը պարծենում էր.

— Չարմանալին այն է, որ. - ասում էր նա. - այս աստիճանը ստանալու համար ոտս մի քայլ առաջ չեմ դրել:

— Յայտնի բան է, - ասաց մէկը, - մի՞թէ քայլեր են դնում, երբ սողում են:

* * *

Ժլատը առաւօտը ներս է մտնում հիւրանոցը և հարցնում է.

— Ի՞նչ արժէ ձաշը:

— 50 կոպէկ:

— Իսկ ընթրի՞քը:

— 30 կոպէկ:

— Եթէ այդպէս է, ինձ ընթրիք տուեցէ՛ք:

* * *

Մարդասպանին տանում էին խեղդելու:

— Ինչու այդքան շտապում էք, - ասաց մարդասպանը, - չէ՞ք զիտում, որ առանց ինձ բան չե լինիլ:

10 Ամուսինը ինչ առնու՞մ էր, կինը ամենեւին
չէր հաւանում: Կնոջ համար շոր առաւ և կինը
ասաց. դուն դիւի սովոր ես փխար ջոկել:

— Փսերի ջոկելը քեզնից սովորեցի, ասաց աս-
մուսինը:

* * *

Տէրը իւր ծառային մի սլարկ ածուխ բերել
տուեց: Մառան սլարկը դատարկեց՝ տարաւ ածխա-
պանին սլահ տուեց, և երբ տուն եկաւ, քունը
տարաւ, քնեց: Տէրը վարժացրեց նորան և ասաց.
„սուփրէն գցի՛, հաց ուտենք:“

— Տարայ, տարայ, - ասաց ծառան:

* * *

Երկու եղբայրներ բաժանւում էին և միջնորդ
ընտրեցին: Այդ ժամանակը անբաւականութիւն սլա-
տահեց, և փոքր եղբայրը հայհոյեց մեծին:

Մեծը նեղացաւ և ասաց.

— Ինչե՞ն ես հայհոյում ինձ, մի՞թէ քեզնից եր-
կու շապիկ աւել չեմ մաշել:

— Ես էլ էդ եմ զանդատում է՛, ասաց փոք-
րը, որ դու միշտ ինձանից աւելնորդով ես մաշել:

* * *

Մի մարդ այնքան զրասէր էր, որ շաբաթներ
կ'անցնէին, չէր մտաբերում իւր կինը: Մի անգամ
կինը ներս մտաւ նորա սենեակը և տեսաւ, որ նա
զրքերի մէջ թաղուած էր՝ հոգոց հանեց և ասաց.

— Ա՛խ, երանի՛ ես էլ զիր ըլեմ: - Ինչե՞ն, - հարց-
րեց ամուսինը: Էնդուր որ զեշեր ու ցերեկ դու
զրքերդ ես մտո՞ղ բերում:

— Ես համաձայն եմ այդ բանին, միայն այն սլայ-
մանով, որ դու օրացոյց լինիս:

— Ինչե՞ն:

— Որովհետեւ նա ամեն տարի փոխւում է:

* * *

Քահանան պատուիրեց նկարչին եկեղեցումը
դժոխքը նկարել՝ նկարչը դժոխքը նկարեց, քահա-
նային էլ մէջ՝ բերեց այնտեղ: Քահանան շատ նե-
ղացաւ և զանդատուեց դատաստանին: Դատաւորը
քահանային ասաց. „ինձ միւս աշխարհի դատաս-
տանը չ'են յանձնել:“

* * *

Հիւրը սեղանից մի լաւիկ դողացաւ և դրեց
գրպանը: Հրաւիրողն ծառան ծածուկ մօտեցաւ

նորան և մի ամանով սուս՝ թափեց նորա գրպանը:

— Ինչ ես անում, ասաց զող-հիւրը: Ծառան պատասխան տուեց. «Վառիկը ջուր չի ուզի, մինչև տուն կտանես, հօ ծարաւ կխեղտուի:

* * *

Ժլատը մեռնելիս ասաց. «Աստու՛ած, առողջացրու ինձ, օրէնը տասը մանէթ կուտեմ...»

* * *

Մի քաղաքում գիշերով գտնվում էր մի օտարական: Երբ նա շորերը հանել էր և կամենում էր մտնել անկողինը, հանեց գրպանից մի զոյգ հողաթափ, հազաւ, ամուր կապանքներով կապեց ոտների վերայ և յետոյ պառկեց անկողնում: Այդ միջոցին խօսեց նորա հետ մի այլ օտարական, որ գիշերում էր միևնոյն սենեակում:

— Պատուական բարեկամ, դուք ինչի՞ էք այդպէս անում:

— Զգուշանալու համար, ասաց, որովհետև միանգամ երազումս ոտիս տակը մի շուշա ընկաւ, և այնպէս սաստիկ ցաւեցրեց ոտս, որ ես այն օրից ամենևին բորիկ ոտներով չեմ մտնում անկողին:

* * *

Մէկը ողորմութիւն էր խնդրում մի հարստից:

— Ողորմութիւն տո՛ւր ինձ, թէ չէ, էնպէս բան կանեմ, որ իմ կեանքումս չեմ արել: Հարուստը վախեցաւ, որ չխեղդուէր նա, և տուեց բաւական փող, յետոյ հարցրեց նորան.

— Ի՞նչ կանէիր, եթէ չտայի:
— Մշակութիւն կանէի, - պատասխանեց խնդրողը:

* * *

Մէկը բեռնաւորել էր իւր ձին և ինքը նրստած էր վերան: «Մեղք է անասունը, ասաց նա, մի փոքր թեթեւացնեմ բեռը:» Բեռան մի մասը շալակեց իւր ուսերին և նստեց ձիու վերայ:

* * *

Մօլլան քարոզում էր և լսողներից մէկը լաց էր լինում դառնապէս: Հարցրեցին նորան պատճառը:

— Ես մի սիրուն էծ ունէի, շատ էի սիրում. երբ մօլլան խօսում է և արմբ տըմբացնում է իւր մօրուքը, միաքս է գալիս իմ էծը և ես լաց եմ ըլլում, - պատասխանեց նա:

* * *

Երիտասարդը շատ չարչարում էր մի Հրէայի և Հրէան ասաց.

— Ինձ հանդիստ թո՛ղ, այնպիսի խօսք կասեմ

քեզ, որ քու կեանքումը քեզ ո՛չ ոք չի ասել:

— Ա՛սա, ասաց երիտասարդը:

— Դու իմաստուն ես, - ասաց չրէսն:

* * *

Գողը ներս մտաւ մէկի տունը և Թըխի-Թըխի կացրեց սենեակի դուռը:

Տան տէրը չէր կարողանում վեր կենալ ցրտիցը, և ձայն տուեց:

— Ո՞վ ես:

— Ի՞նչ ես հարցնում, թէ ո՞վ եմ, - ասաց գողը, - դուռը բաց արա՛:

— Քաշի թուղը, - ասաց նա, և դուռը կբացուի: Գողը դուռը բաց արեց, ներս մտաւ և ասաց, ՚՚պէտք է փողերդ տաս:՚՚ Տան տէրը ասաց, ՚՚փողը ա՛հա այն պահարանումն է դրած, հանի՛ր և տար:՚՚ Գողը հանեց փողերը, դուրս գնաց և դուռը բաց թողեց: Քնողը ձայն տուեց անկողնից, ՚՚դո՛նէ դուռը փակիր:՚՚ Գողը ականջ չէրրեց, ինքը վերկացաւ, - դուռը փակեց և ասաց, անիծածը դուռն էլ բաց թողեց. . . .

* * *

Օ Մէկը սովորցրեց մի թու.թակի ասել. ՚՚ինչ տարակոյս կայ դորանում,՚՚ և տարաւ ծախելու: Մէկը հարցրեց թու.թակին:

— Արժե՞ս հարիւր մանէթ:

— Ի՞նչ տարակոյս կայ դորանում, - պատասխանեց թու.թակը: Սորան շատ հաւանեց հարցնողը և դնեց, բայց ի՛նչ ասում էր նորան, միշտ միեւնոյն պատասխանն էր լսում, մինչև վերջապէս փոշմանեց և ասաց, ՚՚շատ յիմարացայ, որ դնեցի այս թու.թակը:՚՚

— Եւ ի՞նչ տարակոյս կայ դորանում, - ասաց թու.թակը:

* * *

Եկեղեցու պատի վերայ նկարած էր Միքայէլ հրեշտակապետը, որ սպանում էր սատանային: Պառաւը մէկ մոմ վառեց հրեշտակապետի առջև, միւսը սատանայի առջև:

— Ի՞նչ ես անում, մայրիկ, - աղաղակեց քահանան, - դու սատանային մատաղ ես բերում:

— Ես գիտեմ ինչ որ անում եմ, պատասխանեց պառաւը, - ո՞վ գիտէ. ես որտեղ կրննեմ, վա՛ս չունի, լաւ է ամեն տեղ բարեկամներ ունենալը:

* * *

Վարժապետը կամենում էր հասկացնել աշակերտներին, թէ ինչ է քիթը: Նա հարցրեց աշա-

Օ կերտներին . ,,դուք ամենքդ քիթ ունէք և ի՞նչու համար են .“ լուսթիւն : Վերջապէս աշակերտներից մէկը սիրտ առաւ և ասաց . ,,խոշտայու համար :“

* * *

Օ Ժլատի որդին մեռնում է և սա գնում է դազաղ առնելու : Ներս է մանում խանութը , տեսնում է , որ մէկը իւր որդու հասակին լաւ կգայ և հարցնում է .

- Սորա զինը ո՞րքան է :
- 5 մանէթ , - պատասխանում է դազաղագործը :

Օ — Ո՛չ . ասում է ժլատը . - 3 մանէթ կտամ , այս փոքրիկ դազաղն էլ տո՛ւր հետը :

— Դազաղագործը չէր համաձայնում , վերջապէս երկուսը միասին առաւ 4 մանէթով և տուն էր տանում : Նրբ բարեկամները բաց արեցին , տեսան մէջը մի փոքրիկ դազաղ էլ և հարցրեցին . երկուսը ինչու ես առել :

— Էժան էր , - պատասխանեց ժլատը :

* * *

Օ Վարժապետը գրում է . ,,ա . բ . գ . դ .“ և հարցնում է նոր եկած աշակերտին : Ապա խմացիր էս ի՞նչ գրեցի :

— Դուն ես գրել ու չես գիտ՞ում , պատասխանեց աշակերտը :

Յիմարը , երբ առաջին անգամ լողալ սկսեց և խեղդվում էր , ասաց . ,,ես այսուհետև ոտս ջուր չեմ դնիլ , մի՞նչև որ լողալ չսովորեմ :“

* * *

— Դու երբ պէտք է հաղորդուիս , - ասում էր տէրը ծառային , - յիմար գն՛ա , հաղորդուիր , խոստովանիր :

- Ես ի՞նչ պէտք է ասեմ . - հարցրեց ծառան :
- Ինչ որ քահանան կասէ քեզ , դուն էլ կըրկնիր , ուրիշ ոչ ինչ :

Ծառան գնաց , չոզեց խոստովանացնողի առաջին .

- Ա՛ա՛ մեղայ Աստուծոյ . - ասում է քահանան :
- Ա՛ա՛ մեղայ Աստուծոյ , - ասում է խոստովանողը :

- Յիմար ես , ի՞նչ է :
- Յիմար ես , ի՞նչ է :
- Կո՛րի՛ գնա՛ :
- Կո՛րի՛ գնա՛ :

Քահանան հողաթափով խիեց նորա գլխին , իսկ ծառան էլ խիեց իւր արեխով քահանայի գլխին :

— Էդ ի՞նչ դժուար է եղել խոստովանուիլը , - ասում էր յետոյ ծառան իւր տիրոջը , - ի՞նչու առաջ չասեցիր , որ թուվանքս էլ հետս տանէի :

* *

Մի հասարակութեան մէջ մէկին խնդրեցին մի անեկգօտ ասել: Նա սկսեց. „կատուն մտաւ մարաքը. . .“ ասաց և ընեց: -Յետոյ ի՞նչ էլաւ, հարցրեցին նորան ամեն կողմից:

— Յետոյ յայտնի բան է, մի տեղեց դու՛րս կգնար էլի, - ասաց պատմողը:

* *

Վարժապետը աշակերտներին սովորեցրել էր. որ երբ ինքը փռչտար, նորա ծափ տային և ասէին. „առողջութիւն:“ Մի անգամ դոյլը ջրհորն ընկաւ: Վարժապետը ասաց աշակերտներին, որ ինքը իւր մէջքին թոկ կկապէր և աշակերտները ջրհորի բերանի մօտ բռնեն թոկի ծայրը: Այդ պէս էլ արեցին: Վարժապետը ներս մտաւ և յանկարծ ջրհորում փռչտաց: Աշակերտները խիտն թոկը թողեցին և ծափ տուին, „առողջութիւն:“ վարժապետ:

* *

Աւազակները զիշերով կողոպտում էին եկեղեցու զարդերը, լաւերը, պատկերները. . . : Վերջապէս մէկը սեղանը բարձրացաւ, և հաւաքում էր

ոսկէ և արծաթէ պատկերները:

— Վայ, - ասաց նա, - էս ի՞նչ արեցի, արեխներով սեղանը բանձրացայ:

— Վնաս չունի, ասաց ընկերը, - սիրտդ դուր լինի, թէ չէ արեխները ի՞նչ:

* *

Ստոխճանաւորը Աբարանու զիւղը գնալիս պատահեցաւ մի զիւղացու: °

— Ո՞ր տեղեց ես գալիս:

— Աբարանից:

— Բաս դու յիմար ես, որովհետեւ բոլոր արարանցիք յիմարներ են:

— Ես յիմար չեմ, - պատասխանեց զիւղացին չունքի ես գնում եմ էն ճանապարհով, որ դու ես եկել, և չունքի դու գնում ես էն ճանապարհով, որ ես եմ գալիս:

* *

Մէկը իւր բարեկամին ճաշին հարիսի վերայ հրաւիրեց: ճաշեց յետոյ նա հարցրեց.

— Այս ի՞նչ կերակուր է:

— Հարիսայ:

Հիւրը անից դուրս եկաւ, „հարիսայ հարիս կրկնելով. ճանապարհին նա մոռացաւ անունը

Եւ արդէն ցիտ մէջն էր ընկել: Մի անցաւոր հարցրեց դորան.

— Յսու՞մն ի՞նչ ես մանգալիս:

— Մի բան եմ կորցրել: - Միւսը կարծելով, թէ մի լաւ բան էր կորածը, ինքն էլ մտաւ ցեխը և սկսեցին փնտռել. բայց ոչինչ չ'գտան:

— Ա՛ղբեր, - ասաց անցաւորը, - մե՛ք էս ցեխը էնքան արորեցինք, որ հարիսայ դառաւ:

— Հա՛ւա. ես էլ էդ էի կորցրել. - ձայն տուեց առաջինը ուրախացած:

✓ * * * ✓

Պարոն բժիշկ, - զանգատվում էր հիւանդը, - ես ոչ կարողանում եմ կանգնել, ոչ նստել, ոչ պառկել:

— Կախուեցէ՞ք եթէ այդպէս է, - պատասխանեց բժիշկը:

* * *

Էդ խտրը ի՞նչքանի կ'ծախես, - հարցրեց քահանան մի իշապանից, որ քշում էր խոտով բեռնաւորած էը:

— 50 կոպէկի, չ'ու:

— 30 կոպէկով չես տ'ալ:

— Չեմ տալ, ա՛տէր, չ'ու:

— 35— ո՞վ:

— Չեմ տալ, ա՛տէր, չ'ու:

— 40— ով կ'տաս:

— Չո՛ւշ, ա՛տէր, չո՛ւշ, արի՛ տար:

* * *

Ժշատը մի մարդու ճաշի հրաւիրեց, բայց չկարողացաւ լաւ պատիւ տալ:

Երբ հիւրը դուրս եկաւ նորա տնից, աչքերը խուփ արած տուն էր գնում: Հարցրեցին նորան.

— Էդ ի՞նչ ես անում:

— Ի՛նչ եմ անում, ասաց. - Աստուած մի՛արացէ, որ ես սովորեմ էս ճանապարհը, թէ չէ քաղցած կմեռնեմ:

* * *

Մի մարդ Հրէային փող էր պարտական: Հրէան շատ նեղացրեց իւր պարտապանին. և նա ճարեց փողը, տուեց Հրէային և ասաց. «,ահա՛ քո փողերը և վեկսիլը: - Այս վեկսիլը կ'եր այս րոպէիս, թէ չէ այս սրով գլուխդ կ'տրեմ:»

Հրէան ահից կերաւ վեկսիլը. ինչ կարող էր անել: Պատահեց որ պարտապանին դարձեալ փող հարկաւորուեց: Վնաց միւկնոյն Հրէայի մօտ: Հրէան ասաց. «,եթէ վեկսիլը խնձորի վերայ կգրես, փող

կտամ, եթէ ոչ չեմ սաց:”

* * *

Երբ ճաշը վերջացած էր, հիւրերը դուրս էին գնում, նոցանից մի շատակեր մարդ սասաց. „հայրս սիրում էր շատ ուտել, մայրս սիրում էր երկար ժամանակ նստել ճաշին, իսկ ես սիրում եմ երկուսը միասին,“ սասաց և անշարժ մնաց իւր տեղում:

* * *

Մէկը պատահելով մի կոյրի, աչքերը փակեց, գնաց՝ զիպաւ նորան և սասաց. „ինչ արեցիր, ինչի՞ խիեցիր քոռ մարդիս:“ Կոյրը սասաց. „ներողութիւն, ես էլ կոյր եմ:“ Աչքաբաց մարդը հանեց մանէթանոցը և կոյրին սասաց. „էս փողը բաշխեցին ինձ, չեմ զիտում ընչանոց է:“ Կոյրը սասաց. „հայրս ոսկերիչ էր. ես կիմանամ,“ այս ասելով փողը առաւ նորանից և փախչում էր: Աչքաբացը ձայն տուեց. „այ՛ մարդ, ի՛նչ արեցիր էդ փողը, վայ՛, անպատճառ մանէթանոց էր. նա փախաւ:“ Ղեր առաւ մի քար և սասաց. „Աստօժ, եթէ քեզ ճշմարտութիւն ունիս, թո՛ղ, էս քարը զիպչի էն քոռին:“ Կոյրը վախեցաւ և ձայն տուեց. „այ՛ մարդ, մուլտի չ՛խիես, ես էստեղ եմ:“ Աչքաբացը սասաց. „Ա՛յ, դու անպիտան, ես որ քոռ

ըլ՛էի, խօ կտանէիր էդ փողը:“

* * *

Գերեզմանաքարի վերայ գրած էր. „ու՛մը փող հարկաւորի, թո՛ղ քանդէ այս գերեզմանը և մեծ հարստութիւն կ՛գտնէ:“ Այս բանը կարգաց մի ժլատ, փորեց և մէջը գտաւ մի տախտակ, որի վերայ գրած էր. „եթէ դու ազահ մարդ չլինէիր, մեռածի գերեզմանը չէիր փորիլ:“

* * *

Մի մարդու սովորցնում էին, որ թագաւորի հետ խօսելիս էլ բառը չ՛ասեր: Գնաց նա թագաւորի մօտ և սասաց.

— Կէցցէ՛ թագաւորը. թէ որ էլ ասեմ, խօ կպատժես, թէ էլ չ՛ասեմ, չ՛ես պատժիլ, բաս ես էլ էլ չեմ ասի:

* * *

Մի տան միջից կուռի ձայներ էին լսվում: Քահանան ներս մտաւ և հարցրեց.

— Ես կամենում էի իմանալ, թէ ո՞վ է այս տան մեծը:

— Նստիր՛, տէր՛ հայր - պատասխանեց պապը, - և մի փոքր սպասիր. իմ տղես և իմ հարսը հէնց

այդ բանի վերայ են խօսում - կռվում:

* * *

Տէրը իւր ծառային ուղարկեց իմանալու, թէ
վիշերը ի՞նչ պէտք է ներկայացնէին թատրոնում:
Ծառան վերադարձաւ այս պատասխանով: „Առաջ
Անգլիական փայլուն վակս Միջի - փողոցում, Ղորղա-
նեանցի տանը,“ իսկ յետոյ „Աւազակներ“ - վակսի
յայտարարութիւնը կախ էր արած աֆիշի վերայ:

* * *

Բժիշկը ծառային սովորցնում է. „Գրիգոր՝,
եթէ առաւօտը մարդ կգայ, ասա՛ տանը չեմ,“
ասում է և քնում: Առաւօտը գալիս են երեք մար-
դիկ, և ծառան պարոնի դուռը բաց անելով, բար-
ձրը ձայնով կանչում է.

— Աղա՛, երեք մարդ են եկել, ասեմ տանն է,
թէ տանը չի:

— Յիմար, ի՞նչես բղաւում. դէ ասա՛, տանն է,
պատասխանում է բժիշկը:

* * *

Եկեղեցու խաչերը իւր տուրակը լցնելուց յե-
տոյ՝ գողը ձեռք տուեց սեղանի մօտ դրած աւետա-
րանի արծաթէ խաչին: Բայց նա կամեցաւ իմանալ,

թէ, եթէ պատահունքով բաց անէր աւետարանը,
ինչ բան կլինէր դրուած: Բաց արեց Աւետարանը և
կարդաց այս խօսքերը.

— Մի՛ շնար, մի՛ գողանար... - „Շատ՛ մի՛ խօ-
սիլ, մտի՛ր՛ տուրակը,“ ասաց գողը, պոկելով խաչը:

* * *

Յեմարը քնելիս իւր որդուն կողքին պառկեց-
նում էր և միշտ հարցնում.

— Մարկոս, քնեցի՞:

— Հա՛. քնեցիր, - Յետոյ հայրը աչքերը փակում
էր և քնում:

* * *

Գիշերով փողոցում աւազակը պատահում է
մէկին և ասում.

— Կամ փողերդ, կամ կեանքդ:

— Ես էլ եդ պէտք է ուզէի քեզանից, - ասաց
միւսը:

* * *

Շատախօս սափրակէրը հարցնում էր.

— Պարոն, ինչ պէս էք հրամայում սափրել ձեր
մօրուքը:

— Ուրի՛նչ չխօսելով, - պատասխանեց միւսը:

գնահատուած գինն զայն ինչպէս զայն ինչ
* * *

Մէկը գետումը լողանում էր, յանկարծ գետի
ափին վազող կառքը շուռ եկաւ և երկու կին վայր
ընկան միջից: Լողնորդը բարձրացնելով նորանց
գետնից, ասաց. «ներեցէք տիկնայք, որ ձեռնոց-
ներ չունիմ»:

* * *

— Էլ հանաք չես անում, — ասաց մէկը ծաղրա-
ծու մարդուն:

— Հա՛, ումը ասում եմ, թէ դու իմաստուն ես,
չեն հաւատում:

* * *

Աւագակին տանում էին կախելու: Ճանապար-
հին նա պատահմունքով վայր ընկաւ, և վերկենա-
լով ասաց. «վասն Նշան է, իմ տեղը ուրիշ լինէր,
ամբողջ օրը տնից չէր դուրս գայ»:

* * *

— Կտեսնես, ես քեզ կսպանեմ. — բարկանալով
ասում էր մի մարդու բժիշկը:

— Ամենեին չեմ վախենում, որովհետեւ երբ
կհիւանդանամ քեզ չեմ հրաւիրիլ:

միայնակ եւ այլ ոչ ոք չի կարող լինել
* * *

Տէրը իւր ծառային տուեց երկու մանէթ
ասելով՝

— Էս մէկ մանէթի շաքար առ. էս մանէթի էլ-
չայ: Ծառան դուրս գնաց, բայց շուտով տուն
վերադարձաւ:

— Ինչո՞ չես առել. — հարցրեց տէրը: Պատասխան
տուեց ծառան.

— Ճանապարհին մանէթները խառնուեցին ջիբումս,
ու երբ հասայ դուքանը, չէի զիտում, թէ ո՞ր մա-
նէթի պէտք է առնելի չայն և ո՞րով շաքարը:

* * *

Մէկը իւր մատների վերայ բռնած ուներ մի
թուլթակ: Երբ խան թռչունը տեսնելով՝ ուրախա-
ցաւ և մօտեցաւ նորան զգուելու:

— Զգո՛յշ կա՛ց. ասաց նորան թուլթակի տէրը,
սա քեզ կ'կծի:

— Բայց ինչո՞ւ քեզ չէ կծում, — հարցրեց երեխան:

— Որովհետեւ ինձ ճանաչում է:

— Բաս ասա՛՛ իրան որ իմ անունը «Պօղոս է»,
խօսեց երեխան:

* * *

Մի մարդ պանիր էր գողացել և փողոցումը

տաննում էր մի քանի մարդիկ հաւաքուած խօսելու ,
մօտենում էր և հարցնում նոցա . ի՞նչ , պանիրը՞ :

* * *

— Էս որ ի՞նչ ես կերել :

— Ոչ ի՞նչ :

— Երանի՛ քեզ , որ դու դոնէ ոչինչ ես կերել ,
բայց ես որ ոչինչ էլ չեմ կերել : . . .

* * *

Հարցրեցին մի երեխայի .

— Քանի տարեկան ես :

— Քանի՞ , - իննը . - պատասխանեց երեխան :

— Երեք քանի տարեկան էիր :

— Երեք , փոքր ժամանակը :

— Հա՛ , փոքր ժամանակը :

— Հինգ տարեկան էի . պատասխան տուեց
երեխան :

* * *

Քահանան ներս մտաւ տպարանը և հարցրեց .

— Էդ ի՞նչ զիրք էք տպում :

— Աւետարան , - պատասխանեց գրաշարը :

— Աւետարան , էրի հա՛ , ասաց քահանան , ես
հէնց զիտէի թէ աւետարանը երկնքիցն է իջվել եկել :

Չմեռ ժամանակ զիւղացին ներս մտաւ քաղա-
քացու տունը :

Առաջին անգամը , երբ նա տեսաւ սենեակի
մէջ տեղումը տաքացրած վառարանը՝ հարցրեց .

— Էս ի՞նչ է :

— Փէչ է . ասաց տան տէրը . Գիւղացին կարծե-
լով՝ թէ նորան ասում են խէչ (խաչ) է . չոզեց և
համբուրեց վառարանից : Իսկոյն ձայն արձակեց , բե-
րանը հետ քաշելով :

— Տէր Աստօծ , էս ի՞նչ զօրաւոր խէչ է :

* * *

Հիւանդը մեռնելու կանչեց իւր կնոջը և ասաց .
Ես մեռնում եմ , բայց լսի՛ր իմ վերջին խոս-
քը . եթէ կամենում ես , որ ես հանգիստ մեռնեմ ,
Կարապետի հետ չպսակուես , ես նորան շատ եմ
ատում :

— Ո՛չ , հանգիստ մեռի՛ր , ասաց կինը . ես ուրի-
շին եմ խօսք տուել :

* * *

Մի քանի մարդիկ խնդրեցին մի հովուի , որ
նա ածէր իւր սրինգը , ինչպէս ածում էր ոչխար-

ները ժողովելու ժամանակը: Հողիւը սկսեց սուլել
(շուռացնել) կամաց ձայնով: Նսողները ասեցին նորան.

— Այդպէս չելինի, բարձր ածա:

— Չէ՛. ասաց հովիւը, — երբ անասունները մօտիկ
են, էսպէս կամաց ենք ածում:

* * *

Մէկը, կամենալով ցոյց տալ իւր քահանային,
թէ իւր որդին զիտէր սրբազան պատմութիւն, ասաց
նորան քահանայի առաջը:

— Արամ, ասա՛ մեզ, ո՞վ է ստեղծել երկինքը
և երկիրը:

— Չգիտեմ, հա՛յրիկ, — պատասխանեց երեխան:

— Ի՞նչպէս չգիտես, յիմար, — ասաց նորան հայրը:

— Մի բարկանալ, հա՛յրիկ, ասաց երեխան, ես
եմ ստեղծել. էլ չեմ ստեղծիլ:

— Քահանան կարծելով թէ մի ուրիշ հարց-
մունքի լաւ պատասխան կ'տար, ասաց նորան.

— Սիրելիս, ո՞ր օրը մեռաւ Յիսուս Քրիստոս:

— Տէ՛ր հայր, ասաց երեխան, ես զեռ չեմ սո-
վորել այնքանը՝ թէ նա հիւանդացել է:

* * *

Աղբաօր ասաց մի հարստի.

— Պարոն, զուք պէտք է ինձ բաւական ողոր-

մութիւն տաք ձեր հարստութիւնից, որովհետև
մենք երկուսս էլ մէկ ընտանիքի որդիք ենք, երբ ա-
ռաջ ենք եկել Աղափից:

— Այո՛, ասաց հարուստը. ահա՛ քեզ երկու
կուպէկ, և հաւատացնում եմ քեզ, եթէ քո միւս
աղջականներդ էլ այդքան տան, զու ինձանից էլ
շատ կ'հարստանաս:

* * *

Երկու մարդ էին խեղդում: Խա՛կ այն րօպէին,
երբ այդ մարդասպաններին բարձրացրին կախաղանի
վերայ և թօկը զցեցին նոցա վեղը, յանկարծ հա-
ւաքուած ժողովուրդի մէջ մի ահաւոր ձայն բարձրա-
ցաւ. մէկ եղը թօկից յետ էր եղել և վազելով ամէն
կողմը՝ գետին էր գցում իւր պողերով ամէն բան,
ինչ որ պատահում էր: Խեղդուողներից մէկը իւր
ընկերոջը ասաց. «Յի՛ որդ, ի՞նչ լաւ է, որ մենք
էն խալխի մէջը չենք:»

* * *

Երեխային ասացին. ինչի՞ պատ կերար:
— Պաս չեմ կերել. միս կերայ:

* * *

Պա՛րոն, այստեղ չպէտք է ծխել, — ասաց կան-

գուկտորը երկաթուղու վագոնում նստողին, - տես
նում էք այս յայտարարութիւնը. յբոլոր պարոն-
ներին խնդրում են չծխել:“

— Բայց ես պարոն չեմ, ուրեմն կարող եմ ծխել:

* * *

Օ Ճշտոր գնում էր անտառի կողմը իւր որդու
հետ: Յանկարծ դուրս փախաւ մի արջ. բռնեց հո-
րը իւր ծնօտների մէջ և տանում էր. որդին կամե-
նում էր սրով խփել արջին, իսկ հայրը ձայն էր
տալիս. յբուժ բերանով խփի՛, մորթին չլնասես,
որ կարողանամ ծախել:“

* * *

Ա՛խ, ես կ'ցանկանայի ունենալ քո փողերը, - ա-
սացին Հրէային:

— Իսկ ես կ'ցանկանայի ունենալ քո խելքը, այն
ժամանակ երկուսս էլ ոչ ինչ չէինք ունենալ:

* * *

Ա՛յ հիմա խելք ես, - ասում էր մայրը իւր Օ
փոքրիկ երեխային:

— Որ խելք եմ, մայրիկ, մի քիչ թողնես ցխու-
մը ման գամ, - ասաց երեխան:

* * *

Մի հասարակութեան մէջ մի պարծենկոտ
խօսում էր:

— Ես այնպիսի կաղամբ տեսայ, որի տերևների
տակը 1000 մարդ էր անձրեկից պաշտպանվում:

— Իսկ ես այնպիսի պղինձ տեսայ, որին շինելու
համար 300 մարդ էր աշխատում, - ասաց միւսը:

— Բայց ի՞նչի համար է այնքան մեծ պղինձը,
հարցրեց առաջինը:

— Քո տեսած կաղամբը մէջը եփելու, - պատաս-
խանեց երկրորդը:

* * *

Հրէան թողեց իւր դաւանութիւնը և մկր-
տուեց Հայոց եկեղեցումը:

— Քո ողորմած հոգի հայրդ, որ խմանայ, վախից
միւս կողքի վերայ կշուռ գայ, - նախատելով ասում
էր մի այլ հրէայ:

— Վնաս չունի, - ասաց - նոր մկրտուածը, - մի
շաբաթից յետոյ էլ եղբայրս կմկրտուի, և հայրս
էլի կշուռ գայ, միւս կողքի վերայ կպառկի:

* * *

Մի երիտասարդ տեսնելով մի օրիորդ, ասաց.
— Քէփս դալիս է, որ տեսնում եմ դեղեյիկ

աղջիկ: Օրիորդը նեղանալով ասաց. «Իսկ դու յիմար և անձուռնի:»

— Այ քեզ բան, - ասաց երիտասարդը, - հազիւ ես կարողացայ մէկ սուտ խօսել, իսկ սա երկուսը ասաց:

* * *

Հիւանդը մեռնելիս կտակումը գրել տուեց. «մէկ մանէթ էլ տալիս եմ տիրացու Մարգարին, ոչ թէ այն պատճառով, որ երգէ, այլ լռէ:

* * *

— Ոչ որ ինձ տեսութիւն չէ գալիս, - տնքալով գանգատւում էր հիւանդը:

— Էնպէս պէտք է լինի - ասաց միւսը, - ինչու պարտքերդ վճարեցիր:

* * *

Վարդապետի ծառան մի օր խնդրեց վարդապետից, որ թոյլ տար գնալու իւր քրոջ հարսանիքը մի ուրիշ զիւղում: Վարդապետը թոյլ տուեց, և ծառան դուրս գնաց: Արդէն նա ձիով անցել էր մի քառորդ ժամուայ ճանապարհը, երբ յանկարծ վարդապետը միւս ծառային ուղարկում էր

նորան շուտով յետ կանչելու: Զարմացած ծառան տուն էր գալիս իմանալու, թէ ի՞նչ է պատահել:

— Միայն դուռը փակի՛ր, ասաց վարդապետը, և յետոյ շարունակի՛ր՝ քո ճանապարհը:

* * *

Երբ աշակերտները դուրս էին գալիս ուսումնարանից, տեսան մի զիւղացի, որ իշաները քշում էր: Իշաները միաձայն զուացին:

— Ա՛ւանակ, ասացին աշակերտներից մի քանիսը, չէս կարող իշաներիդ մի փոքր մարդավարութիւն սովորցնել:

— Ի՞նչ անեմ, պա՛րոններ, երբ իշաներս իրանց ընկերներին տեսնում են, ուրախութենից զուում են:

* * *

Գիւղացին քահանային խոստովանելիս ասաց.

— Հարեանիս ոչխարը գողացել եմ:

— Տար, յետ՛ տուր, - ասաց քահանան, թէ չէ արձակում չեմ տալ:

— Ես վաղուց կերել եմ, տէր հայր:

— Որդի պէտք է յետ տաս, թէ չէ դատաստանի օրը էն ոչխարը քո առաջդ կ'կանգնի:

— Աւելի լաւ. էն ժամանակը ոչխարը կվերառնեմ և կ'տամ հարեանիս:

* *

Օ Ծովն վերայ գնալիս նաւաւարը բարձրացրեց վերաւորուած ընկերոջը և ծովն էր գցում:

— Ախար դեռ ես չեմ մեռել. — ասաց ընկերը:

— Սո՛ւտ ես ասում, բժիշկը քեզանկց լաւ զիտէ, նա ասաց, որ դու մեռածես:

* *

Օ Գերեզմանաքարը փորագրողը մեռնողի տարիքի համար սխալուելով գրել էր 89: Նորան ասացին, որ սխալ է, մեռնողը 90 տարեկան էր, թող մէկ տարի էլ աւելացնէ: Փորագրողը 1 տարի էլ աւելացրեց և դուրս եկաւ. 891:

* *

Երկու մարդ պատահեցին միմեանց մի նեղ փողոցում, և ոչ մեկը չէր կամենում ճանապարհ տալ միւսին:

— Ես երբէք յիմարներին ճանապարհ չեմ տալիս, ասաց մէկը:

— Իսկ ես միշտ, ասաց միւսը և ճանապարհ տուեց:

* *

Հարբածը գինեանկց դուրս զալով ասում էր .

„բժիշկները ասում են, թէ երկու բաժակ զինին կարող է մարդուս պահպանել ամբողջ օրը. իսկ ես երկու շիշ գինի եմ խմել և չեմ կարողանում ոտքի վերայ կանգնել:“

* *

Բռնուած աւազակը եկաւ դատաւորի առաջ սև շորերում հագնուած: Երբ հարցրեցին պատճառը, նա ասաց „ես առաջուց սզի շորեր եմ հագնում իմ մահուան վերայ, որովհետեւ իմ մեռնելուց յետոյ, ո՛վ մտքով կանցկացնէ սև հագնել իմ վերայ:

* *

Մի պարոն գրեց հետեւեալ յայտարարութիւնը „իմ շունը կորել է. ով կ'գտնէ, նորան 20 կոպէկ կ'բաշխեմ:“ Մի քանի օրից յետոյ նա աւելացրեց „երեք օրից յետոյ փասել է իմ կինը, ով նորան յետ կբերէ, կ'նծայեմ նորան հինգ կոպէկ:“

(*)

Քահանան ծառային ուղարկեց միս առնելու. իսկ ինքը գնաց եկեղեցին քարոզելու: Մասվաճառի անունը Գաւիթ էր: Ծառան միս առնելուց յետոյ ներս մտաւ եկեղեցին քարոզը լսելու, այն բուպէին:

երբ քահանան քարոզումը ձայն տուեց, «ինչ ասաց Դաւիթը:» Մառան ժողովրդի միջից ձայն տուեց. «Ասեց մինչև տէր հայրը չվճարէ խորովածացուի փողը, էլ միս չեմ տայ ձեզ. . . .»

* * *

Մի օր պոչտալիներ այնքան շփոթուել էր, որ մոռանալով իւր ազգը, մի նամակ վաղեցնում էր ամեն կողմը, ամբողջ օրը որոնելով Պետրոս Մարտիրոսեանցին (իւր ազգը:)

* * *

Օ Տէրը հարցրեց իւր ծառային, Մարտիրոս, որ տեղ ես լինում այս երեք զիշերները, որ միշտ առաւօտն ես տուն գալիս: «Մառան պատասխան տուեց.» բժշկի ծառան ինձ ասաց. թէ խոլերան Մարդու բռնում է զիշերուայ տասը ժամից մինչև առաւօտուայ երեք ժամը, այդ պատճառով ես այս ժամանակից ման եմ գալիս փողոցներում, որ խոլերան ինձ չկարողանայ գտնել:

* * *

Օ Չիու վերայ նստած՝ մի պարոն պատահեց զիւղացուն, որ պարկերը ալիւրով բարձած իշի վերայ գնում էր ջրաղացը և հարցրեց:

— Գիտե՞ս ի՞նչ զանազանութիւն կայ իշու և ձիու մէջը: Գիւղացին պատասխանեց: «Այն զանազանութիւնը, որ էլը իւր վերայ պարկեր է տանում. իսկ ձին ախմախ մարդուն:»

* * *

† Հարսանիքից դուրս գնալով, մի պարոն ճանապարհին խնացաւ միայն որ լաւ կնծել է, որովհետև այս-այնկողմը ընկնելով, պատերից էր կպչում: Մի փոքր գնալուց յետոյ նորան երևում էր, թէ ամէն բան իւր չորս կողմը պտուտ է գալիս: Նա կանգնեց. զրպանից հանեց բանալին և անդադար շուռումուռ էր տալիս ձեռներում: Այդ ժամանակ մօտեցաւ զիշերապահը, և տեսնելով այս բանը լուսնի լուսով, հարցրեց:

— Ուստայ ի՞նչ ես անում:

— Ես մի բան եմ փիլք արել. ես կենում եմ էս փողոցումը, չունքի բոլոր տները պտուտ են գալիս, ես մնում եմ, թէ ե՛փ պէտք է կարգը հասնի իմ տանը, որ գայ էս կողմը և ես էլ էն նմուտին դուռը բաց անեմ:

* * *

Քանի տարեկան ես, - հարցրեց աստիճանաւորը զինուորին:

— Քսան երկու, - պատասխանեց զինուորը, - բայց հիմայ ես քսան երեք տարեկան կլինեի, եթէ ամբողջ տարին հիւանդանոցում չպառկեի:

* * *

Մէկը իւր լուսամտից տեսաւ ստիբալէրին և ձայն տուեց:

- Դու կանչուած էս:
- Ո՛չ, - ասաց ստիբալէրը, - սպասելով, որ այդ պարոնը կ'կանչէր իւրեան:
- Դէ, եթէ այդպէս է, մի շտապիր, - ասաց ձայն տուողը, - կամայ զնա':

* * *

Չմեռ ժամանակ հիւերանոցում մարդիկ լինէին: Ներս է մտնում Հրէան, բայց նորան չեն թողում; Հրէան շատ աղաչեց, վերջապէս մէկը այսպէս առաջարկեց նորան:

— Եթէ դու մի այնպիսի հանելուկ կ'ասես, որ մենք չենք կարող մեկնել, քեզ, ամէն մէկս մի մանէթ կտանք և ներս կ'թողնենք մեզ մօտ:

Հրէան հարցրեց: «Այն ի՛նչ ձուկն է, որ եփուելով երկու ամաններում, դառնում է երկու ձուկ, բայց էլն մի ձուկն է և ունի մի անուն?» «Շատ մտածեցին, բայց իզուր: Հրէան ամէնքից ստա-

յաւ մի բուբին և ներս մտաւ սնեակը: Բայց այստեղ նորանից պահանջում էին լուծումը:

— Ես էլ չգիտեմ, ասաց Հրէան, «Ե այդ պատճառով տալիս եմ մի մանէթը:»

* * *

Իմ որդին արդէն ուսումը աւարտեց և անուստատով դուրս եկաւ:

— Այդ ի՛նչ է, - ասաց լսողը, - իմ որդին այնպէս լաւ է պատասխանել հարցաքննութեան ժամանակը, որ վարժապետները խնդրել են նորան, որ միւս տարի մէկ էլ հարցաքննուի:

* * *

Քահանան քարոզում էր եկեղեցում. յանկարծ անպր սաստիկ ձայնով գոռաց: Քահանան այնքան վախեցաւ, որ մոռացաւ քարոզի շարունակութիւնը, որ սովորել էր անգիր: Բայց նա չ'շփոթուեց սորանով: Ծածկիկով իւր առաջիկը դրած Աստուածաշունչը, նա ասաց «Նրբ Աստուած խօսում է, մարդը պէտք է լռէ, և սխեց վերջին Հայր մերը:»

* * *

Մի կոյս ասում է միւսին:

— Ես, հրաւիրուած եմ շաքար-ծախող կարսպետի տանը, խնդրեմ էգուց դու զնաս իմ փոխանակ.

— Ինչու դու չես դնում, - հարցրեց միւսը:

— Ես էգուց չեմ կարող լաց լինել, որովհետեւ եղբայրս մեռել է:

* * *

Ինչու չես ծախում երեսիդ պղինձը: - ասացին մի սև երես մարդու:

— Է՛ր, ինչ անեմ, - պատասխանեց, - ես շատ անգամ այդ պատճառով զնայել եմ պղնձագործի մօտ, բայց նա ինձ պատասխանել է թէ. ~~այսինքն է թէ դա պղինձ է, նա յեմար էլ է:~~

* * *

Բերդում բռնուածը գրեց իւր պարտաիրօջը, դու ինձ բռնել ատեցիր բերդումը, և ամեն օր ծախս ես անում 50 կոպէկ իմ ճաշի փող, խնդրեմ, ինձ ազատիր՝ այս տեղից, և ինձ օրական միայն 25 կոպէկ տո՛ւր, իսկ մնացածը հաշուիր՝ իմ պարտքումը:

* * *

Իմ պատկերը այնպէս լաւ պէտք է հանես, ասում էր մի օրիորդ պատկերահանին, - որ ինձ այնպիսի մարդիկներ ճանաչեն, որոնք ինձ ամենեկին չեն տեսել:

* * *

Մի խեղճ մարդ բժիշկ հրաւիրեց իւր հիւանդ կնոջ համար: Բժիշկը կասկածում էր, թէ նորան կարո՞ղ էին վարձատրել:

— Ես ձեզ 10 մանէթ կ'տամ, եթէ իմ կինս կմեռցնէք կամ, կ'բժշկէք ասաց տղամարդը: - Չորրորդ օրը հիւանդը մեռաւ: Բժիշկը եկաւ իւր վարձը ստանալու:

— Մի՛թէ, դուք մեռցրէք իմ կինս - հարցրեց նոր այրիացածը:

— Աստուած մի'արասցէ:

— Ուրեմն դուք բժշկեցի՞ք:

— Այդ անկարելի էր:

— Եթէ այդպէս է, դուք իրաւունք չունէք 10 մանէթ ստանալու:

* * *

Գողը փախաւ բերդից. բայց երկար ժամանակ անգործ մանգալով՝ նա կրկին վերադարձաւ բերդը և խնդրեց, որ նորից ընդունէին. որովհետեւ այն տեղ գոնէ նորան կերակրում էին ամեն օր ձրիաբար, բերդի վերատեսուչը, քննելով այդ գործը. գրեց հետեւեալ հրամանը, որովհետեւ խնդրողը ինքնակամ յօժարութիւնով թողեց բերդը. ուստի մերժել նորան իւր խնդիրը:

* * *

Մի մարդ գնում էր մի պարոնի համար անը-
դով (տորդ) սեղան առնելու: Ճանապարհին նորան
պատահեցաւ բարեկամը և միւլնոյն բանը խնդրեց
նորան: Սկսուեցաւ գործը: Աճրդախօսը ցոյց տուեց
սեղանը և յայտնեց զինը: Մի քանի պարոններ ձայն
տուեցին 4 5 անգամ և էլ չէին աւելացնում 4
մանէթից: Իսկ մեր խելօք գործակատարը անդադար
առաջ մի բարեկամի կողմից, յետոյ միւսի կողմից
աւելացնելով՝ ասում էր. «Ճիճ շատ հէտաբրբբում է
իմանալ, թէ իմ բարեկամներից ո՞րին կընկնի
սեղանը:»

* * *

Քաղաքագլուխը, սպասելով թագաւորի դաւ-
ստեանը, բերանացի մի ճառ էր պատրաստում: Երբ
թագաւորը եկաւ, քաղաքագլուխը սկսեց այսպէս
«Թագաւոր, այն ուրախութիւնը, որ մենք զգու-
մենք տեսնելով ձեզ, այնքան մեծ է, որ . . . .»
Այս տեղ նա այնքան շփոթուեց որ մոռացաւ շա-
րունակութիւնը: Թագաւորի մեծամեծներից մէկը՝
կամենալով օգնել քաղաքագլխին ասաց, «Այն ու-
րախութիւնը, որ դուք զգումէք, այնքան մեծ է,
որ չէք կարողանում լեզուով ասել:»

* * *

Երբ ես մի յիմար բան եմ ասում, առաջին
անգամ միշտ ես եմ ծիծաղում:

— Բաղդաւոր ես, ուրեմն, դու շատ ուրախ
պէտք է անցկացնես կեանքդ:

* * *

ՏԵՐԸ: Գնա՛, տես՛ արևի սհաթը. սհաթի
քանինն է:

ԾԱՌԱՆ: Աղա՛, արև հմի գշեր ա:

ՏԵՐԸ: Ի՞նչ կայ մի ճրագ վեր կալ:

* * *

Քահանան, կամենալով իւր քարոզը բարձրից
սկսել, ասաց, «Ո՞ր տեղից սկսեմ ես. ինչի՞ վերայ
խօսեմ:» Մի պառաւ, կարծելով. թէ քահանան
չէր պատրաստուել քարոզելու, ձայն տուեց, «Տէր
հայր այժմ, ուշ է մտածել, թէ ի՞նչի վերայ քա-
րոզես. դորա վերայ տանը պէտք է մտածել:»

* * *

Յարութիւն Համբարձումեանին հարցրեցին-թէ
ինչպէս էր նորա անունը և հայր-անունը:

Որովհետև հարցնողը Ռուս էր, նա պատասխան
տուեց ռուսերէն, «Воскресенье Вознесения»:

* * *

Աշակերտներն ազգանունները ցուցակում կարգալիս վարժապետը ձայն տուեց, «Քրիստոս՝ Զանեանց՝ փոխանակ Քրիստափորի:

* * *

Պատարագիչ քահանան շատ ցանկանում էր քթախոտ քաշել: Գորա համար նա դարձաւ դէպի ժողովուրդը և ասաց «սիրելի ժողովուրդ, ձեզանից շատերը սովորութիւն ունեն, որ պատարագի ժամանակ բռնութեւ կողմից կհանեն (այս ասելով ինքը հանեց իւր տուփիկը) և այսպէս կքաշեն բռնութիւն (ըջրեց իւր քիթը) ինչ է, մեղք չէ:

* * *

Սպանեացին ասում էր դերմանացուն, ձեր լեզուն շատ կոշտ լեզու է, ես կարծում եմ, որ Աստուած ձեր լեզուով բարկացաւ Ադամի վերայ:

— Այո՛, ձեր լեզուն շատ կակուղ է, - պատասխանեց դերմանացին, - և ես կարծում եմ, որ օծը ձեր լեզուով խարեց Նեային:

* * *

Ուսումնարանումը հարցաքննութիւն կարգալիս վարժապետը առաջարկեց մի աշակերտի հետեւեալ հարցը

«Եթէ ես ունենայի կարկանդակ, և ²/₁₂ տայի Գէորգին, ²/₁₂ Սարգսին, ²/₁₂ Մարկոսին և կէս կարկանդակ ինձ համար պահէի, քեզ ինչ կ'մնար:» Աշակերտը երկար չմտածելով, պատասխանեց ամանը:

* * *

Գէորգ, - հարցնում էր փաստաբանը մի ծանօթի. որին նա յիմար էր կարծում. - քո կարծիքով ինչ բան է ամենազարմանալին աշխարհիս վերայ:

— Ազնիւ փաստաբանը և այրուող զետը:

* * *

Գերասանը. որ բեմի վերայ երգեց մի քանի կուսլեաներ կատուի, շան, աքաղաղի, ձիու... վերայ, արդէն հեռանում էր բեմից: Գալլերէից մէկը ձայն տուեց, «խիկ էլը ինչպէս է գուռւմ,» - «հենց այդ պէս, - պատասխանեց դերասանը՝ հեռանալով բեմից:

* * *

Հիւրանոցում սեղանի վերայ մի ուսանող երկար ժամանակ խօսում էր իւր գիտութեան վերայ: Վերջապէս ներկայ եղողներէից մէկը հարցրեց: «Մենք այժմ բաւական լսեցինք այն մասին, ինչ որ գուք

զիտէք, պատմեցնէք այժմ, ի՞նչ լինեալ է զուրբ: յ, Այդ ես կարող եմ ասել երկու խօսքով. — ես չզիտեմ ի՞նչպէս վճարեմ ճաշի փողը:“

* * *

Աինը և իւր ամուսինը մտածում էին. թէ ինչպէս ուրախացնեն իւրեանց աղջկան նորա ծննդեան օրը: — Գիտե՞ս, ի՞նչ է, — ասաց ամուսինը կտօջր արի՛ ծածուկ սովորենք նորանից Ֆրանսերէնը:

* * *

Ծառան յայտնում է իւր տիրոջը, որ նորա անդուկը գողացել են աւազակները: յ, Յիմարները չ՛զիտեն, որ բանալիքը իմ ձեռքիս է, ասաց:

* * *

Պառաւը որ ջերմում էր, բժիշկ հրաւերեց: Սա եկաւ, քննելով հիւանդի բազկի վարկը՝ և տեսնելով որ ջերմը սաստիկ էր, հարցրեց. թէ քանի տարեկան է: Հազիւ, թէ պառաւը ասաց որ ութսուն տարեկան է. բժիշկը յետ ձգեց նորա ձեռքը և ասաց բարկացած, յ, Միթէ էլի շա՞տ էք կամենում ապրել:“ Այդ խօսքերը բերանին նա դուրս գնաց:

II. ՄԱՍՆ

Մի անդիւայու ասացին, թէ յ, մարդը միակ կենդանին է, որ կարողանում է ծիծաղել:“

— Ճշմարիտ է, — պատասխանեց նա, — դորան նոյնպէս կարելի է աւելացնել և այն. թէ. յ, մարդը միակ կենդանին է, որի վերայ կարելի է ծիծաղել:“

* * *

Բնական պատմութեան պրօֆէսորը պատուիրել էր ուսանողներին ժողովել գէօլոգիքական տիրեր և բերել դասատուն: Մի անգամ ամբիոնի վերայ դարսուած էին մի քանի հետաքրքրական տիրպեր, որոնց մէջ մէկ ստահակ դրել էր հասարակ աղիւսի կտոր: Պրօֆէսորը, վեր առնելով մէկը միւսի ետեւից ասում էր, սա Քարիտի տիպն է, Չէշայրեան հանքերից... սա դաշտային շտապի կտորն է Պօրտլանդից... սա կվարց է Գաղամից, — յիսկ ասհա՛ այս, — ասաց նա վեր առնելով աղիւսը, — այս

տեղ զտանուողներից մէկի անամօթութեան տխրն է:“

* * *

Քահանան իւր քարոզի բնաբանը ընտրել էր երկրորդ պատուիրանքը և մեղադրում էր ժողովը զին նորանով, որ նոցանից իւրաքանչիւրը ունէր իւր կուռքը, որին նա զոհ էր մատուցանում: Քարոզի վերջը ժողովուրդից մի կին նկատեց քահանային. „Չէ՞, որ, տէր՝ հայր, զուք էլ ունիք կուռք, ծխախոտը:“

— Այդ պէս է, բայց ես նորան այրում եմ անխնայ, - պատասխանն էր քահանայի:

* * *

Դատարանի գրադիրը գանձապետից խնդրեց յաջորդ ամուսայ ոռձիկը. բայց զեռ ամիսը չըբացած մեռաւ: Փոքր ժամանակից յետոյ գալիս է միւս գրադիրը և նոյնպէս խնդրում է ոռձիկը ժամանակից առաջ, պատճառ բերելով տօները:

— Ո՛չ, պատասխանում է գանձապետը, - ես միւս գրադիրն էլ այդպէս փող տուեցի, բայց զեռ ժամանակը չըբացած մեռաւ, և նորա ամուսական ոռձիկը խնձանից պահանջեցին:

— Բայց, պարոն, մի՞թէ ես յածուծիւն կանեմ:

* * *

Ի՞նչ է խկապէս փիլիսոփայութիւնը, - հարցրեց մատաղահաս և գեղեցիկ օրիորդը մի ուսումնականի:

— Նստել ձեր կողքին և չ'ըփոթուել, - պատասխանեց նա քաղաքավարութիւնով:

* * *

Հասարակական զբօսարանում երևեցաւ մի սպաւտող մարդ: Նրիտասարդներից մէկը ասաց, „նա յեցէք նոր եզօբօսին:“

— Այո՛, եզօպոս է, - պատասխանեց սպաւտողը, որովհետեւ կենդանիներին ստիպում է խօսել:

* * *

Ի՞նչ բան է էլ, - գոյական թէ բայ, - հարցրեց վարժապետը:

— Բայ, - պատասխանեց աշակերտը, - որովհետեւ կարելի է ասել „ես էլ եմ, դու էլ ես, նա էլ է:“

* * *

Քաջամարդիկ չրէայ զնուօրին առաջարկեցին ընտրել երկու պարզեաններից մէկը. երկաթեայ խաչ կամ 35 տարեւ: չրէան հարցրեց.

— Ի՞նչ արժէ խաչը:

— 1 1/2 տալեր :

— Եթէ այդպէս է, - ասաց Հրէան, - տուեցէ՛ք ինձ 33 1/2 տալեր և երկաթեայ խաչ :

* * *

Մօլլա-Նասրէզդինը փողոցումը ցեխն ընկաւ . և տեղեց վերկենալով, ասում էր .

— Օհ խայտառակուեցանք աշխարհումը, էս ի՞նչ է : Բայց երբ չորս կողմը նայեց . տեսաւ, ո՛չ ո՛ք տեսնող չկար, ասաց . «էհ, առաջ էլ մի զատ չէինք» :

* * *

Ե՞րբ են ճաշում վաշինգտոնում վաճառականները :

— Երկու կամ երեք ժամին :

— Ի՞նչ ուշ է : - Իսկ հարուստները :

— Երեքին կամ չորսին :

— Իսկ ծառայողները :

— Երեկոյեան վեց ժամին :

— Իսկ սենստի անդամները :

— Ուրիշ կամ ինը ժամին :

— Տէ՛ր Աստուած . բայց նախագահը :

— Նախագահը, - նա միայն հետևեալ օրն է ճաշում :

* * *

Կօշիակարը յայտնում է հասարակութեանը . «նս շարունակում եմ խիրուրդիքական օսերացիաներ անել հին կոշիկների և կիսակոշիկների վերայ . . . Իմ աշնանային կոշիկները առաձգական են ինչպէս կօնգրէսի ակտը, բայց զարմանալի կերպով օգտաւէտ են ուղիղ ճանապարհով գնացողների համար, նոցա սնդութիւնը հաւասար է ճշմարտութեանը . և նոքա այնպէս յարմար են դալիս ոտներին, ինչպէս անմեղու թիւնը երեխայի գէմբին :

* * *

Երկտասարդները խօսում էին սպառնացող պատերազմի վերայ :

— Պարոններ, ինչու ենք վախենում, - - նկատեց մէկը, - չէ՛, որ մենք Սամփսոն ունինք : Նա մէ՛նակ կարող է ոչնչացնել թշնամու զօրքը : Ամենքը ծիծաղեցին : Փոքր Սամփսոնը պատասխանեց .

— Դուք ճշմարիտ էք ասում, բայց կատարեալ յաջողութեան համար ես կ'իսնչբւմ շնորհեմ ինձ ձեր ծնօտներից մէկը :

* * *

Ասում են, դուք լաւ երամիշտ էք : Ի՞նչ

կարողէք ածել :

— Ամեն բան , ի՞նչ կամենաք :

— Դուք ածում էք „ծիծեռնակը“ :

— Աձում եմ :

— Իսկ „հայոց աղջիկներ“ :

— Նոյնպէս ածում եմ :

— „Ինձ համար չէ“ :

— Աձում եմ :

— Դէ , ածեցէք բոլորը միասին . ես շտապում եմ :

* * *

Ի՞նչ պէս ցաւում եմ , , ասաց մէկը ընկերոջը , ի՞նչ պէս ցաւում եմ խեղճ կարապետին , նորա աչքերը համարեա բոլորովին փակուեցին և ոչ ինչ չէ տեսնում :

— Թող՝ ամուսնանայ , - պատասխանեց ընկերը , - և եթէ այն ժամանակ նորա աչքերը չեն առողջանալ , նշանակում է , ցաւը անբժշկելի է :

* * *

Մի Ֆրանսիական եկեղեցում բարձրացաւ բէմի վերայ նոր ատենարան : Բազմաթիւ հասարակութիւնը նստած լուծ էր լարած ուշադրութիւնով : Ատենարանը հազեց , հանեց թաշկինակը , որի հետ դուրս թափուեցին և մի կապոց խաղաթղթեր :

Բարձրացաւ սաստիկ ծիծաղ : Ատենարանը , ամենևին չ'շփոթուելով , հրաւիրեց մօտիկ նստած երախաներից չորսին հաւաքելու թղթերը : Ապա դառնալով դէպի չորս Աւետարանիչների պատկերները սկսեց հարցնել երախաներին նոցա անունները : Ոչ մէկը նոցանից չգիտէր Աւետարանիչների անունները : Յետոյ ատենարանը դարսեց նոցա առաջև չորս թաւաւորների պատկերները խաղաթղթերից : Երախաները միաձայն ասացին նոցա անունները :

— Ահա՛ , այսպէս էք կրթում ձեր որդիքրանցը , ասաց բարձր ձայնով քարոզողը , սոքա չեն ճանաչում ոչ մի Աւետարանիչը , բայց խաղաթղթերի անունները շատ լաւ գիտեն : „Ժողովուրդի վերայ զարմանալի տպաւորութիւն թողեց , և մեծ մասը դուրս եկաւ եկեղեցուց , համոզուած լինելով , որ խաղաթղթերը դիտամբ էր բերել և շաղ տուել :“

* * *

Քանի ժամանակ կայ , - հարցրեց վարժապետը :

— Երեք , - պատասխանեց աշակերտը :

— Ո՞րոնք են :

— Բարի լոյս , բարի օր և բարի երեկոյ :

* * *

Յովհաննէս՝ - ատում էր տիկինը ծառային ,

հրամայիր լծել կարէտը և վեր առ կարտօչիէքը, ես գնում եմ վիզիտների: Ես ոչ մի տեղ չեմ դուրս դալ կարէտից, և որ տեղ մենք կ'կանգնենք դու թող այն տեղ մի թուղթ:» — «Հրամարես, տիկին» — պատասխանեց ծառան, Պտտելով կէս քաղաքը և բաժանելով շատ պատկերներ. տիկինը նկատեց. «Այժմ պէտք է գնալ էլի Պ. Մարտիրոսեանցի տունը:»

— Չի կարելի, — յայտնեց ծառան, ինձ մտա քննել է միայն սե տաննանոցը, — Վիզիտի կարտօչիէքի տեղ նա վեր էր առել խաղաթղթերը:

* * *

Գիտե՞ս բազմապատկման աղիւսակը, — հարցրեցին Երեկային:

- Գիտեմ:
- Ուրեմն, ո՞րքան կ'լինի մէկ անգամ մէկ:
- Էդքան մեծ բաները դեռ չեմ սովորել:

* * *

Տիրացուն շատ դժուարանում էր յաճախ կրկնել Սէդրաքի, Միսաքի և Աբեղնազովի անունները, որովհետեւ այդ անունները Գանիէլն երրորդ զլխումը կրկնվում են տասներկու անգամ, ուստի տիրացուն բաւական համարեց առաջին անգամ կարգով ասել,

խոս վերջին անգամները ասել միայն. «Վերջնեւու պարոնները:»

Երիտասարդը հասարակութեան մէջ հարցրեց մի երևելի զերասանի.

— Ի՞նչ զանազանութիւն կայ վոլեւելի, կատակերգութեան և ողբերգութեան մէջ:

— Պատասխանը ձեր հարցի մէջն է, ասաց զերասանը, — այն, որ դուք չգիտէք դոցա զանազանութիւնը, — ինձ համար վոլեւել է, ձեզ համար ողբերգութիւն, իսկ բոլոր այս ներկայ եղողների համար կատակերգութիւն է:

* * *

Երկու ճանապարհորդներ պատահեցին միմեանց ուրբաթ օրը:

- Բարով Գէորգ, ո՞րտեղեց ես գալիս:
- Բարով Մարտիրոս, Թիֆլիզեց:
- Ե՞րբ ես դուրս եկել:
- Շաբաթ օրը:
- Վա՛, շաբաթը կգուց է:

— Ես շտապեցի, վաղ դուրս եկայ, շատ հարկաւոր դործ ունէի:

* *

Մի պարոն վեճեց իւր ծանօթի հետ, և վրէժ առնելու համար առաւօտը վաղ նորա դռների վերայ գրեց. «խոռ»⁶⁶ Հեռեւեալ օրը թշնամին երևեցաւ նորա դռների մօտ. և տալով նորա ծառային իւր վեղիտի կարտօչիէն, ասաց.

— Երեկ քո տէրը մեր տանն էր, և դուռը չբանալով՝ գրել էր իւր անունը իմ դռներին վերայ, տուր նորան իմ կարտօչիէն. և ասա՛, որ ես եկայ նորան վերադարձնելու իմ վեղիտը:

* *

Երբ Ֆոնանէլին հարցրեցին ի՞նչ բան է դեղեցիկ կինը, պատասխանեց.

— Աչքի զրակա, հոգու զժոխք, քսակի քաւարան:

* *

Հարուստ ժլատը իւր նոր տան պատի վերան կամեւում էր նկարել տալ, իարայելացեաց անցումն կարմիր ծովն վերայով⁶⁶ բայց դորա համար շատ փոքր գումար էր խոտանում: Նկարիչը քաթանի վերայ նկարեց մի մեծ կարմիր շերտ:

— Այս ի՞նչ է, - ասաց բարկացած ժլատը, - դուք

ծիծաղում էք ինձ վերայ:

— Ամենեին: Դուք պատուիրեցիք նկարել անցումն կարմիր ծովով, և ահա՛ ձեզ կարմիր ծովը:

— Բայց ո՞ւր են Հրէայքը:

— Հրէայքը արդէն անցան: Մի՞թէ դուք կաք ծում էիք, որ այդպիսի արժան գնով կարելի էր նկարել ծովն էլ, Հրէաներն էլ:

* *

Մ. Նասրեղինը ճանապարհին քշում էր իւր իշաները: Նա համարեց և տեսաւ, որ բոլորը եօթն են, նստեց մէկի վերայ, համարեց նորից, տեսաւ, որ վեցն են: Իշուց ցած գալով, նա մտածում էր իւր մէջ, «Գարմանայի բան է, համարում ես, բոլորը եօթն են, նստում ես-տեսնում ես վեցն են:

* *

Մի անգամ արբունական քարտուղարը ասաց Նապալէօն առաջինին. «Թագաւոր, դուք անպառնաղի կերպով սպանեցիք յեղափոխութիւնը:

— Մտալում էք, - ասաց Նապալէօնը, - ես նշան (ЗАМѢТКА) եմ այն երեսի վերայ, որ տեղ կանդնեց յեղափոխութիւնը. բայց երբ ես կ'մեռնեմ, այն նշանը կ'թերթէ երեսը և կ'շարունակէ ճանապարհորդութիւնը:

մի անգամ այնքան շփոթուած էր, որ աղախինը
բերեց ժամացոյցը և մէկ ձու և տալով նորան, ասաց,
որ թող նայէր ժամացոյցին, որովհետև ձուն երեք
րօպէ պէտք է եփուէր: Նիւտոնը ժամացոյցը ձգեց
և ու եկող ջուրը, իսկ ձուի վերայ նայում էր ձեռքե-
րումը, ինչպէս ժամացոյցի վերայ:

Օ՜ Տիկինը իւր երկայն շրջագետախ փեշերքով
անկում էր բուլվարը:

— Երիտասարդը ոտը դնում է շորի վերայ և
պատուփում է:

— Անկիրթ, - ասաց բարիսնայով տիկինը, - եթէ
ես տղամարդ լինեի, ձեզ կ'սպանեի:

— Եթէ դուք զեղեցիկ լինեիք, ես ձեզ կ'համ
բուրեի, պատասխանեց երիտասարդը:

Օ՜ Գրագիրը նամակ էր գրում: Ծանօթը նկատեց,
տառասխաններ ես անում պարոն:

— Անպիտան խանութապան, այնպէս վատ գրիչ է
տուել, որ ինչպէս գրես անսխալ:

Մի պարոն շատ նման էր Տուեն-քանտողեան-

ցին, որին հասարակութիւնը սաստիկ ատում էր:
Այդ պատճառով, նորան մի անգամ բռնեցին և
փոքր էր մնացել, որ սպանէին: - Պարոններ, - ասաց
նա, ես կարող եմ երկու ապացոյց տալ ձեզ, որ ես
Տուեն-քանտողեանը չեմ: Առաջին՝ ես գրպանումս
միայն հինգ կոպէկ ունիմ. երկրորդ ես սիրով առա-
ջարկում եմ, որ դուք տեսնէք այդ փողերը:

— Նորան աղատութիւն տուեցին, բարձրաձայն
ծիծաղելով:

Օ՜ Թխական ուսումնարանում երախաներին սո-
վորցրել էին. որ վարժապետի ձեռները առջ
ձգած նշանակում է հոյեղանակաւ զիծ, վերև բար-
ձրացած - ուղղահայեաց: Մի անգամ եկեղեցում եպիս-
կոպոսը քարոզում էր, և նկատելով, որ երեխաները
խօսում են, նա ձեռքը վերև բարձրացրեց, որ նո-
քա լուէին, - իսկ աշակերտները քարոզի միջում,
աղաղակեցին միաձայն, - ուղղահայեաց:

Օ՜ Ընթրիքի վերայ հիւրը աչքը չէր հեռացնում
մի գեղեցիկ կնոջից:

— Ինչո՞ւ դուք ինձ աչքով էք անում, - պարոն,
հարցրեց նազելի տիկինը:

— Ներողութիւն, տի'կին, - պատասխանեց նա, - ես
աչքերս փակում եմ ինչպէս ամեն մարդ, երբ նա-
յում է արեգակին. ձեր երեսի փայլմունքը շլաց-
նում է աչքերս:

* * *

Բժիշկը մեռաւ և ծախվում էր նորա զոյքը:
որի մէջ կար և մի նամակ հետեւեալ մակագրու-
թիւնով, յբժշկական արհեստի միակ և ամենա-
թանկագին գաղտնիքը: “

Այդ նամակի գինն էր 10,000 ռուբլ: Երբ
գնողը բաց արեց կնիքը, գտաւ մի թղթի կտոր, որի
մէջ գրուած էր, “գլուխդ ցուրտ պահիր. ստա-
մոքսդ՝ թեթև, ոտներդ տաք, - և երբէք գործ չես
ունենալ բժիշկներէ հետ: “

* * *

Քահանան քարոզել նիւթ ընտրեց. “Որ հար-
կանէ զքեզ յաջ ծնօտ քո, դարձո՛ւ նմա և զմիւսն: “
քարոզը վերջացնելուց յետոյ ժողովողից մէկը մօ-
տենում է և ասում.

— Հիանալի՛ քարոզ էր, խօսք չկայ, բայց դուք
կ'կատարէք ձեր ասածը, “ասաց և զարկեց նորա
երեսին: - Քահանան սառնութեամբ ասաց. նոյնպէս
գրուած է աւետարանում:

— Որով չափով չափէք, չափեսցի ձեզ, “ և
այդ ասելով, ուտացրեց նորան մի լաւ ապտակ:

* * *

Մի սրօժէսօր զնահաստելով առ հասարակ
զիտութիւնը, ասում էր.

— Ես ուսանողներին 3-ից աւել չեմ կարող
թուանշան գրել, ինձ կը գրեմ 4, իսկ Աստու-
ծուն միայն - 5:

* * *

Ագահը սնտուկը ոսկւով լցրեց ու ծածուկ
պահեց մի գերեզմանաքարի տակ, որի վերայ փորա-
դրել տուեց, “այս Խեղ լաղաւեցաւ: “ Գողը ոսկին
հանեց, և քարի վերայ գրեց, “այս Խեղ է՛, յարու-
նիւն ասաւ: “

* * *

Հենրիկոս IV-ը որպի ժամանակ մոլորուելով
անտառի մէջ՝ պատահեց մի զիւղացու և խնդրեց
ցոյց տալ ճանապարհը: Գնալու ժամանակ զիւղա-
ցին ասաց:

— Պա՛րոն, երևում է որ դու թաղաւորի զօ-
րավարներից ես. կարելի՛ է, որ քեզանով ես էլ
թաղաւորի տեսութեան արժանի լինիմ:

— Ինչո՞ւ չէ, - պատասխանեց Հենրիկոսը, - երբ տեղ հասնենք, դու իմ կողքից մի հեռանալ և տես, ով մեզ մօտեցողներից գլխարկը չ'վերառնէ. նա՛ է թագաւորը: - երբ հասան ամրոցը, բոլոր պալատականները դուրս թափուեցին թագաւորի առաջ, գլխարկները վեր առած: Հենրիկոսը դառնալով դէպի գիւղացին, որ գլխարկը ծածկած կանգնած էր. հարցրեց.

— Տեսա՞ր, ո՞վ է թագաւորը:

— Ի՞նչ պէս չէ. գիտեմ, պարոն, կամ դու ես, կամ ես - ասաց գիւղացին:

* *

Գինետան դռների վերայ գրած էր, յիշէ՛ գինետանը ո՛չ որ չկայ, խնդրում են զանգը քարշել:՝ Անցաւորը կարգաց այս գրուածը, ներս նայեց լուսամտից գինետանը, և տեսնելով, որ ո՛չ որ չկար, քարշեց զանգը բոլոր ուժով: Գինեվաճառը խսկոյն դուրս վազեց և հարցրեց, յի՞նչ էիք կամե՛նում:՝ ոչ ինչ, - պատասխանեց անցաւորը, բայց, որովհետեւ այտեղ խնդրում են զանգը քարշել, երբ գինետանը ո՛չ որ չկայ, - որ և պատահեց խսկոյն, - ուստի ես կամեցայ կատարել խնդիրը:

* *

Մի գիւղացու որդի, Պիւթագորոս անունով,

Միշտ աշխատում էր մանկութենից ամեն բան լաւ շինել: Մի օր գիւղից գալու ժամանակը Գիմնիրիտոս փիլիսոփան տեսնելով, որ այդ երեխան փայտի կտորները շատ կարգով կնայած և շալակած սանտումէր, հարցրեց. յի՞նչ կապեցիր:՝

— Այ՛ո, - ասաց երեխան, -

— Նորից յետ արա՛ և կապի՛ր տեսնեմ, ասաց փիլիսոփան: - երախան ցրուեց փայտերը և կապեց: Փիլիսոփան դարսն հաւանելով, իւր մօտ առաւ և կրթում էր: Այդ երեխան երեւելի Պիւթագորոսն էր:

* *

Երեւակայեցէ՛ք, - ասում էր մէկը, - ուսու մնականները կարողանում են գուշակել արեգակի և լուսնի խաւարմունքը:

— Ի՞նչ մեծ բան է, - պատասխանեց ընկերը, - չէ՞, որ նոքա այդ հաշիւը օրացուցից են դուրս բերում:

* *

Գծագրութեան վարժապետը առաջարկեց աշակերտին ցոյց տալ դասատան մէջ քառանկիւնի ձև:

— Դասատունը քառանկիւնի է - պատասխանում էր աշակերտը, - լուսամուտները, դրները, սեղանը . . . վերջ ապէս ամեն բան քառանկիւնի է, բացի վարժապետից և աշակերտներից:

այ մայ մնեա ընկնի անման զք և անասայա արցի
տարայինով՝ զհասանած* * * զք ար ար զօ վՄ : յմնից

Անգլիացին գրաւ դրեց, որ կէս ժամուսը ընկերոջ հետ կուտէ երկու փուխ կարտուֆել, - և տարաւ զբաւը, որովհետեւ ընկերը խոզն էր:

* * *

Շէկուպիրը իւր պիկններից մէկում խողալով թագաւորի դերը, կանգնած էր թագուհու լոժի մօտ: Այն միջոցին, երբ նա իւր ծառաներին զանազան հրամաններ էր տալիս, Ելիզավետայ թագուհին կամենալով շփոթել նորան, վայր զցեց իւր թաշկինակը բէմի վերայ: Շէկուպիրը, ամենեւին չշփոթուելով, ասաց խկոյն. «Եւայց, իմ հրամանները կատարելուց առաջ՝ վեր առէք մեր քրոջ թաշկինակը:

* * *

Աղայ, ձիաները զողացան, - ասաց ճանապարհին ծառան իւր տիրոջը:

— Ինչո՞ւ ինձ վաղ չ'իմաց արիր:
— Է՛հ. ես Յուդայ խօ չեմ, որ մատնեմ:

* * *

Սաստիկ հարբածը. ներս մտաւ իւր սուռը, և նկատելով պատի հայելու մէջ իւր պատկերը,

զուտը շարժելով՝ դարձաւ զեպի իւր կինը և ասաց, «Թէ ես եմ քու մարդը, բաս նա՛ ո՞վ է. . .»

* * *

Մի աստղագէտի, որ զբաղուած էր մոլորակի ընթացքի հաշիվը, ասացին, որ նորա սուռը հիւր է եկել:

— Ժամանակ չունիմ, ասացէք որ թող յետոյ շնորհ բերէ:

— Ե՞րբ, ասեմ, որ կրկին գայ հիւրը, - հարցրեց ծառան:

— Քսան երկու տարի և երեք ամից յետոյ, պատասխանեց աստղագէտը, շփոթուած մտածելով իւր մոլորակի վերայ:

* * *

Կարատողը, որ օրէնը մի մանէթ էր աշխատում, մի օր գործի չ'գնաց:

— Ինչո՞ւ այս օր չ'եկար, - հարցրեց գործի տէրը:

— Տանըրիք բաղնիս գնացին. հաւն էլ ձու ունէր ու. . . . պատասխանեց կարատողը:

* * *

Ինչ տամ, որ երեխիս զիր սովորցնես, - հարցրէր հայրը վարժապետին:

— 20 մանէթ, - ասաց վարժապետը:

— Ի՞նչ ես ասում, քսան մանէթով մի էլ կ'առնեմ:

— Աւելի լաւ. մի էլ էլ քո տղան կ'լինի, կ'ունենաս երկու էլ:

* *

Հարցրեցին մէկին. «Ի՞նչպէս է լինում, որ արևը ծածկուելով արեւմտքում, առաւօտը երևում է արևելքում:

— Այդ է դժուարացնում ձեզ, - պատասխանեց անկիրթը, - նա վերադառնում է միւսնոյն ճանապարհով. իսկ եթէ մենք այդ չենք տեսնում, դորա պատճառը այն է, որ ճանապարհը մութն է լինում:

* *

Թիֆլիսի մի մրգավաճառ, Սարուխան անունով, որ յայտնի էր քաղաքին իւր՝ գոված բակլայով, - աւաղ հինգ շաբթի զիշերը նստած էր եկեղեցում: Աւետարանի երկար ու ձիգ գլխները նորա վերայ խոր քուն գցեցին: Երբ քահանան հասաւ այն տեղը, ուր գրուած էր.

— Եւ աղաղակեաց Յիսուս ՚ի ձայն մեծ և ասէ.
— Սարուխանի բակլայ, լաւ Սարուխանի բակլայ

ձայն տուեց խոյն քնած Սարուխանը երազում:

* *

Արեստսի որդին համր էր: Մի օր թշնամիքը բռնեցին Արեստսին և պէտք է սպանէին: Երեխան տեսնելով, որ սուրը բարձրացրել՝ կամենում են սպանել հօրը, այնչափ ոյժ տուեց, որ լեզուի կապը քափուեցաւ, և կանչեց, «Իմ հայրն է, հայրս է, մի՞ք սպանիլ» Ամենքը զարմանալով, թոյլ տուեցին Արեստսին: Այնուհետեւ երեխան համարձակ խօսում էր:

* *

Տէր տէր, սեղան են տանում, - ասաց տիրացուն քահանային:

— Ինձ ի՞նչ:

— Ձեր տունն են տանում:

— Քե՛զ ի՞նչ:

* *

„PUMORIST“ ում տպուած էր: Նապոլէօնը թագ ստացաւ Ֆարիդում 1805 թուին: Այս թուի թուանշանների գումարն է 14: - Նապոլէօն զահլից ընկաւ 1814-ին: Այս թուի թուանշանները ևս տալիս են 14: Տասն ու չորսը հանելով տասն ու

չորսից, մնացորդում կ'ստացուի ոչինչ, կամ լատիններէն **NIHIL**. Այս **NIHIL**-ը դուրս է գալիս հետեւեալ անունների սկզբնական տառերից „**NAPOLEON IOACHIM, HIERONYMUS, JOSEPH, LUDWIG,**“ որովհետեւ այն տերութիւնների անունների սկզբնական տառերը, որոնք գահընկեց արեցին Նապալէօնին փարեզում, այսինքն **PRUSSIA, AUSTRIA, RUSSIA, INGHILTERRA և SUECIA** - կազմում են նորահամար մահաօրիժ խօսքս՝ „**PARIS**“:

* * *

Չորս ուսանողներ, կամենալով ծաղրել զատակի պահապանին, ասացին. „ես բժշկականութեան ուսանող Այծեանցն եմ, ես իրաւաբանութեան կանդիդատ Գոմէշեանցն եմ...“ Չապաստով միւսներին, պահապանը խօսեց երրորդին, պարոններ, գնացէ՛ք փողոցը, մենք չենք գրում այս տեղից անցկենող տաւարի ազգանունը:

* * *

Մի հացկերութեան մէջ վօյտերին հարցրեցին աշխարհիս հնութեան վերայ: „ես կարծում եմ, ասաց նա, - որ աշխարհը նման է պառաւ կնոջը, որ սիրելով զարդարուիլ, ծածկում է իւր տարիքը:“

* * *

Անգլեացին տպեց հետեւեալ հրաւիրական տոմսակը, և ուղարկեց իւր բարեկամներին, „վաղը, ամիս չորսին, հինգ ժամին, ինձ կ'կախեն, ուստի խնդրեմ շնորհ բերէ՛ք ինձ յուղարկաւորելու համար“:

* * *

Ագահ մարդը տուեց իւր ծառային 32 շիշ պատուական գինի, որ տաներ շարեր գետնատանը այնպէս, որ համարելը հեշտ լինէր: Ծառան շարեց այնպէս, որ ամեն կողմից 9 էր դրուած:

1	7	1
7		7
1	7	1

Յետոյ, երեք օր, շարելու ժամանակ, ծառան ամեն անգամ 4 շիշ գողացաւ, բայց տէրը բաւականանում էր հաշուով, որովհետեւ ամեն կողմից դարձեալ ինն էր: - Ծառան հետեւեալ անգամները այսպէս էր շարում:

2	5	2
5		5
2	5	2

3	3	3
3		3
3	3	3

4	1	4
1		1
4	1	4

Վրացի նապախին

* * *

Մէկը լուսցքի տաշտ է առնում: ձանապարհին մտածելով, որ մի օր այդ տաշտը կ'կտորվի, ու պէտք է շինել տայ՝ ինքը կտարում է, տանում է դարբնի մօտ շինել տալիս և ապա տանում է տուն:

* * *

„Իսպանիայ“ լրագիրը իսպանիայի թագուհու վերաւորուելու վերայ գրում է. „յօգուած գրողը 22 տարեկան երիտասարդ է“. ներկայ դարուս երկրորդ մասի երկրորդ տարուայ երկրորդ ամսուայ մէջ, օրուայ երկրորդ մասոււմը, երկրորդ ժամոււմ, Չապէշ երկրորդ թագուհին իւր հասակի քսան և երկու երրորդ տարուայ մէջ, իւր երկրորդ աղջիկը եկեղեցի տանելու ժամանակը, վերաւորուեցաւ մի աւազակից, որ բնակվում էր „Յաղթական կամար“ ասուած փողոցում, երկրորդ համարի երկրորդ յարկում“:

* * *

- Քունս տանում ա....., - ասում էր ծոյլը.
- Պառկի՛, քնի էլի.....:
- Համ պառկեմ, համ քնեմ:
- Կո՛ւղես դու պառկի՛, ես քնեմ:

* * *

Երբ Լուսերը Գերմանիայի զիւղերում նոր հաւատ էր քարոզում, զիւղացիները ասացին.

— Ո՛վ առաքելաշնորհ քարոզիչ, զիտես որ այս տարի մեր երկիրը ո՛րքան աղքատ բերք է տուել, աղաչումենք, օրհնիր՝ մեր երկիրը, որ այսուհետև տարին երկու անգամ բերք տայ:

— Ես՛տ լաւ. ասաց Լուսերը, ես կ'օրհնեմ, որ երկարին ձեր տարիները. մինչև այսօր ձեր տարին 12 ամիս ունէր, թող՛ այսուհետև 24 ամիս մէկ տարի լինի, և ինչպէս խնդրումէք, տարին երկու անգամ բերք կ'տայ:

* * *

Մի ծերունի, որ շատ զժուար էր լսում, քահանային ճաշի էր հրաւիրել: Սեղանը օրհնելիս քահանան սկսեց. „Հայր մեր, որ յերկինս ես...“

— Ի՞նչ ի՞նչ, ի՞նչ ասի՛ր - հարցնում է ծերը:

* * *

Ողբերգութեան ժամանակը, երբ ամենքը լաց էին լինում, մի զեղեցիկ կին չէր լաց լինում:

— Չարմանում եմ, - ասաց մէկը. - ի՛նչպէս չէք լաց լինում:

— Օօ. ես սիրով լաց կ'լինեի, եթէ հրաւիրված չլինեի, - ասաց կինը:

* * *

- Քա՛նի տարեկան ես, - հարցրեցին մի երեխայի:
- 9:
- Երեկ քա՛նի տարեկան էիր:
- 8:

* * *

Քրիստոս յարեաւ 'ի մեռելոց:

— Հը՛ր... - ասաց միւսը, որ չ'գիտէր, ինչ պէս պատասխանէր:

* * *

Մէկը երազում տեսաւ, որ իւր կինը փաղաք շում էր իւր սիրահարին: Նա զարթեց կատաղած և ոչինչ չ'որոշելով, յանկարծ սպանեց իւր կնոջը, որ հանդարտ քնած էր իւր կողքին:

* * *

Մրդավաճառի դուքանին մօտենում է մէկը և երկու մատները կամենում է կոխել նորա աչքերը:

— Ի՛նչ ես անում, դօ՛, - ձայն է տալիս մրդավաճառը, յետ խփելով նորա ձեռը:

— Վա՛, տեսնում ե՞ս. թէ տեսնում ես, կեր էլն ես մրդերը. ասաց առաջինը:

* * *

Գիւղերում ժողովք անելուց յետոյ քահանան և իւր ծառան բաժանում էին իւրեանց մէջ հաւաքածը: Քահանան երկու մասն էր վեր առնում, ծառային մէկն էր տալիս:

— Տէ՛ր տէ՛ր, ի՛նչ ես անում, հաւասար պէտք է տաս, - ասաց ծառան:

— Ինչո՞ւ հաւասար, ես քահանայ եմ, դու իմ ծառան:

— Ի՛նչ անենք, երկուսս էլ մարդ ենք, ես էլ քու չափ աշխատել եմ:

— Քու աւետարանը՝ իմ պարկը, - քու զաւազանը՝ իմ մահակը:

* * *

Յովսէփ II-ը հասնելով փոստի կայարանը, կառավարիչը յայանեց նորան, որ նոր ահա՛ ուղարկել է վերջին սայլակը մերձակայ գիւղը իւր ծնողներին շուտով կանչելու, որովհետև այդ օրը իւրեան որդի է ծնուել:

— Չէ՛ր կարելի խնդրել ձեզ, որ ես լինեի ձեր կնքահայրը, - հարցրեց Յովսէփը:

— Եստ ուրախութեամբ, - պատասխանեց կառա-
վարիչը: Երբ փոքր ժամանակից յետոյ միրտում
էին երեխային, քահանան հարցրեց անձանօթ կըն-
քահօր անունը մատենաւում գրելու համար:

— Յովսէփ է իմ անունս, - ասաց թագաւորը:

— Ի՞նչ Յովսէփ, - հարցրեց քահանան:

— Յովսէփը յայտնի է:

— Բայց ո՞ր Յովսէփը, ազգը ի՞նչպէս է:

— Յովսէփ II,

— Ի՞նչ անուն ունի ձեր պաշտօնը,

— Կայսր:

Կառավարիչը շփոթուած խօսոյն ընկաւ թա-
գաւորի ոտները և ներողութիւն էր խնդրում:

— Ոչ ինչ, ասաց Յովսէփը, ես ձեր կնքահայրն
եմ: - Ապա փող ընծայեց իւր սանահօրը, և նստե-
լով սայլակը, ասաց, „ես չեմ մոռանալ իմ
սանիկս:“

* * *

Նապօլէօնը մի շտապեցուցիչ յանձնարարու-
թիւն տալով ում և իցէ, յաճախ աւելացնում էր
„Գնացէ՛ք, շտապեցէ՛ք, չմոռանաք, որ աշխարհս
ստեղծուած է վեց օրում:“

* * *

Ինչպիսի Ֆրակ կարեմ ձեզ համար, - հար-
ցրեց դերձակը, - անդլիական, Ֆրանսիական թէ գեր-
մանական:

— Կարեցէ՛ք ինձ համար չէղբական, - պատաս-
խանեց կարել տուողը:

* * *

Մի եկեղեցում կային երեք քահանաներ,
որոնցից երկուսը հայր և որդի էին. Գորա շատ
զրկում էին միւսին: - Մի օր, երբ երրորդ քահա-
նան բուրվառը ձեռքին պատարազի ժամանակ,
աջահամբոյր էր ժողովում, որդի քահանան կար-
դում էր աւետարանը: Երբ հասաւ այն տեղը, ուր
գրուած է. „ես ՚ի հայր և հայր յիս է. ես և
հայր իմ մի եմք.“ միւս քահանան ասաց ժողովը-
ղի միջից.

— Դու էլ մեռնիս, քու հայրն էլ:

* * *

Նկարիչը կամենում էր նկարել երկու մարդ,
որոնք պրօցէս ունէին միմեանց հետ, և որոնցից
ուրեմն մէկը տարել է զործը, միւսը տանուլ է
տուել: Նա առաջինին նկարեց շապկի մէջ հագ-

նուած, իսկ երկրորդին—մերկ:

* * *

Կարդում էին մի զիրք, որտեղ ասվում էր, թէ Պարսից շահը հրամայեց կախել երկու խմբազիրներ այն պատճառով, որ նոքա իւրեանց թերթերում տպել էին երկու ստուծիւն:

— Ի՞նչ, աղաղակեց Սուլթոյը, - միայն երկու ստուծեան համար. ի՞նչ կ'լինէր մեզ, եթէ այդպիսի շահ մեզանում լինէր. կ'անհետանային Եւրոպայի բոլոր խմբազիրները:

* * *

Սյդ ի՞նչ ես արել, - հարցրեց բժիշկը հիւանդին, որ նստած էր ջրամբարում (վաննա), - ո՞վ խորհուրդ տուեց քեզ:

— Դուք ինքներդ, պարօն բժիշկ, - ձեր ղեղատոմակի վերայ գրուած է, յընդունել ամեն անգամ 30 կաթիլ Լեյ Դեզ:

* * *

Նապոլեոնի աստիճանաւորներից մէկը վարժելով զինուորներին, ասաց:

— Մտաբերեցէ՛ք, որդիք, որ դուք պէտք է սպանէք թշնամուն միայն փառքի համար:

— Բայց ի՞նչ բան է փառքը, - հարցրեց կայսրը, որ պատահմամբ անցնում էր այդ կողմը:

— Փա՛ռքը՝ ձերդ մեծութիւն. տարած պատերազմի հետեւեալ օրն է:

— Ենթոհում եմ, քեզ մի աստիճան ևս:

— Զինուորների աղաղակեց ծերունին, - ահա՛ այս էլ փառք է:

* * *

Թուղթ խաղացողը բոլոր իւր կայքը տանուլ տալուց յետոյ, ասաց խաղընկերոջը:

— Մտի՛ր իմ տունը, և ի՞նչ բանի վերայ առաջ ձեռքդ դնես, քեզ լինի:

Խաղացողը մոքովը անցկացաւ ձեռքը դնել նորա կնոջ վերայ: Տան տէրը, որ այդ հասկանում էր, մի փայտեայ սանդուղ դրեց դէպի տանիքը, և կնոջը վերև ուղարկեց: Տանողը բարձրանում էր դէպի տանիքը, բայց ամուր կանգնելու համար երկու ձեռով բռնեց սանդուղի աստիճանից:

— Ահա՛, այդ է քունը, - ասաց տանուլ տուողը:

* * *

Յրանսիայի շէնրիկոս IV-րդ թագաւորը իւր ձիերից մէկին այնքան սիրում էր, որ մի անգամ բերանից այս խօսքերը դուրս եկան. «Ով իմ ձիուս»

մահուան լուրը բերէ, կ'կախեմ նորան:՝ Ճամա-
նակ անցաւ, ձին մեռաւ: Ախուռապետը մօտենում է
թագաւորին. «Աւա՛ղ, ո՛վ թագաւոր, քո ձիդ
ախոսո՞ւ... այն գեղեցիկ ձին... Հրամանքիդ մե-
ծութեան ձին... ախոսո՞ւ... այն փառաւոր
ձին...» թագաւորը անհամբերութիւնով աղա-
ղակեց.

— Հը՛, ինչ է, մեռա՞ւ ձին:

— Թա՛գաւոր, պիտի կախուես, - ասաց ախուռա-
պետը, - որովհետեւ դո՛ւ տուեցիր քո ձիու մահու-
ան լուրը:

* * *

Վարժապետը հարցաքննութեան օրը հար-
ցրեց աշակերտին. «Ի՞նչ բան է երկակինցաղը:»
Տեսնելով, որ աշակերտը չ'զիտէ, նա շնչեց նորա
ականջում. «Այնպիսի կենդանի է, որ ապրում է
գետնի վերայ և...» Այնպիսի կենդանի է, որ
ապրում է գետնի վերայ և գետնի տակը, յշտա-
պով պատասխանեց աշակերտը:՝

* * *

Մնայարձը անդադար խօսում էր իւր որսոր-
դական հմտութիւնների վերայ:

— Լսիր՛, ասաց նորան մէկը, որ ձանձրացել էր

նորա ստախօսութիւններից, - տո՛ւր ինձ մէկ մանէթ,
և ես ամբողջ օրը կ'լինիմ քո նապաստակը:

* * *

Արեգակի խաւարումը մեծ սարապի էր տա-
րածել շատ տեղեր. և մի դիւզում ամենքն էլ հա-
ղորդում էին, պատրաստուելով դէպի մահը:
Գիւղը քահանան, որ քարոզում էր այդ աստուա-
ծային բարկութեան վերայ, տեսնելով իւր ժողովը
զին կիսամեռ դրութեան մէջ, ձայն տուեց. Շատ
մի՛ք շտապիլ, սիրելի ժողովուրդ, խաւարումը յետ
է գցուել՝ մինչև երկու շաբաթ:

* * *

Իրլանդացին իջնանց մի հիւրանոցում: Գիշե-
րը հրդեհ պատահեց: Վախեցած ծառան վազեց
արթնացնելու իւր տիրոջը, և աղաղակեց.

— Պարո՛ն, 4 դ-համարում հրդեհ է ընկել:

— Իսկ ես, որ համարում եմ հարցրեց Իրլան-
դացին:

— Տան երկու երրորդում:

— Ուրեմն, ինձ զարթեցրու՛, երբ կա՛յրուի 10-դ
համարը, ասաց նա և շուռ եկաւ միւս կողքի վերայ:

* * *

Հոչակաւոր թուաբան Նանին, մահուան անկողնում պառկած՝ խորին լուռութիւն էր պահպանում: Իզուր աշխատում էին բարեկամները մի խօսք դուրս խել տալ նորա բերանից: Այս բուպէին ներս մտաւ մէկը և ժպտալով հարցրեց նորան. «Ի՞նչքան կ'ընի 12 անգամ 12:—» «Հա... թիւ... ք...» «... ա... սուն և... չո...» պատասխանեց հիւսնորը և հոգին աւանդեց:

* * *

Եպիսկոպոսը տեսնելով քահանայի մօտ երկու փոքրիկ երեխաներ, հարցրեց. «Ո՞ւմ երեխայքն են սորա?»

— Իմ քրոջ եղբոր որդիքն են, սրբազան հայր. «պատասխան տուեց քահանան»:

* * *

Դու վախում ես, -ասաց մի անգամ Նապօլէօնը մի զինուորին, որ գունատուել էր թշնամու երեւալովը:

— Թա՛գաւոր, ճշմարիտը խոստովանուել, ... ամեն բան, ինչ որ այստեղ պատրաստվում է, շատ

մի թարական չէ...:

— Ձգո՛յշ կայ, գնտակը սուր աչքեր ունի, նա ընտրումէ երկչոտներին:

— Ուրեմն, նա ինձ չի կարող դանել, թագաւոր:

— Ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ Ձերդ Մեծութեան խօսքերը ինձ քաջալերեցին...:

— Պատերազմից յետոյ ես քեզ մի ուրիշ բան էլ կ'տամ...:

— Այդ ճշմարիտ չէ:

— Ինչո՞ւ:

— Որովհետեւ, անկասկած ես կ'պատերազմեմ մինչև վերջին շունչս:

* * *

ՀԻՒՐԸ: (Դուրս գնալով) շնորհակալեմ:

ՀՐԱՒԻՐՈՂԸ: Ձարժէ:

ՀԻՒՐԸ: Ո՞վ է ասում, որ արժի...:

* * *

Մօլայ - Նասրէդդինը ժողովողին քարոզելիս ասաց, «Մի՛րեւեք, դիտէ՛ք, ի՞նչ կայ»: Մի մասը ձայն տուեց. «Չգիտենք», - խսկ միւս մասը թէ՛ «գիտենք»: - Ուրեմն, թո՛ղ գիտեցողը չ'գիտեցողին սովորցնի, «ասաց Մօլան և վերջացրեց քարոզը»:

* *

Որսորդների հասարակութեան մէջ պնդում էին, թէ անասուններն էլ ունին երեւակայութիւն: Այո՛, «ասաց մէկը» այդ ճշմարիտ է. ես մի կով ունեի, որ ամբողջ ամիսը երեւակայում էր, թէ ինքը եղն էր:

* *

Մէկը պատմում էր իւր բարեկամին, թէ ինչպէս ճանապարհին աւազակները կողոպտել էին նորան, փողեր, հրացան, շորեր, ամեն բան տարել էին, և վերջը ուրախացած ձայն տուեց, «Յիմարնե՛րը չ'իմացան, որ ուզալթունը (10 կոպէկ) դուռ կուռն մնաց: . . . »

* *

Նիւտոնը ունէր մի կատու և մի կատուի ձագ: Չ'կամենալով վերկենալ նոցա համար դուռը բաց անելու, նա դրան մէջ շինեց երկու ծակ, մեծ և փոքր. առաջինը կատուի համար, միւսը նորա ձագի համար:

* *

Գիւղացի փեսան առաջին անգամ պէտք է

գնար իւր աներոջ տունը: Ծնողները նորան խրատեցին, որ ճաշի ժամանակը ոչ ինչ չ'ուտէր, մինչև նորան կ'ինդրէին և խօսելիս մեծ մեծ խօսէր: Նա գնաց: Փոքր ժամանակից յետոյ սփռոցը զցեցին և արդէն ամենքը նստոտած՝ ճաշում էին, իսկ փեսան պինդ պահում էր խրատները:

— Ինչի՞ հաց չես անուշ անում, փեսայ, - հարցրեց աները:

— Ասա՛ն, - պատասխանեց փեսան:

— Ո՞նց թէ ապան, հա՛ց անուշ արա:

— Զանաւար:

— Ի՞նչ ջանաւար, փեսայ, համեցէ՛ք հաց կե՛ր, խօսեց զորանցը:

— Ուղա՛:

— Հաց ես կերել, - հարցրեց միւսը:

— Ա՛րջ . . . . :

* *

Գրում էին մէկի տան կայքը պարտքը վճարելու համար: Գրել տուողը համարելով, թէ քանի թուի չեթ կար, ձայն տուեց զրողին «Десятъ пущки ситце»: «

* *

Մի անգամ Անգլիայի Յակոբ Թադաւորի ք[թի]

վերայ մի ճանձ նստեց : Քշիւով նորան , ձայն տուեց թագաւորը . „Մի՛թէ իմ բոլոր տէրութեան մէջ բացի իմ քթից , ուրիշ սեղ չգտար քեզ համար :

* * *

Հայրը խրատում էր իւր աղջկան . „Այն աղջիկը , որ մարդի է դնում , լաւ է անում . բայց աւելի լաւ է անում նա , որ մարդի չէ դնում :“

— Հայրիկ , - պատասխանեց աղջիկը , - մենք աշխատենք , որ միայն լաւն անենք , թո՛ղ ուրիշը մեր արածից աւելի լաւ անէ :

* * *

Այնուականներից մէկը թագաւորի ներկայութիւնով հարցրեց Բալակիրեւին . „Դու գնացիր Պարսկաստան , դիտո՞ս Պարսիկների լեզուն :“

- Եստ լաւ դիտեմ , պատասխանեց զուարճախօսը :
- Բայց ի՞նչպէս է նոցա լեզուն :
- Այդպէս կարմիր է ինչպէս քունը :

* * *

Նապօլէօնը և Մարիա Լուիզան պատկուելուց յետոյ այցելութիւն էին անում զանազան քաղաք

ներ : Մի փոքրիկ քաղաքի դռանը շինած էր յաղթական բրաբինն հետեւեալ մակագրութիւնով :

„IL N'A PAS FAIT UNE SOTTISE“

„EN ÉPOUSANT MARIE LOUISE“

Կարգալով այս գրութիւնը , Նապօլէօնը հրամայեց կանչել քաղաքապետին :

- Դուք էք պարագում Ֆրանսիական բանաստեղծութիւնով , - հարցրեց Նապօլէօնը :
- Չիրդ մեծութիւն , ես երբեմն շարադրում եմ ոտանաւորներ :

- Յիրաւի , այս ձեր շարադրութիւնն է :
- Ճիշդ այդպէս է , Չիրդ մեծութիւն :
- Գործ էք ածում դուք քթախոտ , - հարցրեց Նապօլէօնը , տալով նորան հարուստ տուփիկը , որ զարդարուած էր անդամանդներով :

- Գործ եմ ածում , Չիրդ մեծութիւն , - բայց , ես մտածել անգամ չեմ կարող . . . . . :
- Վէր առէք այդ տուփիկը քթախոտով , և

„QUAND VOUS Y PRENDREZ UNE PRISE“

„RAPPELEZ VOUS MARIE LOUISE“

* * *

Քահանան շատ պարտքեր ուներ : Մի անգամ քարոզի ժամանակ նա նկատեց , որ իւր պարտա

տէրների մեծ մասը հաւաքուել է եկեղեցում: Այս հանգամանքից ստիպուած, նա իւր ընտրած բնաբանը փոխեց և քարոզը սկսեց այս բնաբանի վերայ, „Համբերութիւն ունեցէ՛ք և ես ձեզ բոլորիդ բաւականութիւն կ'տամ“: Սկսեց քարոզը, խօսելով մեծ բարեգործութեան-համբերութեան վերայ, և վերջապէս ամփոփեց հետեւեալ խօսքերով, „Սիրելի ժողովուրդ, այս իմ դատողութեան առաջին մասն էր, այժմ հարկաւոր է խօսել պարտքերը վճարելու մասին. բայց, որովհետեւ այսօր արդէն ուշ է ուստի թողնենք այդ մինչև մի յարմար զիպուածի“:

* *

Հարցաքննութեան ժամանակ հարցնում են աշակերտին, „Մարդը ո՞ր թագաւորութեան է պատկանում“: Նրկնային թագաւորութեանը, պատասխանեց քննողը: “

* * *

Ներկայացնում էին „Три откупщика, կատակերգութիւնը: Թատրոնից տուն վերադառնալով, 15 տարեկան օրիորդը ասաց իւր մօրը, “ Ա՛խ, մայրիկ, ի՞նչ հիանալի պիէսա էր. նորա մէջ բոլոր աղջկերքը մարդի են գնում“:

* * *

Մի քանի մարդիկ վիճում էին այն հարցի վերայ, թէ ո՞վ աւելի բարձր էր, Շիլլերը, թէ Գէօտէն: Մի պարոն, ականջ դնելով այդ անվերջանալի վիճին, սկսեց ամեն կողմից տեղեկութիւններ հաւաքել, և վճռեց պարզ ու հասկանալի կերպով, որ Շիլլերը Բարձր էր Գէօտէից 5¹/₂ շիւմով:

* * *

Իսահակ Նիւտոնը ուներ մի սիրելի շնիկ, որին նա տուել էր „Մարգարիտ“ անունը: Մի օր, երբ Նիւտոնը իւր առանձնասենեակից մտաւ կից սենակը, շնիկը թողեց միայնակ: Նրբ մի քանի բուսկից յետոյ ներս մտաւ Նիւտոնը, տեսաւ որ շնիկը մի աշտանակը վայր էր դրել իւր թղթերի վերայ, և այնքան տարիների զբէ՛թէ վերջացրած աշխատութիւնը բոցի մէջն էր և համարեա՛ մոխիր դարձած: Նիւտոնը, որ արդէն զառամել էր ծերութիւնից, տեսնելով այս անդառնալի կորուստը՝ բաւականացաւ միայն բացազանչել „Ո՛հ, Մարգարիտ, Մարգարիտ, ի՞նչ փոքր ես զգում այն ցաւը, որ դու ես պատճառել“:

* * *

Մի Հայի, որ նոր էր վերադարձել Պարսկաստանից՝ հարցրեցին:

— Պարսկերէն սովորեցիր:

— Հա՛, սովորեցի:

— Գլխին ի՞նչ կասեն:

— Սար:

— Մազերին . . . :

— Սարախոտ:

— Ականջին . . . . :

— Սարածակ:

— Գտակին . . . . :

— Սարաբուն:

— Ես հօ՛ թաւրիդ չեմ էլել, ասաց հարցնողը, զիտեմ վզին ի՞նչ են ասում:

— Ի՞նչ, - հարցրեց նոր վերադարձածը:

— Սարակոթ:

* * *

Մայրը խրատում էր իւր աղջկերանցը:

— Ղոնաղի առաջը խելօք կանգնեցէք, ձայն հասնէք, ձեռքներդ դօշներիդ կպցրեցէք, որ ձեզ հաւանեն, ու դուք էլ մարդու գնաք:

— Մայրիկ այ՛, ես հօ՛ խելօք եմ կանգնած, ձայն չեմ հանում, - ասաց նոցանից մէկը:

* * *

Լուդովիկոս XV-ը ներս մտաւ խորհրդարանը ուր անդամները դրել էին մի շարագութիւն, որ գրուած էր Թաղաւորի բարեգործութեան և նորա պատերազմական յատկութիւնների վերայ: Թղթի վերայ դրել էին նոյնպէս մի ակնոց, որ Թաղաւորը գործ էր ածում կարգալու ժամանակը: Թաղաւորը հագնում է ակնոցը և կարգալով սաստիկ փաղաքշական շարագութիւնը, ասաց շրջապատողներին. այ՛նչ վատ ակնոց է. շատ չափազանց է մեծացնում:

* * *

Մշակը կէսօրին հանդստանալով աշխատանքից, մի մեծ աման լցրեց մածնով, լաւ բրդեց և կերաւ բոլորը. յետոյ մի անբողջ հաց թրջեց ջրումը և կերաւ նոյնպէս ու վերջապէս մի բաժին բողբաշ էլ մաքրազարդեց և պառկեց ծառի տակը:

— Ա՛յ մարդ էդ ի՞նչ արեցիր. խօ՛ սաթլջամ կ'լինիս, - ասաց վարձողը:

— Սաթլջամն էլ կ'ուտեմ, - պատասխանեց մշակը:

* * *

Տղամարդը քնած էր: Կինը՝ զարթնացնելով նորան, ասաց:

— Ստե'փան, Ստե'փան:

— Հը հը', -ասաց քնածը, վեր թռչելով:

— Կարապետը ուզում էր քեզ զարթնացնի. չթողի, լաւ չարի':

* * *

Քահանան, մի քանի արշին չիթ առնելով բազազից, սկսեց:

— Եւ վա՛նս սուրբ խաչի պատուականի քո . . . .:

— Տէ՛ր տէր, փո՛ղը . . . ի՛նչ ես ասում, - վրաբերեց բազազը:

* * *

Մի օր, երբ հասաիր առած որդին պառկած էր, ծնողները խօսացին նորան պատկերու վերայ, կարծելով, թէ նա քնած էր:

— Ախր ինչ՞ով պատկենք, փող չունենք, բան չունենք, որ ծախենք, ես՝ հարսին ինչ՞ով պտի պահի . . . - ասում էր հայրը:

— Մեր էլը ծախենք ասաց, - Մայրը:

— Տեսնենք, - ասաց հայրը, և երկար ժամանակ էլ չէին խօսում այդ հարցի վերայ:

— Նա՛նի, ասաց մի գիշեր որդին մօրը, - էն իշի առաւիր էլի խօսէք . . . . ի՛նչ լաւն էր է է . . . .:

* * *

Ղարաբաղի զիւղերից մէկում մի օտարական հարցնում էր քահանային:

— Այս ի՛նչ եկեղեցի է, տէ՛ր հայր:

— Քեզ ծառայ, սուրբ մինաս, - պատասխանեց քահանան:

* * *

Քաղաքագլուխը ճառ կարդալով թագաւորի առաջ, չափազանց շփոթուեց: Թագաւորը կամենալով հանդարտել նորան, ասաց. «Վերջացրեցէք երկու խօսքով»: «Քաղաքագլուխը ճառի կիսում դադարեց և ասաց, «նեցե՛ խաղաւորը»:

* * *

Զատիկ օրը, քահանան ներս մտնելով մէկի տունը, սկսեց «խորհուրդ մեծ և սքանչելի . . . .»:

— Ի՛նչ ես ասում, տէր տէր, էս օր զատիկ է, ասաց տան տէրը:

* * *

Հիւրանոցում մի վանդակի մէջ երգում էր ղեղճանիկը: Մէկը ներս մտնելով հարցնում է:

— Այս թռչունը ի՛նչքան արժէ:

- 25 մանէթ :
- Պատրաստեցէք :
- Միւս անգամ ներս է մտնում և հարցնում :
- Պատրաստեցի՞ք :
- Այո՛, - պատասխանում է պանդոկատիւր :
- Բերէ՞ք ինձ համար 5 կոպէկի, - ասաց հիւրը :

* * *

Թագաւորը նկարչին պատուիրեց մի մեծ թղթի վերայ նկարել ամեն ազգերից մի մարդ իւր յատկանիշ շորերի մէջ, մօտայի մէջ : Նկարիչը բոլորի պատկերը իւրեանց շորերի մէջ նկարեց. իսկ Ֆրանսիացուն բոլորովին մերկ թողեց, միայն ուսերի վերայ զցել էր մի երկայն մահուդ :

— Այս ի՞նչ ես արել, - հարցրեց թագաւորը բարկացած, ինչո՞ւ Ֆրանսիացին շորերի մէջ չէ :

— Թագաւոր, - պատասխանեց նկարիչը, - դա այնպէս շուտ շուտ փոխում է իւր մօզաները, որ իմ արհեստը չկարողանալով դորան հասնել, չգլխէ ո՛ր մօզայում հազցնէ դորան, ուստի ես դորա վերայ զցել եմ այդ մահուդը : Թող ինքը ի՞նչ մօզայով կամենում է, շոր կարէ իւր համար :

* * *

Տէրը և ծառան ճանապարհորդելիս ներս մտան

մի հիւրանոց . Հիւրանոցի սպասաւորը բերեց երկու եփած վառիկ, դրեց սեղանի վերայ և զնաց : Տէրը նստեց սեղանի մօտ և ուտում էր : Ծառան կանգնած էր պիմացը, պատի մօտ և նայում էր, կարծելով թէ մի վառիկ իւր համար կ'թողնէր : Տէրը կերաւ մի վառիկ :

— Մէկը կերաւ, - ասաց ծառան ցած ձայնով, աչքը չհեռացնելով սեղանից :

— Մէկին էլ ա ուտում, ... ասաց նա՛ մի քանի րոպէից յետոյ :

— Թուերն էլ կերաւ . . . . :

— Բղերն էլ կերաւ . . . . :

Տէրը հանդարտ ուտում էր, և շուտով կ'վերջացնէր :

— Անիծածը զիսկ կերաւ, յանկարծ դռնեց ծառան բարձր ձայնով :

* * *

Մէկը՝ ճաշում էր մի եպիսկոպոսի մօտ, որ շատ անհամ քարոզող էր : ձաշից յետոյ հիւրը քնեց իսկ եպիսկոպոսը զարթեցրեց նորան, որ զնար եկեղեցին իւր քարոզը լսելու : ,,Ներողութիւն, - ասաց հիւրը ես այստեղ էլ կարող եմ քնել :“

* * *

Լեսսինդը մի անգամ զբօսնում էր բարեկամներին հետ: Նորա անցան կախաղանի մօտից, որտեղից կախուած էր մի յանցաւոր:

— Եւտով մի տապանազիր շարագրիւր այս կախուածի վերայ, - ասաց Լեսսինդին իւր բարեկամներին մէկը:

— Դորանից հեշտ բան չկայ, պատասխանեց Լեսսինդը:

„Այս տեղ հանգստանում է սա:“

„Երբ ասի չկայ:“

* * *

Պատարագի ժամանակը քահանան բուրվաւ էր դցում կանանց դասումը:

— Սալոմէ, ինչի՞ չես գալի մեր տուն, - հարցնում էր քահանան մի կնոջ:

— Գուքամ, տէր տէր, - ասաց կինը:

— Ատում ես ու չես գալի:

— Գուքամ, տէր տէր, ցելս էր ո՛ւ...:

— Է՛հ, ասումիս ու չես գալի, - կրկնում էր քահանան:

Քահանան թողնց նորան և շարունակում էր խունկ ծխել, միշտ կրկնելով, „Ասումիս ու չես գա“

լի, ասումիս ու չես գալի:“ Նա այն ժամանակ նկատեց իւր սխալը, երբ կանայքը բարձր ձայնով յանկարծ ծիծաղեցին:

* * *

Միջին - Գերմանիայի մի քաղաքում, մի վաղուց այրիացած մարդ պսակուեց մի օրիորդի հետ: Հարսանիքից յետոյ այդ պարոնի որդին պսակուեց իւր նոր խորթ մեծ-մօր հետ: Այսպէս, հայրը դարձաւ իւր որդու փեսան, և նորա (հօր) կինը դարձաւ ոչ միայն սեփական խորթ որդու խորթ քոյրը, այլ և իւր մօր սկեսուրը, իսկ սա (սկեսուրը) դարձեալ իւր աղջկայ խորթ քոյրը դարձաւ, որովհետեւ իւր (սկեսրի) տղամարդը դարձաւ իւր խորթ մօր խորթ հայրը և իւր հարսուտ հօր աները:

* * *

Մէկը 4 և միւսը 5 տարեկան երեխաներ կանգնած էին տանիքի վերայ և նայում էին դէպի մօտակայ հարսանիքի-տունը որտեղ փող էին փչում: Երեխաները ցրտից դողում էին:

— Գի՛րօղ, մշտում ես, - հարցրեց մէկը:

— Ցե՛, ցե՛մ մշտում, - ասաց միւսը:

— Ա՛յսակ, դուն մշտում ես:

— Ցե՛! ես էլ ցե՛:

* * *

Մէկը, Թումիան անուևով, հարցնում է քահանային եկեղեցումը:

— Տէր տէր, ես տօն չունիմ, երբ պէտք է լինի իմ տօնը:

— Հէնց այտօր քո տօնն է, - ասաց քահանան: Հարցնողը սպասում էր:

„Փառք ՚ի բարձունս“ երգելու ժամանակը, քահանան կանգնացրեց նորան ատենումը: Երբ հասաւ այն տեղը, ուր ասում է. „Գի դու միայն, սուրբ դու միայն, բարձրեալ ես դու միայն...“: քահանան մէկ մոմ տուեց նորա ձեռքը: Հարցնողը բաւականացաւ, գտնելով վերջապէս իւր տօնի օրը:

* * *

Որքան պէտք է վճարեմ, որ ինձ անցկացնէք դետի միւս ափը, - հարցնում էր բժիշկը ձկնորսին:

— Քսան կոպէկ:

— Օօ! Այդ շատ թանկ է:

— Ա՛յ, պարօն, մենք ձկնորսներս առաւել արժան դնով ենք անցկացնում, քան թէ բժիշկները, որոնք ոչ ոքի չեն անցկացնել զէպի միւս աշխարհը 50 մանէթից պակաս:

* * *

Մի մարդ նստած էր ճանապարհին և ողորմութիւն էր խնդրում: Անցաւորներէց մէկը աղքատին հարցրեց. „ինչ ես կամենում“:

— Ա՛խ, ասաց աղքատը, ես չեմ կարողանում խօսել:

* * *

Ես և կինս մարդարէ ենք, - ասում էր գիւղացին մի հասարակութեան մէջ:

— Ի՞նչպէս, - հարցրեցին նորան:

— Այնպէս, որ երբ գնում ենք դաշտը, եթէ երկինքը ամպած է լինում, ես ասում եմ անձրև կ'գայ, իսկ նա ասում է չի գայ. - կամ իմ խօսքս է կատարվում, կամ նորանը:

* * *

Բարեգործական նպատակի համար մի մարդ ստորագրութիւն էր բաց արել: Դա մօտ եկաւ մի հարստի, որ տուեց նորան մի մանէթ, յողովարարը, ցոյց տալով նորան թերթը, ասաց „Պարօն, սուսէք, ձեր որդին հինգ մանէթ է տուել“: Հարուստը պատասխանեց. „Եթէ ես էլ այնպիսի հարուստ

մարդու որդի լինէի, ինչպէս իմ որդին, ես տասը մանէթ կ'ընծայէի:»

* * *

Տասն տարեկան երեխան իւր մօր մօտ նստած՝ կարդում էր աւետարանը. երբ եկաւ այն տեղը, ուր գրուած է, «Աղուէսները որջեր ունին և երկնքի թռչունները բոյներ. բայց մարդու Որդին չունի մի տեղ, ուր դնէ իւր գլուխը.» աչքերը լցուեցին արտասուքով և հառաչելով սխեց լալ: Մայրը հարցրեց, «ինչ՞ու ևս լաց լինում:» Երեխան առ ժամանակ չկարողացաւ պատասխանել, և յետոյ ասաց. «Մայրիկ, եթէ ես այնտեղ լինէի, իմ գլուխիս բարձր նորան կայի:»

* * *

Մ. Նասրէդդինը 1 հատը 1 կուպէկով ձու առաւ, եփեց, ներկեց, և տարաւ փողոցը 10-ը հատը 5 կուպէկով ծախում էր: Այդպիսով օրական 200 ձու էր ծախում:

— Էդ ի՞նչ ևս անում, — ասում էր մէկը Մօլլային. — ասիւր դու շատ ևս վնասվում. . . . :

— Ա՛նաս չ'ունի, — ասաց Մօլլան, — թող ուրիշները ասեն, թէ «Մ. Նասրէդդինը բանի վերայ է պարսպ չէ:»

* * *

«Եղևէկը վարժապետը կարդում էր այն տեղը ուր գրուած էր:» Խորհուրդ էր կանչում իւր կողմնակիցներին, ... որոնք վառվում էին այրելու եկեղեցու սուրբ ուխտը. «Աշակերտներից մէկը այդ լսելով, ձայն տուեց.» խեղճ անասուն, ասա՛ ուղտը ի՞նչ էր արել նորան, որ այրում էր:»

* * *

Գողը գլխերով ներս մտաւ աղքատի լուսաւ մուտից, որ պառկած էր անկողնում, բայց դեռ չէր քնած: «Բարեկամ, ասաց նորան աղքատը, դու գլխերով եկել ևս մի բան որոնելու այնտեղ, ուր ես ցերեկով ոչինչ չեմ դանում:»

* * *

Թագաւորը, որ իւր ծառային մեծ գումար էր տուել առևտուր անելու հեռաւոր երկրներում՝ հրամայեց իւր պալատականին, որ մի ցուցակի վերայ ներկայացնէր իւրեան քաղաքի բոլոր յիմարների անունները և ազգերը, հաստատելով, որ արդարեւ սոքա յիմարներ են: Մի քանի օրից յետոյ, երբ թա-

զաւորը պահանջեց ցուցակը, պալատականը ներկա-
յացրեց նորան մի թուղթ, որի վերայ առաջին տե-
ղը բռնել էր թագաւորի անունը:

— Ի՞նչպէս թէ, բացազանչեց թագաւորը, մի՞թէ
ես յիմար եմ, ապացուցի՛ր այդ:

— Թագաւոր, պատասխանեց պալատականը, ես
կարծում եմ, որ..... որովհետեւ եթէ ասածս
ճշմարիտ չէ, դու այնքան զուժար չէիր տալ մի
անսխտան ծառայի:

— Բայց, կարելի է, նա կ'վերադառնայ, - ասաց
թագաւորը:

— Երբ նա կ'վերադառնայ, - խօսեց պալատականը,
այն ժամանակ քո անունը կ'ջնջեմ և տեղը նորա
անունը կ'գրեմ, որովհետեւ նա յիմար կ'լինի, եթէ
այնքան հարստութիւնը ձեռքին կ'վերադառնայ
չնդկաստանից:

* * *

Լիւտերը ներկայ էր նոր քահանայի քարոզին:
Երբ այդ վերջինը կակազում էր նոյն խկ առաջին
խօսքերում, և անդադար կրկնում էր բնաբանի
խօսքերը. ,,ես եմ հովիւն բարի.“ Լիւտերը հրա-
մայեց նորան իջնել ամբիոնից և ասաց. ,,կարելի է,
դու բարի ոչխար ես, բայց ոչ երբէք բարի հովիւ.“

* * *

Յրեղերիկոս-Վիլհելմ IV-ը, մի անգամ
ճանապարհորդելով, հասաւ մի քաղաք, որի քա-
ղաքագլուխը իւր ճառի մէջ ասում էր. ,,Բեզ
ողջունում են հազար հազարներ, - և դարձեալ
բիւրաւոր մարդիկ.....“

— Եստ շնորհակալ եմ, - ասաց թագաւորը, - ող-
ջունեցէ՛ք նոցա իմ կողմից, միայն իւրաքանչիւրին
առանձին:

* * *

Մէկը խնդրում է իւր դրացուց նորա էջը:

— Տանը չէ իմ էջը, - ասում է դրացին:

Յանկարծ էջը զուում է փտուից:

— Ապա այս ի՞նչ է, հարցնում է խնդրողը:

Դրացին առանց կարմրելու պատասխանում է.
,,Ծ՛րհնած, ի՛նչպիսի մարդ ես դու, իշին աւելի ես
հաւատում, քան թէ իմ խօսքերին.“

* * *

ԴԵՐԱՍԱՆԸ: Երեկոյին թատրոն չէք գալ:

ԾԱՆՕԹԸ: Ի՞նչ պէտք է ներկայացնէք:

ԴԵՐԱՍԱՆԸ: Սողոմ-Գոմորի հրդեհը:

ԾԱՆՕԹԸ: Ի՞նչ էք ասում, հօ թատրոնը
կայրուի:

ԴԵՐԱՍԱՆԸ: Վ նաս չունի. յետոյ խնդին ջըր-
հեղեղը պէտք է ներկայացնենք:

* * *

Մէկը Բալակիրեին, հարցրեց.

— Ե՞րբ պէտք է մեռնես դու, յի՛մար:

— Չ՛գիտեմ, կարծեմ քեզանից յետոյ, - պատաս-
խանեց Բալակիրեը, - որովհետեւ յիմարների ցուցա-
կում ես շատ ցած եմ գրուած քեզանից:

* * *

Գողը ուսումնարանի նախագաւթից վեր առաւ
աշակերտների վերարկուները: Սանդուղեց վայր իջ-
նելիս նորան պատահեց աշակերտներից մէկը և
հարցրեց.

— Ո՛ւր ես տանում այդ վերարկուները:

— Տանում եմ մաքրելու:

— Ահա՛, իմն էլ տա՛ր մաքրի՛ր. և ժամի երկուսին
բեր այստեղ:

— Եատ լաւ, ասաց գողը և անհետացաւ:

* * *

Ֆրանսիայի թագաւոր Ֆրանցիսկ I. տեսութիւն
գնալով փապին, և վարմանալով նորա շքեղ վար-
դերի վերայ, ասաց.

— Ինչպէս կարդում ենք Աստուածաշնչում, հո-
գևոր հովիւները ապրում էին աղքատ և պարզ:

— Ճշմարիտ է, - պատասխանեց փապը, - բայց այդ
այն ժամանակներն էր, երբ թագաւորները արա-
ծացնում էին հօտերը:

* * *

Ֆրեդրիկոս - մեծը իւր զօրավարներից մէկին
գրեց. „Ուղարկում եմ ձեզ թշնամու դէմ 60,000
զօրքով:“ Բայց ցուցակում գրուած էր միայն 50,000
մարդ: Զօրաւորի հարցմունքին թագաւորը պատաս-
խանեց. „Ես միայն Ձե՛զ հաշվում եմ 10,000
մարդ:“

* * *

Կաթոլիկ վարդապետը 30 մանէթ տուեց մի
չայ մարդու, որ նա կաթոլիկութիւն ընդունէր:

ՎԱՐԳԱՊԵՏԸ: Դու էլի չայո՞ց եկեղեցին ես
գնում. յե՛տ տուր ուրեմն իմ
30 մանէթը:

ՀԱՅՆ:

Ես երեք ամիս ձեր եկեղեցին էի
գնում. երեք ամիս էլ դու արի
մեր եկեղեցին, յետոյ կստանաս
քո փողը:

✓
* * *

Նիւտօնը , սաստիկ շփոթուած լինելով , բռնեց իւր կողքին նստած կնոջ ցուցամատը և կամենում էր նորանով մաքրել ծխամորչը :

* * *

Ինչեց զիտես , թէ մի Աստուած կայ , - հարցրեց մայրը երեխային :

— Որովհետեւ Աստուած ամեն տեղ է , և լըցնում է ամեն տեղ . այնպէս , որ էլ ուրիշ Աստուծու համար տեղ չի մնայ :

✓
* * *

Ռուսուհին , որ աղախին էր վարձում , հարցրեց , արդեօք նա կարո՞ղ էր ծամերը հիւսել և յարդարել , ինչպէս հարկն էր :

— Կէս ժամում ես կ'պատրաստեմ ամենահիանալի ծամեր , - պատասխանեց աղախինը :

— Բայց ես ի՞նչ շինեմ մինչև կէսօրը , չէ , դու շատ արագ ես աշխատում , - պատասխանեց վարձողը :

* * *

Քարոզիչը սովորութիւն ունէր քարոզել բնա-

բանները գրել թղթի կտորների վերայ , որոնց դասում էր իւր առաջ նոցանից օգուտ քաղելու համար : Մի անգամ , բացադրելով երկրորդ բնաբանը , նա այնպէս տաքացաւ , որ վայր ձգեց բէմից երրորդ բնաբանի թուղթը և չնկատեց այդ : Վերջացնելով ամեն բան , ինչ որ ունէր ասելու երկրորդ բնաբանի մասին , նա նայեց գտնելու երրորդը , - բայց ի՞նչ , ոչ մի տեղ չ'երևաց :

— « Երրորդ » - ասաց նա , ահով նայելով բոլոր կողմերը : Մի փոքր սպասելով , նա նորից արդասանեց . « Երրորդ » . . . . բայց երրորդը չէր երևում : « Երրորդ , ասում եմ , եղբայրներ , » շարունակեց քարոզիչը , - բայց չէր հետևում ոչ մի խօսք :

Այտեղ իսկոյն կանգնեց մի պառու և ասաց .

— Եթէ , ես չեմ սխալվում , տէր հայր , - երրորդը դուրս թռաւ լուսամտովը , սորանից մի քառորդ ժամ առաջ :

* * *

Հռչակաւոր շատակեր Մօստօբի աչքերը չէին կարողանում պարզ տեսնել : Մէկ օր , երբ նա գտանվում էր մի շատ փարթամ ճաշի վերայ , բաւականին շատ ուտելուց յետոյ հարցրեց իւր ծառային . « Կերայ ես ամեն բանից : »

* * *

Մ. Նասրէզդինի մօտ երկու գանգատաւորներ երևեցան :

— Ահա՛ էսպէս է մեր բանը, ասում էր գանգատաւորը, — էսպէս էսպէս. էս մարդը իմ զլուխը էս բանը բերեց :

— Դու իրաւունք ունիս, — ասաց մօլլան :

— Տեսնո՞ւմ ես, էս մարդը ինձ էստեղը գցեց, հիմի էլ ուզում է զլխիս օյին գայ, — ասում է միւս գանգատողը :

— Դու իրաւունք ունիս, — ասաց մօլլան :

Աինը, որ լսում էր այս դատաստանը, տանը ասաց մօլլային .

— Ա՛յ մարդ, էդ ի՞նչպէս կարելի է. ար գանգատողներին մէկը մեղաւոր կ'ըլի, դու երկուսին էլ ասում ես. „իրաւունք ունիս“ :

— Դու էլ իրաւունք ունիս, — ասաց մօլլան :

* * *

Մի անգլիացի լօրդ՝ կակազ լինելով, հրամայում էր իւր ծառային, որ հասկացնէր ուրիշին իւր միտքը : Մի անգամ, կամենալով զուարճանալ մէկ սեմինարիատի վերայ, նա հարցրեց. „ինչո՞ւ Բարազամի էշը խօսում էր,“ բայց որովհետեւ ոչ

ոք չկարողացաւ հասկանալ, ուստի ծառան կրկնեց մի և նոյնը : Սեմինարիատը պատասխանեց, „Բարազամը կակազ էր, այդ պատճառով նորա էշը խօսում էր. նորա փոկանակ :“

* * *

Դուք ո՞վ էք, — հարցրեց բարձրահասակ դատաւորը շատ կարճահասակ վկային :

— Իրաւագէտ եմ, — պատասխանեց վկան :

— Իրաւագէտ, բայց ես կարող եմ ձեզ զըրպանս դնել :

— Շատ ճշմարիտ է, և այն ժամանակը դուք աւելի իրաւագիտութիւն կունենաք զրպանում, քան թէ զլսում :

* * *

Վարժապետը սփորցրել էր, որ երկու բացասական մէկ ստորասական կլինի : Մի զեղեցիկ օր աշակերտները խնդրեցին զըօսնուլ :

— Ո՛չ, ոչ, — ասաց վարժապետը :

— Ուրեմն կ'զնանք, վարժապետ, — ձայն տուեց մի աշակերտ, — որովհետեւ երկու „ոչը“ մէկ „այո“ է :

* * *

Երբ „Յակօբ I-ը նստեց Անգլիական գահի վե-

բայ, մի քաղաքի բնակիչներ շնորհաւորում էին նորան, ցանկանալով, որ նորա թագաւորութիւնը տեւեր այնքան ժամանակ, մինչդեռ կ'ըլլատարնն արեգակը, լուսինը և աստղերը: Պարոններ, - պատասխանեց թագաւորը ժպտալով, - եթէ ձեր ցանկութիւնը կատարուէր, իմ որդին պէտք է թագաւորէր մտերը վառած:՝՝

* * *

Հրաւերքում սեղանի շուրջը նստոտած տանտէրը կանչում է ծառային:

— Ի՞նչ էս հրամայում, - ասում է ծառան, ներս մտնելով:

— Գնա՛, սանդուղը բեր, դի՛ր այս պատի վերայ:

Սանդուղը բերեց և դրեց:

— Դէ՛, բարձրացի՛ր՝ դուրսը: - Ծառան բարձրացաւ:

— Նայի՛ր այդ տեղից, տես՛, սեղանի վերայ ի՞նչն է պակաս:

Ծառան երկար ժամանակ նայում էր, վերջապէս ձայն տուեց:

— Ա՛ղը, աղը, էս՛ սհաթիս, ա՛ղա:

* * *

Այն միջոցին, Նապօլէօնը պատրաստուում էր իսպանական պատերազմի համար, Ցալէյրանը աշ-

խատում էր հեռացնել նորան այդ մտադրութիւնից:

— Օօ, - ասաց Նապօլէօնը, - այդ պատերազմը ինձ համար մի հասարակ նախաձաշիկ է:

— Վախում եմ, որ Ձերդ մեծութիւնը երկար ժամանակ չ'նստէ սեղանի մօտ, - նկատեց Ցալէյրանը:

✓ * * *

Երեք երիտասարդներ պատահեցան մի գիւղացու, որ քաղաք էր գնում: Նոցանից մէկը ծաղրելով ասում է գիւղացուն. Պարո՛ւյ տեսանք, Աբրահամ՝ նահապետ:՝՝ Գիւղացին նայում է երեսին և շարունակում է ճանապարհը: Երկրորդը ձայն է տալիս. Պարո՛ւյ տեսանք, Խահակ՝ նահապետ:՝՝ Գիւղացին չէ պատասխանում: Երրորդը ասում է, Պարո՛ւյ տեսանք Յակօբ՝ նահապետ:՝՝ Գիւղացին կանգնում է և ասում, Պարոններ իմ անունը ո՛չ Աբրահամ է, ո՛չ Խահակ և ո՛չ Յակօբ, ինձ կոչում են Սաւուղ որդի Կիսեայ. հօրս կորցրած էշերը որոնելու էի եկել, երեք հատը զտայ:՝՝

* * *

Սաստիկ հարբածին ասում է կլուբի տէրը:

— Պարոն դուք այնպիսի դրութեան մէջ էք, որ ես կ'հրամայեմ ձեզ դուրս տանել:

— Ախ, խնդրեմ, շնորհ արէք, ամբողջ ժամ է, ես
դուրս գնալու ճանապարհ եմ որոնում:

* * *

Մկրտութեան ժամանակ, քահանան երեխա-
յին դցել էր աւազանը, ուր ջուրը համարեա՛ւ եռ
էր գալիս: Նա հանեց մեռած երեխան, և տալով
տատմօրը, ասաց. «Ես չելաւ մի ուրիշը բերէք:»

* * *

Հոգեվարք պառկած Հնդկացու անկողնի մօտ
նստած էր Բրամինը: Հանդերձեալ աշխարհի վերայ
մտածելով, յանկարծ մեռնողը աղաղակում է.

— Ինձ ի՞նչ պէտք է պատահի:

— Դու ուրիշ մարմնի մէջ պէտք է բնակուիս,
պատասխանեց Բրամինը:

— Նորանից յետոյ ո՞ւր պիտի գնամ:

— Ուրիշ մարմնի մէջ:

— Յետոյ:

— Դարձեալ ուրիշ մարմնի մէջ, և այնպէս միլ-
լիօնաւոր դարեր: — Այս բոլոր ժամանակը մի վայր-
կենում կշռելուց յետոյ, աղաղակից խղճալի մարդը.
«Ես վերջը ուր պիտի գնամ:»

— Հեթանոսութիւնը այդ հարցին բնաւ չէ կա-

րող պատասխանել: — Ողորմելի Հնդկիը մեռաւ, զուր
աշխատելով իմանալ, թէ վերջը ո՞ւր պէտք է գնար:

* * *

ՏԻԿԻՆԸ: Իսկ Շէկսպիրը կարդացել էք դուք:
ԿԱՎԱԼԵՐԸ: Ի՞նչպէս չէ, կարդացել եմ, շատ
հետաքրքրական է. միայն չեմ յի-
շում, ո՞ւմ շարադրութիւնն է:

* * *

Մաքսիմիլիան II-ը պալատի պատի վերայ մի
պատկեր էր նկարել տալիս Գիւրեր նկարչին. և
հարկաւոր էր նորան սանդուղ բռնել:

— Բռնեցէք սանդուղը, — ասաց կայսրը մի ասպետի:

— Մի նկարչի՞, — հարցրեց հպարտութիւնով ասպետը:
Կայսրը ինքը բռնեց սանդուղը, ասելով.

— Իմ ահրութեան մէջ հասարակ մարդկերանցից
ես ասպետներ շատ կարող եմ ստեղծել, բայց բոլոր
իմ ասպետներից չեմ կարող ստեղծել մէկ Գիւրեր:

* * *

ԱՅՅԵԼՈՒՆ: Սասցէք, խնդրեմ, ես ձեզ
մօտ դտայ երկու զանդ Գա-
լիլէի-մէկը մեծ, միւս փոքր:
Նորանցից ո՞րն է խոհականը:

ՄՈՒՋԼԻ ՏԵՍՈՒՉԸ: Երկուսն էլ խակահան են.
մէկը - երեխայական հասա-
կիցն է, միւրը ծերութեան:

* * *

Ֆրեդրիկոս-Մեծը անցնում էր ուսումնարանի
մօտից այն բուստան, երբ երեխաները դուրս էին գա-
լիս, և ձայն տուեց նոցա, «Ուսումնարան զնայէք,
ուսումնարան:» Մի երեխայ յանկարծ ձայն տուեց,
ցոյց տալով Թագաւորի վերայ, - տեսէք, սա չ'զիտե-
թէ դասերը վերջացել են, դեռ Թագաւոր էլ է:»

* * *

Մի հասարակութեան մէջ եզուիդը տեսնե-
լով խարտեաչ դէմքով մի մարդ, ասաց. - Այս
մարդը խարտեաչ է, ինչպէս Յուզան:

— Պարոն, պատասխանեց վշտացածը, - դեռ յայտ-
նի չէ, իրաւ է արդեօք, որ Յուզան խարտեաչ էր,
բայց ոչ ինչ կասկած չկայ նորանում, որ նա պատ-
կանում էր Յիսուսի հասարակութեանը **COMPAGNE DE**
JESUS, - այսպէս են անուանում իւրեանց եզուիդները:

* * *

Հրէան քթախոտի տուփիկ էր գնում: Ոսկե-

րիչը ցոյց տուեց նորան երկուսը. մէկը հարիւր մա-
նէթանոց, միւսը երկու հարիւրանոց: Հրէան զնեց
առաջինը: Հետեւեալ օրը նա վերագարձաւ և ասաց
,,ես մտածեցի, որ աւելի լաւ է կ'վերանունմ երկու
հարիւր մանէթանոց տուփիկը: Ոսկերիչը տուեց նո-
րան տուփիկը և Հրէան վճարեց այսպէս, «Երեք ես
ձեզ տուեցի հարիւր մանէթ, և հիմայ տալիս եմ
այս տուփիկը, որ նոյնպէս արժէ հարիւր մանէթ,
ուրեմն դուք ստացաք ընդ ամենը երկու հարիւր
մանէթ: Ոսկերիչը բաւական մնաց այս հաշուից:

* * *

Մ. Նասրէզդինը մէկ ձի էր տուել դալային
(առւտրական), որ ծախեր 30 մանէթով: Դալայը
ձին տարաւ փողոցը և բազմութեան մէջ գովում էր,
համարելով ձիու արժանաւորութիւնները, թէ նա
շատ լաւ է տեսնում, շատ լաւ է լսում, շատ
մաքրասէր է, շատ լաւ է արշաւում... և զինը
նշանակել էր 50 մանէթ: Մօլլան մտածեց, եթէ
իւր ձին այդքան լաւ է, էլ ինչո՞ւ է ծախում, նա
դալային տուեց 50 մանէթ և ձին յետ առաւ,
տարաւ տուն:

— Այ կնիկ, գիտե՞ս, - ասաց Մօլլան կնոջը, իմ
ձին շատ լաւ ձի է էլել, ես էլի 50 մանէթ տուեցի

և ինքս առայ, ... :

— Ես էլ մի լաւ բան եմ արել, ասաց կինը, մէկ առնող եկաւ. մէկ լիտր մանած էր ուզում: Աշուցի իմ մանածը, քիչ պակաս եկաւ, յետոյ ինչ մատանիք ունէի, զինդ ունէի . . . . վրեն աւելացրի, ուղիւ մէկ լիտր շինեցի, և մէկ լտրի զինը առայ . . . . . :

— Բաս, էդպէս պէտք է ըլի, - ասաց Մօլան, ես դրսից պէտք է աշխատեմ դու ներսից . . . . , որ ժամանակով մենք էլ տուն դառնանք, անուն ունենանք . . . . . :

* * *

Տալէյրանը՝ կարգալով հնոցի առաջ մի բրօշուր, քնեց, և գիրքը վայր ընկաւ նորա ձեռնեցից տախտակամածի վերայ: Հիւրերից մէկը նկատեց զարմնալով, որ այդ երգիծական հեղինակութիւնը գրած էր Տալէյրանի քաղաքական վարքի դէմ:

* * *

Երկու կարգինալներ յանդիմանում էին Ռաֆայէլին այն պատճառով, որ նա Ս. Պետրոսի և Պօղոսի պատկերները շատ կարմիր էր նկարել: Նկարիչը, վշտացած այդ նկատողութիւնից, ասաց. յի՞ն

նորանց նկարել եմ այնպէս. ինչպէս նոքա երկնքումն են: Այդ կարմրութիւնը բռնել է նոցա զէմքը ամօթից, որովհետեւ եկեղեցին այդպէս վատ է կառավարվում:՝՝

* * *

Դամբուրդ քաղաքում միևնոյն օրը թաղում էին մէկ մանկահասակ օրիորդ և մի գրեհագեր: Երկու դազաղներն էլ բոլորովին նման էին միմեանց: Դէպքին հարկաւոր էր եղած, որ թաղելու ժամակը սխալմունք լինէր դազաղների մէջ. օրիորդը թաղուեցաւ զինուորական յարգանքով, իսկ գրեհագերի դազաղը զարդարուած էր կուսական պսակներով: Օրիորդի բարեկամներից մի քանիսը կամեցան վերջին անգամ նայել նորան և հրամայեցին բաց անել դազաղը. բայց ո՞րքան զարմացան, երբ իւրեանց մանուկ օրիորդի տեղը տեսան նոքա հին գրեհագերի թանձրամազ և երկարաբեղ զէմքը, որի դազաղն հտեից նոքա հետևում էին արօտասուքով:

* * *

Գիւղի եկեղեցում կային երկու քահանաներ՝ տէր Յակօբ և տէր Խորայէլ: Հասարակութիւնը ընտրեց մի երրորդն էլ: Հին քահանաները նորի

ներկայութիւնով ամսական զանձանակը իւրեանց մէջ բաժանելու համար՝ սաղմոսից անգիր սերտուէ էին մէկ տուն և ասում: „Նղէ բաժին տեառն ժողովուրդ իւր Յակօբ, և վիճակ ժառանգութեան իւրոյ Իսրայէլ“ և փողն կէսը քաշում էին մէկի կողմը՝ միւսը՝ միւսի կողմը: Իսկ նոր քահանան նայում էր՝ նայում, բայց վերջը իւրեան ոչ ինչ չէր ընկնում:

Դա աշխատեց, գտաւ սաղմոսի մի յարմար տուն. և երբ մէկ օր էլ այդպէս. „Նղէ բաժին տեառն ժողովուրդ իւր Յակօբ. և վիճակ ժառանգութեան իւրոյ Իսրայէլ“ ասելով նստած՝ երկու քահանաները բաժանում էին իւրեանց մէջ զանձանակը՝ նոր քահանան խորանից դուրս բերեց կրակով լին ջեռարանը և խփելով դեռ մէկի՝ յետոյ միւսի գլխին, ասաց. սաղմոսից սովորածը „Հուր բորբօքեցաւ ՚ի վերայ Իսրայէլն և բարկութիւն նորա եւ ՚ի վերայ Յակօբայ: Ներկու քահանաները փողերը թողին, իսկոյն յետ փախան, իսկ նորը հաւաքեց բոլորը և դրեց գրպանը:

* * *

Մի անգամ Նիւտօնը շփոթուած՝ նստած էր պատի վառարանի մօտ և ընկղմուած խորին մտածողութեան մէջ: Շուտով նա զգաց, որ սաստիկ

տաքութիւնից ոտները այրվում են: Նա ձայն տուեց ծառային բոլոր ուժով, և հրամայեց. „Այս վառարանը մի փոքր հեռացրօ՛ւ:“

* * *

Գլխագօվում մի դերասանուհու բնիֆիան էր: Դուրս կանչելով դորան մի քանի անգամ, և ծաղկներում կորցնելով, այցելուները դուրս կանչեցին և դերեկտորին: Սա դուրս եկաւ ուրախ դէմքով, բայց երևակայեցե՛ք նորա զարմացքը, երբ յանկարծ թափուեցին նորա վերայ կաղամբի տերեւներ, գազար, կանաչի . . . ևն: Մի քանի րոպէ դիրեկտորը սառնութիւնով տարաւ այս յարձակմունքին, բայց երբ այցելուները միւսնոյն ժամանակ սկսեցին խրխուալ խոզի պէս, նա ասաց շատ հանդարտ. „Պարոններ, ես շատ պինդ ջղեր ունիմ“. այս պատճառով եթէ այս կանաչեղէն զցող իշաներից մէկը, փոխանակ ուտելու, ներս կ'մտնէ իմ բանջարանոցը, այն ժամանակ ես անխնայ կ'փշրեմ նորա, կողքերը:“ Հասարակութիւնը լռեց:

* * *

ԿԻՆԸ:

Այս կատուն էր ինձ աւելի շատ է սիրում քան թէ դու:

ԱՄՈՒՍԻՆԸ: Հոգիս՝ այդ նորանից է . . . , որ դա քսակ չունէ:

* * *

Մէկ Ամերիկական ամնագրի համարը ՀՂուրս եկաւ: Խմբագիրը իւր բաժանորդներին գրեց հետեւեալը: «Հրապարակօրէն խոստովանում եմ, որ իմ կռուասէր կինը, մի քանի մղոն հեռաւորութեան վերայ ուխտ գնալով, ինձ ստիպեց օրօրեւ երեխայիս օրօրոցը: Հրաժարուելով բոլոր անային կռիւներից, ես համբերութիւնով կրում եմ ամուսնութեան ծանր խաչը և սրբութիւնով կատարում եմ իմ կնոջ բոլոր հրամանները: Յայտնի բան է, յարգելի բաժանորդներս կ'ցաւին այսպիսի կնոջ վերայ և կ'ներեն նորան ամնագրական մեղքը, որի մէջ միակ մեղաւորը իմ Քսանտիպպան է:»

* * *

Մի անգ հրաւերք կար: Տան տէրը ծառային կանգնացրել էր դրների մօտ, որ իսկոյն իմաց անէր, երբ կ'գար այն կինը, որին սպասում էին ամենքը: Յանկարծ, դրների մօտ կանգնում է կառքը, որի մէջ նստած էր հրաւիրուած բժիշկը: Ծառան մօտնում է և ասում. «Պարոն, թոյլ տուեցէք

իմանալ, դուք շէք արդեօք տիկին Մարտիրոսեանը:»

* * *

Մէկը ներկայացրեց կլիմենդ ՎԻՒ փապին իւր շարադրած ոտանաւորը: Փապը ասաց. «Երբորդ տան մէջ պակաս է մի վանկը:»

— Ձերդ սրբութիւն, - ասաց շարադրողը, բարեհաճեցէք մի փոքր առաջ տանել ընթերցանութիւնը, և սուք կ'գտնէք մի տուն, որտեղ կայ աւելորդ վանկ, որով և կ'լրանայ պակասը:

* * *

Չինարանին այցելութիւն գնալով մի պարոն Տարցրեց այդ շինութեան հիմնարկութեան թիւը:

— Թիւը մենք չնք կարող մտաբերել ճիշդ, - բայց շատ հաւանական է, որ մեր զինարանումն է շինուած այն սուրը, որով հրեշտակը Ադամին և Եւային արտաքսեց դրախտից:

* * *

Մի օր Քսանթոսը Եզօպոսի հետ գնաց գերեզմանատունը: Եզօպոսը մի տապանի վերայ տեսաւ այս Յունական տառերը A ա'լֆա, B վեգա, D դելտա, O օ'միգրոն, E էփսիլոն, R բիւրա, X խսի:

Այս տառերը ցոյց տալով Բսանթոսին հարցրեց .

— Ի՞նչ են նշանակում սորա :

— Չեմ հասկանում , - ասաց Բսանթոսը երկար քննելուց և մտածելուց յետոյ :

Ա՛միրայ , եթէ ես այս տառերի զօրութիւնով այս տեղ դանձ գտնեմ , ինձ ի՞նչ կ'տաս :

— Կէսը քեզ կ'տամ և քեզ կ'ազատեմ .

Եզօպոսը չորս քայլ հեռացաւ , փորեց , հանեց դանձը տուեց Բսանթոսին և ասաց , „կատարի՛ր խոտմուկներդ :“

— Ես քեզ չեմ ազատիլ մինչև այն տառերի զօրութիւնը ինձ չ'հասկացնես :

— Ո՛վ այս դանձը թաղել է այստեղ , - ասաց Եզօպոսը , - իմաստուն լինելով՝ փորել է տուել այս տառերը , որոնք նշանակում են . **A** արովաս - գնալով , **B** վիճադա - քայլեր , **D** դի'ստերա - չորս , **O** օրիքաս - փորելով , **E** է՛վրիսիա - կ'գտնես , **R** ըրիսա՛ւրոն - դանձ , **X** խհրիսիու - ոսկու :

— Որովհետև այդպիսի հնարագէտ մարդ ես , ես յիմար կ'լինիմ , եթէ կ'ազատեմ քեզ :

— Եթէ չես ազատիլ , կ'յայտնեմ Բիւզանդացւոց թագաւորին . որի համար պահուած էր :

— Ի՞նչեց զիտես :

— Ահա տառերը ցոյց են տալիս , **A** արօ՛տոս - տուր , **B** վասիլի - թագաւորին , **D** դիոնի՛սիս - դիո-

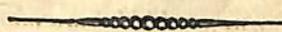
նեսիոս , **O** օն - որ , **E** է՛վրէս - գտար , **R** ըրիսա՛ւրոն - դանձ , **X** խհրիսիու - ոսկու :

Տեսնելով , որ դանձը ձեռքից պէտք է գնայ , Բսանթոսը ասաց . Առ կէսը և ձայն մի՛ հանիր :

— Պու չես ինձ տուողը , - ասաց Եզօպոսը , - ոսկի թաղողն է տուել . նայի՛ր , ինչ են նշանակում տառերը , - **A** անելումէ՛նի - սոսցածը , **B** վատիսան՛տէս - գնալով , **D** դիէլէ՛սթէ - բաժանեցէ՛ք , **O** օն - որ , **E** է՛վրիդէ - գտար , **R** ըրիսա՛ւրոն - դանձ , **X** խհրիսիու - ոսկու :

— Ե՛կ , տուն զնանք . - ասաց Բսանթոսը , - որ բաժանեք ոսկին , և քեզ ազատեմ . բայց երբ տուն զնացին , Բսանթոսը վախենալով , մի՛ գուցէ , Եզօպոսը այդ բանը յայտնէր ուրիշներին . - հրամայեց բանտարկել նորան : Բանտր գնալիս Եզօպոսը ասաց . „Ֆիլիսովիաները այսպէ՛ս են պահում իւրեանց խոտմուկներ . ոչ միայն չ'ազատեցիր ինձ , այլ և բանտն ես զնել տալիս ,“ Բսանթոսը շարժուեցաւ այս խօսքից և պատուիրեց , որ արձակեն , ասելով . „Ա՛նտարակոյս , երբ ազատուիս , ինձ պէտք է չարաչար ամբաստանես :“

Եզօպոսը պատասխանեց . „հիմա որքան թշնամութիւն կամենաս , արա՛ ինձ , բայց զիտենաս , որ մի օր ինձ ակամայ կ'ազատես :“

Քահանան կարողոս Երկրորդի ներկայութեամբ քարոզելու ժամանակ նկատեց, որ թագաւորը և նորա մերձաւորները առաջ սկսեցին շարժել զլիւրները, յետոյ բոլորովին քնեցին և խորհացին: Նա ընդհատեց քարոզը և ասաց մօտիկ նստող աստիճանաւորներին մէկին. «Պարոն, շատ ցաւում եմ խանգարել ձեր հանգստութիւնը, բայց խնդրեմ այդ պէս բարձր մի՛ք խորհալ, որ չ'զարթեցնէք Նորին Մեծութեանը:»

* * *

Մի հարուստ պարծենում էր, թէ ինքը թուղթ է խաղում և տանուլ է տալիս միայն ուրիշներին բաւականութիւն տալու համար: Երկու երիտասարդներ կամեցան փորձել, արդեօք սնապարծութիւն չէ՞ր հարստի ասածը: Դոքա մտան նորա տունը և առաջարկեցին թուղթ խաղալ, ինչքան մեծ կամ փոքր գումարի վերայ և կամենար նա: Հարուստը հրամայեց բերել մի փոքրիկ տակաւ, և ասաց. «Լա՛ւ. պարոններ, ես կ'խաղամ ձեզ հետ իմ սովորական խաղը:» Մենք կարգով ձգե՛նք այս տակաւիկի մէջ մի-մի քսան կոպէկանոց: Երբ սա կ'լցուի, այն ժամանակ նա կ'տանէ, ում ձգած փողը առաջին անգամ վայր կ'ընկնի գետնին: Հիւրերը այս լսելով, դուրս եկան առանց խօսելու:

* * *

Մէկ աղախին գրաւ դրեց, որ առանց լապտերի զիշերով կ'զնայ գերեզմանատունը և այն տեղեց կ'բերէ մեռելի գլուխ: Նորա հետ գրաւ դնողը կամեցաւ փորձել աղախնու քաջութիւնը: Սա աղախնից առաջ գնաց գերեզմանատունը և թագնուց մի գերեզմանաքարի ետևը: Նկաւ աղախինը. և երբ վեր առաւ մեռելի գլուխը՝ թաղնուողը հաստ ձայնով ասաց. «Մի՛ ձեռք տալ իմ ոսկորներիս:» Աղախինը ձգեց զանդը դէպի այն կողմը, որտեղեց լավում էր ձայնը, և ասաց. «Ուրեմն վեր առ. եթէ այս քո գլուխն է:» Յետոյ վեր առաւ միւս գլուխը. դարձեալ լսուեց մի ահաւորող ձայն. «Մի՛ անհանգստացնել իմ փոշիս:» Բայց թաղնուողը մոռացաւ այս անգամ փոխել իւր ձայնը, և աղախինը նկատեց, որ խօսում է միւլնոյն հանգուցեալը: «Սուտ ես խօսում, սուտ:» ասաց աղախինը, «Ձի կարելի, որ դու երկու գլուխ ունենայիր քո կենդանութեան ժամանակը և ուշադրութիւն չ'դարձնելով արգելմունքին, նա վեր առաւ երկրորդ զանդը և տարաւ տուն:»

* * *

Պէտրոզ IV կաթողիկոսը երբ օծուեմն ընդու-

ներուց յետոյ առաջին անգամ ներս էր մտնում Տփլիսի, Վանքի դրների մօտ սպասում էին երկու շաթիրներ: Քահանաներից մէկը առաջ է գնում դէպի շաթիրը և հարցնում է.

— Վեհափառը շուտ գեայ՞:

— Այո՛, - պատասխանեց շաթիրը: - Քահանան, որ չհասկացաւ „այո“ խօսքի նշանակութիւնը, հեռացաւ նորանից, մտածելով նորա վերայ:

Պատահեց, որ մի գիշեր միևնոյն քահանան եկեղեցումը կատարում էր պսակի խորհուրդը: Երբ նա առաջարկեց նորա փեսային այս հարցը. „Մինչևի մահը տէ՞ր ես.“ և ինքը սովորեցրեց, որ նա պատասխանէր „այո“ քահանան յանկարծ ընդ միջից իւր խօսքը և մտածում էր. „հա՛ւ ա, էս էն այո՛ն ա, հա՛“

* * *

Տէրը սաստիկ ուժով խփեց իւր գերիի ոտին: „Ոտս չկտրես, պարոն, - ասաց նորան գերին: Տէրը կրկին խփեց նորա ոտին բոլոր ուժով, այնպէս որ ոտը կտրեց: „Տեսա՞ր, - ասաց նորան գերին, ժպտալով - չէ՞, որ ես ասացի ոտս կ'կտրես.“

* * *

Դուք ո՞ւմն էք սիրում, - հարցրեց Թագուհին

ձիարշաւի ժամանակ մի գեղեցիկ ասպետի:

— Ես չեմ կարող ասել, - պատասխանեց նա, միայն նորա պատկերը կ'ողորկեմ:

Հետեւեալ օրը Թագուհին ասպետից ստացաւ մի հայելի:

* * *

Երկու երեւելի նկարիչներ վիճում էին իւրեանց արհեստով: Մէկը նկարեց խաղողի ողկոյցներ այնքան բնական և կենդանի, որ Թռչունները եկան կտցահարեցին:

— Միւսը նկարեց մի վարազոյր այնքան ճիշտ, որ առաջինը ներս մտնելով, ասաց. „Բարձրացրեցէք վարազոյրը, որ տեսնեմ նկարչութիւնը.“ Եւ հասկանալով իւր սխալմունքը. „Դու յաղթեցիր, ասաց նա երկրորդին, ես Թռչուններին խափեցի, իսկ դու նոյն իսկ արհեստաւորին:

* * *

Լօրդը պարծենում էր թէ երբէք մի բան չէր խնդրել Թագաւորից: Այս խօսքերը հասնելով Թագաւորի ականջին, նա մի անգամ, մի կողմ տանելով նորան, հարցրեց.

— Գիտե՞ք դուք իսպանական լեզուն:

— Ոչ, բայց եթէ հարկաւոր է Զերդ մեծութեանը, եւ շուտով կտովորեմ:

— Լաւ կ'անէք, եթէ պարապէք նորանով:

Լորդը կարծելով, թէ թագաւորը մի երևելի յանձնարարութիւն ունէր, զիշեր ցերեկ աշխատում էր իսպանական լեզուի վերայ: Երեք ամսից յետոյ նա գալիս է թագաւորի մօտ, յայտնելով, որ բաւական լաւ խօսում է իսպաներէն:

— Եթէ այդպէս է, ասաց թագաւորը, ձեզ խորհուրդ եմ տալիս կարդալ „ДОНЪ-КИХОТЪ“ բնագրում, որովհետեւ բոլոր թարգմանութիւնները անպէտք են:

* * *

Աւետարանը կարդալիս քահանան սկսեց.

— Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի, որ ըստ Մատթէոսի, զլուխ ժը-բը՛ (ժբ:)

* * *

Մի Մակեդոնացի տանում էր իշի վերայ պարկով ոսկի, որ պատկանում էր Աղէքսանդրին: Ելը այնքան վաստակած էր, որ չէր կարողանում առաջ գնալ: Իշապանը կարեկցութիւնից բեռը շալակեց իւր մէջքին և տանում էր մեծ զժուարութիւնով:

Թագաւորը լուսամտից տեսնելով այս կարեկից մարդուն, ձայն տուեց. Հանգստացի՛ր, բարեկամ, և այդ ոսկին տա՛ր ուղղակի քո տունը. քեզ եմ ընծայում:“

* * *

Ներկայացնում էին „Великарий“ վելիսարիոսի դեր կատարող դերասանը իւր տկար յիշողութեան և նոյնպիսի տեսողութեան պատճառով կուլիսների ետևը կանգնած սովորում էր իւր դերը քթին ակնոց հագած: Նա յանկարծ ըսեց մի այնպիսի խօսք, որ խելոյն պէտք է երևար բէմի վերայ, և կոյր վելիսարիոսը դուրս եկաւ բէմը՝ ակնոցը քթին:

* * *

Վաճառականը նստած էր սափրանոցում և սափրավերը նոր էր սապօն քսել նորա երեսին: Ներս մտաւ այնտեղ մի չրէայ և խելոյն պահանջեց իւր փողերը:

— Գոնէ համբերեցէ՛ք մինչև երեսիս սափրելը, ասաց պարտատէրը:

— Լաւ. ասաց չրէան, միայն աւելի չեմ սպասիլ: Իսկ վաճառականը, վճարելով սափրավերին, ասաց նորան. „Վկայ եղիր, եղբայր, չ'մոռանաս“

այս պարոնի ասածը: “ Յետոյ վերկացաւ տեղից , սրբեց երեսի սապոնը և չ՝սափրած մուրուքով դուրս գնաց :

* * *

Օ Մի քանի գիւղացիք մի փոքրիկ և նեղաբերան քիլայից մածուն պէտք է ուտէին , բայց մի գղալ կար միայն : Նոքա վճռեցին , որ ո՛վ նորանից եօթը գիւղէ անուն կ՛տայ , նա ուտի գղալով : Ամենքը սկսեցին :

- Ղազանչի , էս մէկ , ասում էր մէկը :
- Փռնակոթ , էս երկու , ասում էր միւսը :
- Վ երջապէս երրորդը սկսեց .
- Ուշի , Օշական .
- Կարբի , Բիրական .
- Թալին , Թալիշ , Մաստարայ .
- Գոգալի կոթը զէսն արա՛ գղալը տիրապետեց :

* * *

Մի աղջիկ , որ նոր մատանիք էր հագել մատին , մի քանի մարդկերանց մէջ , մատը պարզած հարցնում էր .

— Էն լուր էսէնց է՛սէնց գնում էինք , ո՛ր գնացիք :

* * *

Աւստրայի Յովսէփ II Թագաւորը իւր ուղեկից ծառաներից առաջ ներս մտաւ մէկ անգամ Ֆրանսիայի մի քաղաք և իջեանեց մի տան մէջ : Տան տիկինը հարցրեց նորան .

— Թագաւորի մօտի մարդկերանցի՞ց էք դուք :

— Ո՛չ . - պատասխանեց Յովսէփը : - Փոքր ժամանակից յետոյ տան տիկինը դարձեալ ներս մտաւ եկաւորի սենեակը այն միջոցին , երբ այս վերջինը սափրում էր իւր մօրուքը , և հարցրեց նորան .

— Պաշտօն ունիք Թագաւորի մօտ :

— Այո՛ , - պատասխանեց Թագաւորը , - ես երբեմն սափրում եմ նորա մօրուքը :

* * *

Հարսը հալուայ էր եկում , բայց չ՛գիտէր աղով են եփո՞ւմ , թէ առանց աղի : Դորան մի ճար անեղու նա դուրս գնաց և սկսեց կռուել մի դրայի կնոջ հետ .

— Ը՛ր . . . , - ասում էր հարսը , դու էն չես , որ հալուի մէջ աղ ես գցո՞ւմ . . . :

— Գնա՛ , գնա՛ , լաւ . - պատասխանեց միւսը , իմացայ փորացաւդ , հալուի մէջ աղ չնն գցի . գնա՛ էփի :

* * *

Դատաւորը, որ վճռեց Կանխոս Իւլիսին զլիստել, ասաց նորան .

— Հրամայեցի, որ քո զուլը կտրեն :

— Ենորհակալ եմ, պատուակա՛ն իշխան, ասաց Կանխորը, խնդրեմ տասն օր ժամանակ տուեցէք : Դատաւորը համաձայնեց : Տասն երրորդ օրը Կանխորը հիւրանոցում սատրինջ էր խաղում, երբ ուտիկանը մի քանի տասնապետներով ներս մտաւ նորա մօտ : Այս ժամանակ Իւլիսը համարեց իւր քարերը և ասաց իւր ընկերոջը . «տես, ահա՛, իմ մահից յետոյ թուտ չ'ասես, թէ դու յաղթեցիր,» և դառնալով դէպի ոստիկանը՝

— Դու էլ վկայ եղիր, որ ես մի քարով նորանից առաջ եմ :

* * *

Երիտասարդը, որ կամենում էր խելօք ձեռնալ, ներս է մտնում մի խանութ և չիթ է առնում :

— Մասնաւոր եմ ուզում առնել, ասում էր նա, զինն ի՞նչ է :

Այդպէս մի քանի բան առնելուց յետոյ վերջապէս նա ասաց .

— Էն մասնաւորիցն էլ տո՛ւր, - ցոյց տալով մի թանկագին կտոր :

* * *

Սենեկապանը չնկատեց թագաւորին ներս մտնելիս : Լուղովիկոս XV-ը ձեռներով փակեց նորա աչքերը : Սենեկապանը, որ ամենեւին հանաք չէր սիրում, յանկարծ ճանաչելով թագաւորին՝ ասաց անբաւականութիւնով թագաւոր, ձեր հաւասարների հետ հանաք արէք . իսկ ինձ հանդիստ թողէք :

* * *

Փեսան և աներ - որդին խաւիժ էին ուտում : Զորանչը մօտ դնաց և մատը բողբոսաձև քսելով ամանի մէջ հարցրեց .

— Դուք կալը որ կասում էք, ըսե՛նց էք անում : Իւղը դնաց փեսայի կողմը :

— Քետինը վարելիս, որ մենձ քարա պատահում, ես ըսնեց եմ շուռ տալիս, - ասաց աներ - որդին և ամանը պտտեց, իւղը իւր կողմը քաշեց :

* * *

Քահանան տիրացուին ցոյց է տալիս տօնացուցի մէջ «Որ ընտրեցիր» աղօթքը, որ իւր ժամանակին կարդայ : Հասնելով աղօթք անելու ժամանակը, քահանան մօտ է դնում սեղանին և թեր-

Թուժ է զիրքը, բայց աղօթքը չէ գտնուժ: Վերջապէս, բարկանալով խփուժ է սերացուի վզին և ասուժ է „Քեզ որ ընտրեցեր“ եմ պահ տուել. ուր ա.....:

* * *

Մէկը տուեց մի պարունի 1000 ո. և պայման դրեց այդ նոր հեղինակի հետ, որ նա վճարէր իւր պարտքը այն ժամանակ, երբ կ'հրատարակէր իւր ամենալաւ աշխատութիւնը: Հեղինակ-պարտապանը լոյս ընծայեց մի քանի բովանակներ, և երբ պարտատէրը կարգաց նորա վերջին և ամենալաւ բովանակը, որին զովում էին բոլոր լրագիրները, ասաց իւր պարտապանին. „Կարծեմ, հիմա ժամանակ է պարտքը վճարելու.“

— Ներողութիւն, պատասխանեց պարտապանը, ես դեռ յոյս ունիմ գրել աւելի լաւը:

* * *

Մի գետի ափին նստած էր Մ. Նասրէզզինը, և չէր սրտապնտվում անցնել միւս ափը: Երևում են գորա մօտ երկու զիւղացիներ, և հարցնում են նորան.

— Էստեղ ի՞նչ ես շինում:

— Ես 25 կոպէկով մարդիկ եմ անցկացնում, պատասխանեց մօլլան:

— Գիւղացիները վճարեցին 50 կոպ. և մօլլան, գրկելով նորանց իւր թւերի տակը՝ անցնում էր ջրի միջով: Պատահելով մի ուժեղ հոսանքի, մօլլայի ձեռքից գնաց մի զիւղացին, և խեղդուեց:

— Մօլլայ, ի՞նչ ես անում, ձայն տուեց միւսը, ընկերս գնաց, ... ջուրը տարաւ:

— Վնաս չ'ունի, ասաց մօլլան, ձգելով ջրի մէջ 25 կոպէկը, թող իր փողն էլ հետը գնայ...: Իսկ ինքը միւսի հետ դուրս գնաց միւս ափը:

* * *

Վիճակ էին ձգում երկու զիւղացիների մէջ, թէ ո՞րը պէտք է մանէր միլիցիայի զօրքը: Քաղաքազլխի օգնականը, որին խնդրել էին ազատել փոքրին, մտածեց հետևեալ խորամանկութիւնը: Նա դրեց մի ամանի մէջ երկու սև տոմսակներ և ասաց զիւղացիներին. „Ով կ'հանէ սև տոմսակը, նա պէտք է զինուոր ընդունուի.“ Սխի՛ր, ասաց նա, դառնալով դէպի մեծը: „Բայց սա, հասկանալով խորամանկութիւնը, հանեց մի տոմսակ և իսկոյն կուլ տուեց:

— Ի՞նչ ես անում, թշուառական, աղաղակեց քաղաքազլխի օգնականը: Զինուորը պատասխանեց. „Եթէ իմ կուլ տուած տոմսակը սև է, ուրեմն մնացածը սպիտակ է, և ես զնում եմ զինուորական

Տառայութիւնը: Իսկ եթէ ես կուլ տուեցի սպիտակը, ուրեմն ընկերս պէտք է զնայ: Այս պատասխանով ազատուեցին երկուսը միասին:

* * *

Սակաւ ուտող հարսը ասում էր դրացուն.

- „Խաց մը կերայ, խաց էր.
- „Խաց մը կերայ, թածա խաց էր.
- „Օխոր խաց, պտուկ մը սպաս.
- „Էնա՛ սեւաւուր սկեսուր չեկաւ.
- „Օրթան նստենք խալալ խաց:“

* * *

Մի փոքրիկ քաղաքից, որտեղ կար իշաներու հրապարակ՝ պատգամաւոր ուղարկուեցաւ թագաւորի մօտ: Դա կարդալով իւր ճառը, պալատականներէն մէկը բաւական ձանձրացաւ և ասաց. „Ի՞նչ քանով է ծախփում ձեր քաղաքում էլը:“ պատգամաւորը ընդհատեց ճառը, և ոտից մինչև գլուխը չափելով պալատականի հասակը, պատասխանեց. „Ձեր հասակի և ձեր գոյնի էլը արժէ տասր տալեր:“ Ապա շարունակեց ճառը:

* * *

Փողաղի փութը ի՞նչ արժէ:

- 10 մանէթ:
- Երկու ասեղ կշռիր ինձ համար.

* * *

Վարդապետը այցելում էր Հոգևոր դպրոցը: Դուրս գալով զաստնից՝ բռնեց վարժապետի ձեռքը և, զովելով աշակերտներին՝ ասաց. „Վարժապետ, իրաւ, որ աշակերտ և զօրեղ փայտ խաչի: Հայր սուրբը մտաբերում էր շարականի հետեւեալ տունը. „Հրաշակեալ և զօրեղ փայտ խաչի քո ֆրիստոս . . . :“

* * *

Մարդ ու կին կուուեցան: Վինը զանգատում էր իւր հօրը:

- Այ՛, քու փեսէն ի՞նչ թաւուր սիլլայ խփեց, աղջկանդ երեսին . . . :
- Ո՛ր երեսին:
- Չախու երեսիս: Հայրը մի ապտակ խփելով աջ երեսին, ասաց.
- Նա իմ աղջկան անպատիւ արեց, փնաս չունի, ես էլ նրա կնկան խփեցի . . . . :

* * *

Մի օր, Յովսէփ II-ըը հազաւ մի հասարակ վերարկու և ուղեկից եղած մի ծառայի հետ միայն, որ նոյնպէս առանց նշանազգեստի էր, դուրս գնաց առաւօտը զբօսելու վեննայի շրջակայքում: Փոքր ժամանակից յետոյ անձրև եկաւ, Յովսէփը իւր ծառայի հետ նստեց մի երկտեղաւոր կառքի մէջ, և վերադառնում էր դէպի տուն: Փոքր առաջ էր գնացել, որ ահա մի ստորին կարգի աստիճանաւոր նշան տուեց կառապանին կանգնելու: Կառքը կանգնեց և աստիճանաւորը, մօտենալով Յովսէփին ասաց նորան.

— Պարոն, կարծեմ անպարկեշտութիւն չէր լինիլ խնդրել ձեզանից ձեր կողքի դատարկ տեղը. և մեծ նեղութիւն չէր լինիլ ձեզ, որովհետև դուք միայնակ էք կառքումը, և կ'պահպանուէր անձրևից իմ նշանազգեստը, որ այսօր առաջին անգամն եմ հագնում:

— Պահպանէք ձեր շորերը, իմ քաջագործ, ասաց նորան Յովսէփը, և նստեցէք դուք այստեղ: Ո՞ր տեղից էք գալիս:

— Ահ, ասաց աստիճանաւորը, ես գալիս եմ անտառապահ բարեկամիս մօտից, որի հետ մի շատ փարթամ նախաճաշիկ եմ արել:

- Ի՞նչ լաւ բան էք կերել, հարցրեց Յովսէփը:
- Դուք զուշակեցէք, ասաց աստիճանաւորը:
- Ես ի՞նչ զիտեմ. գարեջրի խաշո՞ւ:
- Ա՛հ, դորանից լաւը:
- Կաղամբի թթո՞ւ:
- Դորանից լաւը:
- Հորթի մի՞ս:
- Դորանից լաւը, ձեզ ասում են:
- Օ՛հ, Աստուած իմ, ես այլ ևս չեմ կարող զուշակել, ասաց Յովսէփը:
- Ֆասեան իմ յարգելի բարեկամ, Ֆասեան. որ բերել է տուել Նորին մեծութիւնը, ասաց ընկերը խփելով Յովսէփի մէջքին:
- Ա՛յն, որ բերել էր տուել Նորին մեծութիւնը մի՞թէ դորանից լաւը չէ՞ր լինի:
- Ես ձեզ ասում եմ:
- Որովհետև նոքա մօտենում էին քաղաքին և անձրևը թափվում էր անընդհատ, Յովսէփը հարցրեց իւր ընկերից, ո՞ր թաղումն էր բնակվում նա, և ո՞րտեղ էր կամենում ցած գալ: Աստիճանաւորը ցոյց տալով իւր բնակարանը, կամեցաւ ճանաչել նորան, որից նա ստանում էր այսքան յարգանք:
- Չեր կարգն է, ասաց Յովսէփը, զուշակեցէք:
- Պարոնը աստիճանաւոր է, անկասկած:
- Համարեա թէ, ասաց Յովսէփը:

- Պարուհի:
- Դորանից լաւը:
- Գնդապետ, զուցէ:
- Դորանից լաւը, ձեզ ասում են:
- Թաքա՛ծ սատանայի երեսին, ասաց աստիճանաւորը, իսկոյն ուղղուելով կառքումը. զենեքա՞լ:
- Դորանից լաւը:
- Ա՛խ, Աստուած իմ, կայսրն էք դուք:
- Նոյն իսկ ասաց Յովսէփը, բանալով վերարկուի կոճակները և ցոյց տալով իւր նշանները:

Աստիճանաւորը միջոց չունէր ծունկ չոքելու կառքի մէջ. նա շփոթվում է ներողութիւն խնդրելու, և ամենախոնարհաբար խնդրում է կայսրը կանգնելու, որպէս զի նա կարողանար իջնել կառքից:

— Երբէք, ասաց նորան Յովսէփը, իմ ֆասեանը ուտելուց յետոյ դուք շատ երջանիկ կլինէիք չբաժանուել ինձնից այսպէս շուտով. ես լաւ դիտեմ, որ դուք չէք թողնիլ ինձ մինչև ձեր դուռը: Եւ նա այնտեղ իջաւ:

* * *

Զկռենու տակը նստած՝ զիւղացին հիանում էր պտուղների մեծութեան վերայ: Յանկարծ ամպի սաստիկ որոտումը խլեց զիւղացու ուշը, որ և ձայն տուեց. «Փառք քեզ զկեռ», էս ինչ մենձ մենձ Աստօծներ ա՛. . . :»

* * *

- Հաց կե՛ր:
- Հրէն Յարութիւն արերն ուտումա էլի. . . :

⓪ * * *

- Բա՛բի, քա՛նի տարեկան ես:
- Տարեկա՛ն. վալլահ չըմ գինա. հրմա, օրթա բալուլ փաշէն էկաւ մեր երկի՛ր, ես ըհըհը, նոր զէշ խէճնէի:

* * *

Վարդապետը հրամայել էր ծառային իւր հետ զբարար խօսել: Մի անգամ վարդապետը մի հացկերութեան վերայ էր: Ծառան ներս մտաւ և յայտնեց.

- Հայր սուրբ, վայրենի ծաղկակոխն եկեալ է և զորովայն մոխրաթավալին մերոյ մաքրազարդեալ է:
- Ի՛նչ ի՛նչ, հարցրեց վարդապետը:
- Գայլը վանքի էշը կերաւ, պատասխանեց ծառան:

* * *

— Դուն ինչա՛ցու ես աշխարհքի երեսին, ասացին մի զիւղացու:

— Է՛հ, Աստօժ էլ ինձ ստեղծելայ, որ աշխարհը
դարդակ չ'մնայ, պատասխանեց զիւղացին :

* * *

Մի ախունդ, սաստիկ բարկանալով Մ. Նաս-
րէդդինի համբերութեան վերայ, կամեցաւ կռուիլ
նորա հետ. բայց ամենից առաջ նա կաշառ տուեց
մուշղայիդին, որ իւր կողմը խօսէր : Նա մի անգամ,
փողոցումը, առանց խօսելու, երկու ապտակ խփեց
Մօլլայի երեսին : Մօլլան առանց պատասխանելու,
քարշեց նորան մուշղայիդի մօտ : Սա վճռեց, որ
ախունդը Մօլլային տար մէկ մանէթ, բայց որովհետեւ
ձեռքին փող չունէր, տուն գնաց բերելու : Նա
գնաց, մինչեւ երեկոյ չ'վերադարձաւ : Իսկ Մօլլան
շատ սպասելուց յոգնելով, դուրս կանչեց մուշղա-
յիդին և ասաց .

— Ես ամբողջ օրը սպասեցի, ախունդը չ'եկաւ .
հիմա ես գնում եմ, շատ հարկաւոր դործ ունիմ,
երբ ախունդը կրբէ մէկ մանէթը, դո՛ւ առ, ասաց
և հեռացաւ :

* * *

Քահանան աւետարան էր կարդում : Տարա-
բախտաբար 2 տառի վերայ մոմից կաթել էր : Երբ

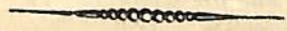
հասաւ այն տեղը, ուր գրած է. „Իշին անձրևք :“
նա կարդաց. „Իշին անձրևք, խաղացին գետը :“

* * *

Եվէցարիայի արուեստագործներից մէկը, լապ-
տերավառ Բ. . . . անունով, որ շատ սիրում էր և
յարգում Ոլտերին, կամեցաւ անպատճառ տեսնել
այս հռչակաւոր մատենագրին, որպէս զև դէմ յան-
դիման յայտնէր նորան իւր յարգանքը և զարմանքը
նորա բարձրաթուիչ հանձարի մասին : Նա ուղևոր-
վում է դէպի Ֆերնէյ, և խնդրում է յայտնել
Ոլտերին, բայց ծառաները բաւական անքաղաքավա-
րութիւնով մերժում են նորան : Ոլտերը, տեսնե-
լով, որ իւր մօտ եկել է մի վատ հագնուած մարդ
և մի փիլիսոփայական ճակատով բաց արեց լուսա-
մուտը և հարցրեց Բ. ին շատ կոպտութեամբ .

— Ո՞վ ես դու, ի՞նչ բանով ես պարապում :

— Ի՞նչ բանով եմ պարապում ե՞ս, հպարտու-
թիւնով պատասխանեց եկաւորը, միևնոյն բանով,
ինչով և դուք էք պարապում : Ես աշխարհումս
լոյս եմ տարածում, կրբ վառում եմ փողոցների
լապտերները : Այս պատասխանը լսելով, Ոլտերը
տուն հրաւիրեց նորան :

* * *

Աղէդ տանն է՝

— Իրիք շարաթ է աղես թաղելին :

— Վ ա՛յ քու տղես տղայ, տո՛, խօ իս էլ սզվուր ներու հետն էի գնում, - ասաց հարցնողը՝ ցած դալով սանդուղեց :

* * *

Թագաւորը բարկանալով Բալակերի վերայ, ասաց նորան, «Վորի՛ր իմ հողեցը, որ ես այլ ևս չ'տեսնեմ քեզ, աւազա՛կ:» Ի՞նչ պէտք էր անել Բալակիրերը հնազանդուեց. դուրս գնաց Պետերբուրգից և երկար ժամանակ չէր երևում :

Մէկ անգամ թագաւորը լուսամուտի մօտ նստած, յանկարծ նկատում է, որ Բալակիրերը անցնում է կառքումը: Թագաւորը մտաբերեց առաջուայ հրամանը, չ'կարողացաւ համբերել, դուրս եկաւ և կանչեց.

— Ի՞նչպէս համարձակվում ես դու, թափառական, չ'հնազանդուել իմ հրամանին և մանգալ իմ հողի վերայ: Զուարճախօսը կանգնեցրեց ձիերին և պատասխանեց.

— Թա՛գաւոր ես քո հողի վերայ չեմ:

— Ի՞նչպէս իմ հողի վերայ չես:

— Ահա՛ ինչպէս. նայիր՛, իմ կառքումն քո հողը չէ, Շվեդացւոց հողն է, ես գնեցի իմ փողով. իսկ եթէ չես հաւատում ինձ, ահա՛ քեզ գրաւոր վկայական: Այս ասելով նա մօտեցաւ դրանը, ուր կանգնած էր թագաւորը, և Բալակիրերը տուեց նորան իւր վկայականը: - Պետրօսը կարգաց այդ վկայականը, ծիծաղեց բարձր ձայնով և ներեց:

* * *

Օ՛հ, համա անձրև էկաւ հաս՛:

— Ի՞նչ ես ասում, քեչ էլ որ դայ, էս է գեղեցու զմբէթը կ'փափկի ու վեր կ'ընդնի... :

* * *

Աւետարանը կարդալիս քահանան հասաւ այն տեղը, ուր գրուած է. «Մեղաւորք մեղաւորաց փոխ տան և անդէն առնուն զլշիւս.» կարգաց. «Մեղաւորք մեղաւորաց փոխ տան և անդէն առնուն զզուխը քերած շա՛...» «Շտառի գլուխը քերուած էր:

* * *

Մապօլէօնը անցնելով զօրքի մօտից, մօտեցաւ

մի ծեր և կոպիտ զինուորի, որ մաքրում էր իւր հրացանը, և խօսեց.

— Այդ ի՞նչ ես շինում:

— Քո գործը չէ, սլատասխանեց զինուորը, չդարձնելով զուտը և չձանաչելով կայսրի ձայնը:

— Իսկ ես կարծում եմ, որ այդ մի փոքր իմ գործն է:

— Դե՛հ, եթէ դու աւելի լաւ գիտես, դարձիր դէպի ձախ և կորիր:

— Դու շատ կոպիտ ես:

— Ի՞նչ անեմ: Աստուած ինձ այսպէս է ստեղծել իմ կայսրի համար:

— Բայց մի՞թէ դու սիրում ես նորան:

— Քո գործը չէ:

— Իսկ ես կարծում եմ, որ դա մի փոքր իմ գործն է:

— Վերջացրի՞ր, դե՛հ ա՛նցկաց, կորիր:

— Երբ ևէ դու խօսե՞լ ես քո կայսրի հետ:

— Քեզանից շատ անգամ, փողոցի տղայ՝: Նա ինքն է լինտը կպցրել իմ կոճկատեղումն, և նա ինձ հետ շատ լաւ է վարվում:

— Դու ինչո՞վ ես պարտական նորան:

— Քո գործը չէ:

— Ինչ և իցէ, ասա՛:

Այս տեղ զինուորը մի փոքր զուտը շրջեց, և ձանաչելով, ձայն տուեց:

— Մեղաւոր եմ, տէ՛ր թագաւոր, ես զինուոր եմ,

ձեզ չձանաչեցի իսկոյն, որովհետեւ ես երկար ժամանակ նայում էի իմ հրացանիս վերայ, որտեղ ցոլացվում էին իմ բեղերը: Ես մեղաւոր եմ, և համաձայն եմ այն բանին, թէ այս գործը ձեզ էլ է վերաբերում:

Զինուորի սառնասրտութիւնը հաճելի եղաւ կայսրին: Պատերազմից յետոյ նա կանչեց այդ զինուորին, և հարցրեց.

— Հը. ի՞նչ է:

— Չերդ մեծութիւն, ես միայն վերք ստացայ:

— Դու արժանացար:

— Ի՞նչ բանի, թագաւոր:

— Քո գործը չէ:

— Ես կարծում եմ, որ այդ մի փոքր իմ գործն է:

— Ինչպէս երևումէ, դու կամենումես իմ զերը խաղալ, ծերունի:

— Չէ, որ դուք էլ իմ զերն էք խաղում. ի՞նչ բանի արժանացայ:

— Պատուաւոր լէգէօնի:

— Ահա՛, այս երկուսիս էլ վերաբերումէ, դուք շնորհումէք, և ես ստանումեմ. ամեն մարդ իւր զերումն է: Շնորհակալ եմ:

* *

Փորզը ուսին շալակած մէկ մարդ ցած էր գալիս

տան սանդուղներէց: Տան տէրը պատահելով նորան դրների մօտ, հարցրեց, թէ ո՞ք էր տանում:

— Ինձ ասացին, որ Տէր-Մարտիրոսն էս տեղ է կենում, բայց դուրս է գալիս, որ ինձ լաւ չեն սովորցրել տունը. էս տէր տէրի խալին ա:

— Չէ՛ էս տեղ տէր-Մարտիրոս չկայ, ուրիշ տեղ հարցրո՛ւ, - ասաց տան տէրը:

— Անիծուած տեղը, սաղ օրը պարտուծես պարտուծ, չես գթնում, - ասաց գողը բարկացած և դուրս գնաց: - Տան տէրը ներս մտաւ, և կնոջից տեղեկացաւ, որ գողը իւրեանց գորպն էր տարել:

* *

○ Ծահը լսել էր, որ մի Հայ եպիսկոպոս նոյն խկ պարսկի տանը, առանց սեղանն օրհնելու հաց չէր ուտում:

— Նա ի՞նչպէս կհամարձակուի իմ Բանդէյ-Մուսուլմանի հացն օրհնել, - ձայն տուեց Ծահը: - Հետեւեալ օրը եպիսկոպոսը հրաւիրուած էր Ծահի մօտ: Աերակուրները մէկը միւսի յեւաւից զիղվումէին սեղանի վերայ:

— Հաց անուշ արա է, - ասաց Ծահը: - Պարսիկ բազմականները լռութիւն էին պահում:

— Թագաւորաց Թագաւոր, - պատասխանեց եպիսկոպոսը, - քո սեղանդ այնքան լիքն է բարիքներով,

որ ես չզիտեմ. ո՛ր կերակրից ուտեմ. սորանից ուտեմ, սորանից ուտեմ, սորանից թէ սորանից. - այդ ասելով նա աջ ձեռքը խաչաձև շրջեց դէպի չորս կողմը դրուած կերակուրները:

Սեղանը օրհնուած էր:

* * *

Խեղճ Պրուսացի օՖիցերը, որ հազիւ կարողանում էր կերակրել իւր ընտանիքը, ձեռք տուեց գրականութեանը: Նա գրումէր լաւ և ըստ մեծի մասին ծիծաղաշարժ յօդուածներ: Թագաւորը կարգաց նոցանից մի քանիսը և հաւանեց: Զօրահանդիսի ժամանակը նա մօտեցաւ այդ օՖիցերին և ասաց:

— Դուք պարապմէք գրականութիւնով և գրումէք յօդուածներ, բայց ոչ ինչ մի նշանաւոր բան չկայ: ,,ՕՖիցերը պատիւ տուեց Թագաւորին և պատասխանեց:“

— Եթէ Ձերդ մեծութիւնը այնքան բարի կ'լինէիք, որ թոյլ տայիք ինձ նուիրել Ձեր անուանը իմ յօդուածները, այն ժամանակ ես կ'գործ դնեմ իմ բոլոր ուժերս, որպէս զի լոյս ընծայեմ մի զիւր որ արժանի էր այդ պատուին:

Թագաւորը թոյլ տուեց նորան և կէս տարուց յետոյ ստացաւ նորա շարադրութեան մի լաւ կազմուած հատորը, որ համապատասխանում էր բոլոր

գրականական պահանջներին: Թագաւորը հրամայեց շինել մի նոյնպիսի կազմ, և դնելով նորա մէջ 1000 գուլ' դէն, ուղարկեց հեղինակին: Միւս անգամ Թագաւորը հարցրեց օֆիցերին, թէ ինչպէս հաւանեց նա իւր շարադրութեանը:

— Եստ լաւն է, Զերդ մեծութիւն, և մնումս ցանկալ միայն շարունակութեանը: Թագաւորը ծիծաղեց և հետեւեալ օրը օֆիցերը ստացաւ մի զիւրք ևս, որ արժէր 1500 գուլ' դէն. բայց կազմի վերայ գրուած էր. „Հատոր երկրորդ և վերջին“:

* * *

Վարդապետը եպիսկոպոսի ներկայութիւնով աւետարան էր կարդում: Հասնելով այն տեղը, ուր գրուած. „Դ՞ո՞ւ միայն կաս յերուսաղէմ“, վարդապետը ձայն տուեց. „Նե՛ղ դնողւմ կայ երուսաղէէ է՛մ“:

— Քօ՛ւնալո՛ւ, - ձայն տուեց եպիսկոպոսը, - թեղ մը տեղ դա ու տիւն չես տեսայ, ըստուց երուսաղէմ դնողո՛ւմ կտեսնաս . . . :

* * *

Պրուսիայի Ֆրեդերիկոս II-դ Թագաւորը սովորութիւն ունէր հարցնել իւր արքունական գործերի մէջ մտած զինուորներին հետեւեալ երեք հարցերը.

1) Քանի՞ տարեկան ես դու, 2) Ո՞րքան տարի է, որ ծառայումես ինձ մօտ, և 3) Ստանճումես ես արդեօք ռոճիկը և հագուստը, ինչպէս հարկն է:

Մի երիտասարդ, Ֆրանսիայի զինուոր, որ ամենեկին չզիտէր Գերմաներէն, սովորեց կարգով այդ հարցերի պատասխանները. և արդէն ծառայում էր պալատում: Մէկ օր Ֆրեդերիկոսը տեսաւ այդ զինուորին և խոյն հարցրեց, միայն սկսելով երկրորդ հարցից:

— Ո՞րքան տարի է, երբ դու ծառայումես ինձ մօտ:

— Քսան, - պատասխանեց զինուորը, կարծելով թէ այս առաջին հարցն էր:

— Բայց դու քանի տարեկան ես, - հարցրեց Թագաւորը զարմանալով:

— Երեք ամիս, - ասաց Ֆրանսիացին՝ կարծելով թէ այդ երկրորդ հարցն էր:

— Երևումէ, որ մեզանից մէկը կամ միւսը յիմար է, - ասաց Թագաւորը:

— Մէկն էլ, միւսն էլ, - պատասխանեց զինուորը, կարծելով թէ այս վերջին խօսքերը երրորդ հարցն էր:

Թագաւորը, կամենալով իմանալ զինուորի ասած բառերի խորհրդաւոր միտքը, - դարձաւ դէպի նա: Բայց զինուորը, տեսնելով որ Թագաւորը կամենումէ մի չորրորդ հարց առաջարկել՝ ասաց:

— Թագաւոր, ես անգամ մի խօսք չզիտեմ Գերմաներէն:

* * *

Մէկը իւր տանը որոնումէր իւր քթախտի տուփիկը, բայց չկարողանալով գտնել, նա սկսեց զրել հետեւեալ նամակը. «Միրելի եղբայր, երեզ ես քո մօտ էի, իմ քթախտի տուփիկը կարծեմ այդ տեղ է մնացել, խնդրեմ որոնես և երբ կ'գտնես, ուղարկիր:» Նա կամենումէր կնքել նամակը, պատահմունքով գտաւ կորուստը, և աւելացրեց նամակումը:

— «Յ. Գ.» էլ մի աշխատիր, տուփիկը գտայ: Նամակը կնքեց և ուղարկեց:

* * *

- Ի՛նչ զանազանութիւն կայ քո և իշի մէջ:
- Չ'գիտեմ:
- Ես էլ չ'գիտեմ:

* * *

- Իմ տանստիւնի Սօփիայ, - ասաց տղամարդը իւր կնոջը:
- Սպասիր, - ուրեմն դու ունի'ս մէկ ուրիշ տետէ Սօփիայ, - ասաց կինը:

* * *

Արշակը և Բարսեղը բողբոջին նման եղբայրներ էին: Մէկ օր սոքա կամեցան զուարճանալ: Արշակը ուղարկեց ծառային տուն հրաւիրելու մի սափրավէր, որ ամենեին չէր ճանաչում սոցյա: Բարսեղը թագնուեց կից սենեակում: Սափրավէրը եկաւ և արդէն սափրում էր Արշակի երեսը: Երբ նա սափրեց մէկ երեսը, Արշակը վերկացաւ իւր տեղեց և սափրավէրին ասաց:

— Մի փոքր գործ ունիմ, սպասիր, այս բոպէիս կգամ: - Ինքը ներս մտաւ այն սենեակը, ուր նստած էր Բարսեղը: Սորա բոլոր երեսին Արշակը սապոն քսեց իւր վերայի կտաւիքը փաթաթեց նորա շուրջը և ուղարկեց նստելու իւր տեղը: Սափրավէրը տեսնելով, որ նա, որի մէկ երեսը սափրել էր, այժմ դեռ ունէր իւր բոլոր մօրուքը, շատ զարմացաւ:

Այս ի՛նչ է, - ասաց նա, - մէկ բոպէս'մը աճեց, այս ի՛նչ հրաշք է:

Բարսեղը մի ծանրահայեաց դէմքով ասաց:

- Այդ ի՛նչ ես պատմում: Սափրավէրը բանելով իւր խօսքի թելը, ասաց:
- Պարոն, ես այս բոպէիս սափրելի այս երեսը, չ'գիտեմ ի՛նչ պէս շուտով աճել է:
- Երա՛վ ես պատմում, շինիր քո գործը, - ասաց Բարսեղը առանց ծիծաղ ցոյց տալու:

— Պարօն, ասաց սափրազէրը, - ես գլուխս կ'կտրեմ, կամ ես խելագար պէտքէ լինիմ, կամ հարբած, կամ թէ այս տեղ մի հմայութիւն կայ: - Այսպէս շարունակուեալ էր նա իւր գործը, ժամանակ առ ժամանակ գլուխը շարժելով և բացականչութիւն անելով այս զէպքի վերայ: Իւր բոլոր երեսը սափրել տալուց յետոյ, Բարսէղը գնաց միւս սենեակը և Սրշակին՝ որի միայն մէկ երեսն էր սափրած, ուղարկեց իւր տեղը: Սա՛ կտակէքը իւր վերայ փաթաթած զուրս եկաւ և ասաց սափրազէրին:

— Դէ՛, արի, վերջացրօ՛ւ գործդ: - Սորան տեսնելով սափրազէրը, ահից վայր ընկաւ և տարածուեց գետնի վերայ. նա այլ ևս չէր կասկածում, թէ մի հմայութիւն կար այս տեղ. նա այլ ևս զօրութիւն չունէր խօսելու. զուրս գնաց այն տեղեց և հրատարակեց փողոցումը, թէ տեսաւ մի մարդ՝ որ հմայութիւնով մի րոպէում աճեցնում էր իւր մօրուքը

* * *

Առաքել Մարգարեանցին մի Ռուս հարցնում էր, թէ ինչպէս էր նորա անունը և հայրանունը:

— Апостолъ Пророкѣъ: - պատասխանն էր:

* * *

Լրագրի մէջ վարգապետը մի յօդուածագրի

անիծել էր այսպէս. „Դու երկու հողկայ մետաքսի թիւ երկայնութիւնով գետինը մտնես:“ պատասխանն է ստանում. Հայր սուրբ, մատեմատիքապէս հաշուեցի այդ թիւն երկայնութիւնը, և հաշվումը զուրս է դալիս, որ պէտքէ մտնեմ գետինը, միւս կողմից էլն պիտի դուրս գամ և նստեմ քո ուսերիդ:“

* * *

Պառաւած օրիորդը ասումէր բժշկին „Ինչպէս պէտքէ առողջանամ. ձեր բոլոր զեղերը ընդունում եմ, պարզ օդումը զբօսնում եմ, վերջապէս ձեր տուած խորհուրդները կատարում եմ:“

— Օրիորդ, ես կարծում եմ, զուք բոլորովին կառողջանաք, եթէ մի փոքր ամուսնանայիք:

* * *

Ժլատը ամբողջ զիշերը շուռ էր տալիս իւր երախաներին մի կողքից միւսի վերայ: Մի հարցմունքի, թէ ինչո՞ւ էր անում այդպէս. Ժլատը պատասխանեց. „Եթէ սքքա մի կողքի վերայ են պառկում միշտ, այն ժամանակ տաքութիւնը մեծանում է փորումը և կերակուրը շուտ է մարսվում, այս պատճառով ես շուտ շուտ շուռ եմ տալիս սորանց, որ է գուց ճաշին շուտ չ'քաղցեն:“

Յովսէփ II-ը փարիզ եղած ժամանակը, զբաղվում էր ամեն օր, խառնուելով ժողովրդի հետ և յաճախ միայնիկ գնումէր սրձանոցը: Մի անգամ նա սատրինջ էր խաղում այն տեղ մի մարդու հետ: Կայսրը տանել տուեց խաղը և կամենումէր նորից խաղալ. բայց նորա խաղընկերը ներողութիւն էր խնդրում, ասելով, թէ ինքը պէտքէ զնայ թատրոն կայսերը տեսնելու համար:

— Ինչ բանի էք սպասում զուք տեսնել կայսեր մէջ, «ասաց Յովսէփը,» մի ոչինչ արժանաւոր բան չկայ նորան տեսնելում, հաւատացնումեմ ձեզ նա բոլորովին մի և նոյն է, ինչ որ մի այլ մարդ:

— Ինչ և իցէ, - ասաց խաղընկերը, վաղուց է, որ ես շատ ցանկանում եմ տեսնել նորան. նա շատ մեծ մարդ է, և ես անպատճառ պէտքէ տեսնեմ նորան:

— Եւ դուք այդպէս էք վճռել, որ զնա՞ք թատրոն, - ասաց կայսրը:

— Ուղիղ այդպէս է, - ասաց խաղընկերը:

— Եթէ այդպէս է, - ասաց Յովսէփը, - մենք այժմ կարողենք նորից սկսել մեր խաղը, որ դուք նորան տեսնեք ձեր առաջը:

— Քահանան եկեղեցումը աւետարան կարդայիս

ասաց. «Ղազարոս մեռաւ և ես ուրախ եմ.». Տէր Ղազարի որդին, որ միւսնոյն եկեղեցում սիրացու էր, ասաց իսկոյն. «չալբաթ, ուրախ կ'լինս, նորա բոլոր ծուխերը քեզ մնացին:»

— Բալակիրը ստացել էր թագաւորից մէկ դիւղ, որ զբաւումն էր տարել նորանից: Կամենալով այցելութիւն անել իւր կալուածին, նա թագաւորից թոյլտուութիւն խնդրեց, և թագաւորը թոյլ տուեց նորան այն պայմանով միայն, որ նա շուտով վերադառնար: Նշանակած ժամանակը անցաւ, բայց Բալակիրը դեռ չէ երևում ապարանքում, և թագաւորը շուտով մարդ ուղարկեց նորա ետեւից: Իսկ Բալակիրը, գիտենալով որ թագաւորը մարդ կ'ուղարկէ իւր ետեւից, դադաղ պատրաստեց, դրեց սեղանի վերայ, ինքը պառկեց նորա մէջ, իսկ իւր ծառաներին հրամայեց, որ սգային իւր վերայ, և պատուիրեց նոցա, որ երբ թագաւորից մարդ կ'գար, ասէին. թէ. «Նրեկ վախճանուեց և թագաւորի համար երկար կեանք խնդրեց:»

Գալիս է թագաւորից ուղարկուած մարդը և Բալակիրէ բոլոր զերդաստանը գտնումէ արտասուքի մէջ: Նորան պատմումեն պատահած տարաբաղդութիւնը, և նա պատասխանումէ. «Աստուած ողոր-

մի, բարի մարդ էր։”

Այս խօսքերով նա վերադառնումէ թագաւորի մօտ, յայտնումէ նորան Բալակիրեւի մահը և աւելացնումէ, թէ ինքը տեսաւ որ նա պառկած էր դագաղումը սեղանի վերայ դրուած: Թագաւորը ցաւումէ իւր սիրեցեալին և նորան մեռած էր համարում: Մօտենումէ Չարչարանքի շաքաթը և Բալակիրեւը գալիս է Պետերբուրգ. վարձումէ մէկ տուն և իջւանումէ այնտեղ: Ճաշուայ ժամին նա ներս մտաւ եկեղեցին, չոքեց թագաւորական գահի առաջև և աղօթք էր անում:

Գալիս է թագաւորը և զարմանումէ չոքած մարդու յանդնութեան վերայ. բայց չ'զիտենալով, թէ ո՛վ էր այս Աստուածապաշտը. չ'վրդովեց նորա խաղաղութիւնը մինչև պատարազի վերջը: Վերջապէս աւարտվումէ ժամերգութիւնը: Բալակիրեւը երեսը դարձնումէ դէպի թագաւորը, մօտենում է, և հանելով զրպանից մի ներկած ձու, ասումէ. „Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց, Ալէքսէյ. քո հայրը միւս աշխարհից ձու է ուղարկել քեզ:” Թագաւորը երեք անգամ համբուրեց Բալակիրեւին, ասելով. „Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի.” և խիոյն գնաց պալատը, ուր երկար ժամանակ ծիծաղումէր այս հնարագիտութեան վերայ:

* * *

- Սովորեցի՞ր Ֆրանսիական լեզուն:
- Ինչպէս չէ, ես գիտեմ իշի, շան, խոզի անունները. . . .
- Ետ լաւ ես արել, որ առաջ քո բարեկամների անուններն ես սովորել:

* * *

Քահանան պէտքէ դասից սկսէր երկրորդ ձայնի շարական „Համբարձի” բայց չէր գտնում: Նա սկսեց երգել „Համբարձի զաչս իմ ՚ի լերինս, ուստի եկեացէ քնձ օգնութիւն.” բոլոր այդ միջոցում նա թերթում էր շարականը, ծանր երգելով: Բայց, որովհետև անվայել էր կանգնել և չ'սկսել երգը, ուստի նա շարականի փոխանակ ծանր ու բարակ սկսեց երգել. „Ուր որ կորչես, կգտնե՛մ, ուր որ կորչես, կգտնեմ. . . .” „Եւ երբ նա ամենեւին չկարողացաւ գտնել, սկսեց.” փնփռէր հօր և որդւոյ և հոգոյն սրբոյ. . . . „Համբարձին վերջացաւ:

* * *

- Դուք ինչ կանէիք, տիկին, եթէ մէկը ասէր ձեր երեսին, թէ ձեզ սիրում է:
- Ես ապտակ կ'զարկէի նորան. . . .
- Ահա իմ երեսը. . . . միայն կամօց:

* * *

Ղարաբաղու զիւղերից մէկում, մի զիւղացու տանը լիջւանել էր մի եպիսկոպոս: Տան տէրը, իւր մարմինն ազատութիւն տալու համար, պարզուել էր օթոցի վերայ, ոտները տարածելով դէպի եպիսկոպոսը: Կողքին նստողը դրդուեմբ նորան ուղիղ նստել, յիշեցնելով նորան քաղաքավարութիւն: Իսկ նա համբերութիւնից դուրս գալով, հարցրեց եպիսկոպոսին:

— Ազանդ է է՛ր. ես հու ոտերս մեկնալմ, քեզ խօ գարար չի՞:

— Չէ՛ որդի, - ասաց սրբազանը:

— Բա էս քնճահարս խիա՞ ջանս հվաքալ բոզաղս . . . հ հ . . . :

* * *

Մի հասարակութեան մէջ կարգով, անեկդոտներ էին պատմում: Վերջը ասացին մի երիտասարդի.

— Պարո՞ն, մենք ամենքս անեկդոտներ ասելով՝ քեզ այդքան ծիծաղացրինք, չի՞ կարելի, որ մէկն էլ դու ասես, հիմա քո կարգն է:

— Ժամանակ տուեցէ՛ք մտածելու, - ասաց երիտասարդը և դուրս գնաց կից պարտէզը: - Այդ տեղ գտնելով պարտիզպանին, նա ասաց. «Մի սուր խօսք».

մի անեկդոտ մի հանելուկ չես գիտի՞:»

— Ընչի չէ, գիտեմ, - պատասխանեց պարտիզպանը, «նն ս՞վ է, իմ հօր որդին է, ոնչ իմ սղբերն էր ոնչ իմ քուրը:» Երիտասարդը մնաց կանգնած:

— Էդ ես՛ եմ - ասաց յետոյ պարտիզպանը.

Երիտասարդը ուրախ ուրախ ներս վազեց սենեակը և ասաց, մի բան հարցնեմ՝ ձեզ, ինձ պատասխան տուեցէ՛ք. «Այն ս՞վ է. իմ հօր որդին է, ոչ իմ եղբայրն է, ոչ իմ քոյրը:»

— Այդ դու ես, պարոն, - պատասխանեց հիւրերից մէկը:

— Չէ է՛, պարտիզպանն է, - ասաց անեկդոտ ասողը:

Վ Ե Ր Ձ:

Տի արքայազն իս յամ արքայազն
Այս ծառի պտուտ, Բայ-այս
Այս ծառայի ծիծաղ:

№№ Գրքիս բաժանորդներին-Ազգ. անունները (*):

Համարները

Ա.Լ.Է.Բ.ՍԱՆԴՐԱՊՈՒԼ.

1	Աղաբէկ Արշակունի	3
2	Արտաշէս Յակովբեանց	??
3	Աւետիս Եղիկեանց	??
4	Հայրապետ Ղուկասեանց	??
5	Ղազար Աղայեանց	??
6	Մակար Տէր-Սարգիսեան	??
7	Աղէքսանդր Արաբաջեանց.	2
8	Գէորգ Խօջայեանց	??
9	Գէորգ Ղասապեանց	??
10	Կարապետ Կոստանեանց.	??
11	Մկրտիչ Իսայիրեանց	??
12	Պետրոս Տիգրանեանց	??
13	Ստեփաննոս Վեհապեանեանց	??
14	Աղաբէկ Ամիրեանց	1
15	Գրիգոր Աղայեանց	??
16	Կարապետ Բաղապեանց	??
17	Կարապետ Յովհաննանեանց.	??
18	Հայկ Զալալեանց	??
19	Մինաս ՔաՏ. Տէր-Պետրոսեանց.	??

(*): Քսան տեղ ուղարկուած բաժանորդապրահան թերթերից միայն 11-ը կարողացանք ստանալ: Միւս բաժանորդներին Ազգ. անունները կ'ապուրին գրքիս II-դ. հատորում:

20	Միրաիչ Արաբաշեանց.	1
21	Նիկողայոս Կարապետեանց.	77
22	Պետրոս Քիանդարեանց.	77
23	Սէնէքերիմ Լալայեանց.	77
24	Սէնէքերիմ Տէր-Մասիթեոսեանց.	77
25	Վարոս Գէոնջեանց.	77

44

ԲԱԳՈՒՒ

1	Մինաս Մ. Աբեանց. Ազուլեցի.	5
2	Միքայէլ Մադաթեանց. Շուշեցի.	4
3	Ալէքսանդր Բուզաղեանց.	2
4	Աւագ Գրիգորեանց.	77
5	Երեմեայ Տէր-Յովհաննէսեանց.	77
6	Խաչատուր Յունանեանց. Շուշեցի	77
7	Յարութիւն Միրզաբէգեանց.	77
8	Միքայէլ Տէր-Յովհաննէսեանց.	77
9	Աղաջան Գիրբարեանց. Նուխեցի.	1
10	Աղէքսանդր Թորոսեանց.	77
11	Աղէքսանդր Նազարեանց.	77
12	Աղէքսանդր Մելիք Ալահվերդեանց.	77
13	Աղէքսանդր Տէր-Միրաիչեանց. Սիւն.	77
14	Աղէքսանդր Քալանդարեանց. Ազուլ.	77
15	Անուշաւան Քալանդարեանց.	77
16	Արամ Միսիարեանց.	77
17	Արշակ Բ. Փանեանց. Ազուլեցի.	77
18	Արշակ Մելիքեանց.	77
19	Արշակ Տէր-Սհանեանց. Փարվիղեցի.	77
20	Աստուածասուր Աղասուէի.	77

21	Աւետիք Ա. Փանեանց. Ազուլեցի.	1
22	Աւետիք Բ. Փանեանց. 77	77
23	Աւետիք Սանփանեանց.	77
24	Աւետիք բէկ Տէր-Պետրոսեանց.	77
25	Գասպար Բ. Փանեանց.	77
26	Գասպար Մելիք Մուսեանց.	77
27	Գրիգորիս Խաղաշեանց.	77
28	Գրիգոր Քալանդարեանց. Ազուլեցի	77
29	Թոմաս Մարգարեանց. 77	77
30	Խաչ Ե. Միրզա Աւագեանց.	77
31	Համբարձուժ Բինեաթեանց.	77
32	Մադաթիայ Մելիք Մուսեանց.	77
33	Հռիփսիմեան Գրադարան.	77
34	Մելքոն Գ. Սալամբէկեանց.	77
35	Միրզաջան Առափայեղեանց. Շուշեցի.	77
36	Միքայէլ Մասնեանց.	77
37	Մուշէղ Քալանդարեանց.	77
38	Յակովբ Եարամիշեանց.	77
39	Յակովբ Տէր-Խարայեղեանց.	77
40	Յովհաննէս Ա. Փանեանց. Ազուլ.	77
41	Յովհաննէս Միրզա Աւագեանց. Շուշի.	77
42	Նիկողայոս Աղամալեանց.	77
43	Չհանդիր Վարդանեանց.	77
44	Ռափայէլ Մ. Գրիգորեանց.	77
45	Սարգիս Տէր-Եղիազարեանց.	77
46	Սիմէոն Բաղերեանց.	77
47	Սիմէոն Մովսէսեանց. Շուշիցի.	77

48	Սիմէօն Պատուականեանց	1
49	Ստեփան Դաստակեանց	”
50	Ստեփան Կոստանդինեանց	”
51	Ստեփան Համբարձումեանց	”
52	Վարդան Տէր-Յանեանց. Թարվիլեց.	”
53	Վահան Շահունի	”
54	Վահան Քալանդարեանց Ազուլեցի.	”
55	Պողոս Սերեբրակեանց	”
56	Յակովբ Տէր-Վարդանեանց	”
57	Սիմէօն Տէր-Յովհաննէսեանց. . . .	”
		70
ԵՐԵՒԱՆ.		
1		
2	Յակովբ Տէր-Յովսէփեանց	17
3	Նահապետ Աթանասեանց	15
4	Աստուածատուր Աստուածատրեանց.	1
5	Խաչիկ Մուքիլեանց. Ազուլեցի. . . .	”
6	Կարապետ Բարաջանեանց	”
7	Հայրապետ Թաղիանոսեանց	”
8	Մկրտիչ Շաւարշեանց	”
9	Յակոբ Գէորգով	”
10	Յակոբ բէկ Ալթունեանց	”
11	Յարութիւն Հախնաղարեանց. Ազուլ .	”
12	Յովհաննէս Բէզլարեանց	”
13	Յովհաննէս Տէր-Մկրտչեանց Քանաքեր.	”
14	Յովսէփ Տէր-Յարութիւնեանց Օրդուբ.	”
	Սարգիս Ա. Ստեփանեանց Ներ. Ազուլ.	”
		44

ԶԱՔԱԹԱԼԱՅ.		
1	Ղահրաման Դ. Մելիք-Մուրադեանց.	1
ԼԵՆՔԱՐԱՆ.		
1	Կարապետ Նաւասարդեան	2
ԹԱԻՐԻԶ.		
1	Մեսրոպ Քահ. Փափաղեանց	5
2	Յակովբ Հաճեան.	2
3	Յովակիմ Փէնէրճեան.	”
4	Մահտեսի Սիմէօն Թումանեանց	”
5	Աշխէն Տ. Մեսրոպեան Առաւելեանց	1
6	Գասպար Եսայեանց	”
7	Գրիգոր Ասլան-Եափարեանց	”
8	Մովսէս Աւետիսեանց.	”
9	Յովսէփ Կարապետեան.	”
10	Յուլիոս Թովմասեան.	”
11	Յոհան Ս. Տէր-Յոհանեանց.	”
12	Նիկողայոս Ղունկիանոսեան.	”
13	Սրապիոն Անտօնեան.	”
		20
ԹԷԼԱԻ		
1	Աննայ Յ. Քօլօեանց.	1
2	Արամ Աբրամիչ Մաթուշով.	”
3	Բաղդասար Ղազարեանց.	”

4	Բայանդուր Երզնկեանց.	1
5	Գրիգոր Մանդակունի.	"
6	Եազոր Միսէօնեանց.	"
7	Կատարինէ Ասարէզեանց.	"
8	Կատարինէ Խանջուլեանց.	"
9	Կարապետ Քաչ. Ասլանեանց.	"
10	Ղևոնդ Իշխանեանց.	"
11	Մակա Բէժանեանց.	"
12	Մակա Զուրապեանց.	"
13	Մարիամ Խաղաղեանց.	"
14	Միլանիա Խիթարեանց.	"
15	Յովսէփ Եազորեանց.	"
16	Նատուղիա Մանդակունի.	"
17	Նատաղիա Մարգարեանց.	"
18	Նունէ Նիրակոսեանց.	"
19	Շուշանիկ Խիթարեանց.	"
20	Սաթենիկ Եարաբեանց.	"
21	Սարգիս Քաչ. Տէր-Սարգիսեանց.	"
22	Սովիա Տէր-Մարտիրոսեանց.	"
23	Վահան Բէժանեանց.	"
24	Վ. Տասիա Միրոսէմեանց.	"
25	Օւզայ Սողոյեանց.	"

ԹԻՖԼԻԶ.

25

1	Արդար Յովհաննէսեանց.	25
2	Կարեկո Յովհաննէսեանց.	15
3	Բէհրուզեանց Խմբադիր (Тиф. Вѣст)	10
4	Գայիսնէ Յովհաննէսեանց.	"

5	Եւդ. Տէր-Միրտիչեանց.	10
6	Գրիգոր Մասինեանց.	5.
7	Ղևոն Տիգրանեանց.	"
8	Կատարինէ Եւանդուլեանց.	"
9	Ոմն.	"
10	Աւետիս Արասխանեանց.	2
11	Բաղդասար Քաչ. Ղամաղեանց.	"
12	Կ. Տէր-Աճատրեանց.	"
13	Աղէքսանդր Արարատեանց.	1
14	Աղէքսանդր Լիլիփարեանց.	"
15	Արշակ Մատուրեանց.	"
16	Արշակ Յովհաննէսեանց.	"
17	Արտեմ Փիղինեանց.	"
18	Աւետիս Գուլլակեանց.	"
19	Անյայտ ոմն.	"
20	Բաղդասար Զարդեղեանց.	"
21	Բարսէղ Բաթեանց.	"
22	Գէորդ Խաչատուրեանց.	"
23	Գրիգոր Մեհրաբեանց.	"
24	Գ. Տ. Նիկողայոսեանց.	1
25	Իսահակ Յարութիւնեանց.	"
26	Խաչատուր Վիլանեանց.	"
27	Խաչատուր Մանուկեանց.	1
28	Կարապետ Թէմուրազեանց.	"
29	Միքայէլ Տէր-Սահփանեանց.	"
30	Յակովբ Խօջամիրեանց.	"
31	Յակովբ Տէր-Յովհաննէսեանց.	"
32	Յովհաննէս Քաչ. Տէր-Միխիթարեանց.	"
33	Неизвѣстный	"

34	Նիկողայոս Խոջեանց.	1
35	Նիկողայոս Պ.Ս.	”
36	Ստեփաննոս Շիխնեանց.	”
37	Տիգրան Գուլազարեանց.	”
38	Տիգրան Տէր-Գրիգորեանց.	”

122

ՀԻՆ-ՆԱԽԻԶԵԻԱՆ.

1	Բաղդասար Մ. Տէր-Միքայէլեանց.	5
2	Անտոն Թուներանց.	4
3	Պետրոս Քաթանեանց.	”
4	Մկրտիչ Օրդիսեանց.	3
5	Մովսէս Իւզբաշեանց. Շուշ.	”
6	Նազելի Մելիք Էյնաթեանց.	”
7	Արտեմ Ն. Սարուխանբէգով.	2
8	Մատթէոս Գ. Ահարոնեանց.	”
9	Մովսէս Ներսէսեան.	”
10	Յովհաննէս Եղիապարեանց.	”
11	Ստեփան Սարգիսեանց.	”
12	Արշակ Ս. Աւետիքեանց.	1.
13	Արտեմ Զօրապեանց.	”
14	Աւետիս Օհաննէսեանց.	”
15	Գէորգ Մահտեսի Պողոսով.	”
16	Գէորգ Շամխարով.	”
17	Գէորգ Տէր-Յարութիւնեանց.	”
18	Թադէոս Տէր-Միքայէլեանց.	”
19	Լեպարիտ Բարախանեանց.	”
20	Խօսրով Մելիք Օհանջանեանց.	”
21	Կարապետ Աղամեանց.	”

22	Կարապետ Զախարով Բաղդասարեանց	1
23	Մարտիրոս Տէր-Աբրահամեանց.	1
24	Մարտիրոս Տէր-Պօղոսեանց.	1
25	Միքայէլ Մելիքով.	1
26	Յովհաննէս Խալաթեան.	1
27	Ներսէս. Տէր-Պօղոսով.	1
28	Սիսակ Կ. Օհանեանց.	1
29	Ստեփան Գ. Տէր-Աստուածատրեանց.	1
30	Ստեփան Թուներանց.	1
31	Վանո Թայիրով.	1
32	Վօնէր Գրիգորով.	1

53

ՄԵԾ-ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅ (ՓԱՄԲԱԿԱԶՈՐԻ)

1	Աղէքսանդր Լալայեանց.	5
2	Աստուածատուր Խանդատեանց.	”
3	Արսէն Քահ. Տէր-Սիմէօնեանց.	”
4	Գէորգ Մ. Գարանեանց.	”
5	Խաչատուր Աբովեանց.	”
6	Կարապետ Տէր-Գրիգորեանց. (Զալալօղ)	”
7	Մկրտիչ Մատինեանց.	”
8	Յովհաննէս Քահ. Վիրապեանց.	4
9	Համբարձուժ Բալասանեանց.	3
10	Աղէքսանդր Մելիքով.	2
11	Կարապետ Քահանայ.	”
12	Ղաղար Աղարապեան, ...	”
13	Յովակիմ Նալբանդեանց.	”
14	Յովհաննէս Եղշատեանց.	”
15	Նահապետ Աղատեանց.	”

16	Փաշա Հայրապետան.	2
17	Ուսուցմարան մեծ-Ղարաքիլիսու.	..
18	Աստուածատուր Գէորգեան.	1
19	Աւետիս Միրզայով.	1
20	Գէորգ Իսկանդարեանց.	1
21	Գրիգոր Հախինեանց.	1
22	Խանուժ Միրզայեանց.	1
23	Կիրակոս Աբղիեանց.	1
24	Մարտիրոս Ամբրեզեանց.	1
25	Մեսրոբ Սահակով.	1
26	Յակովբ Նազարեթեան.	1
27	Յարութիւն Մելիքեանց.	1
28	Յովհաննէս Աղաբապեան.	1
29	Յովհաննէս Մխիթարեանց.	1
30	Նիկողայոս Քաչ. Եպլլեյեանց (Աղբուլը)	1
31	Պօղոս Քաչ. Տէր-Պօղոսեանց.	1
32	Ռոստոմ Ղազարեան.	1
33	Վառլառեայ Սաղաթէլեանց.	1
34	Տիգրան Սարգիսով.	1

75

ՄԵՇԵԴԻՍԵՐ.

1	Գասպար Մելիք Բաղդասարեանց.	1
2	Դաւիթ Ա. Փանիկեանց.	1

2

ՄԵՂՐԻ (ԳԻՒՂ)

1	Երմոզինիայ Տէր-Մինասեանց.	5
2	Ահարօն Քաչ. Տէր-Դաւիթեանց.	2

3	Գէորգ Յովակիմեանց.	1
4	Դաւիթ Մելիք Միրտիչեանց.	1
5	Դաւիթ Փարսազանեանց	1
6	Իսահակ Զախարեանց	1
7	Մարտիրոս Դանիէլեանց.	1
8	Մարտիրոս Մելիք Աղանեանց.	1
9	Մատթէոս Շահիեանց	1
0	Յարութիւն Սարգիսեանց	1
11	Յովհաննէս Տէր-Զախարեանց.	1
12	Յովհաննէս Տօշեանց	1
13	Վարդան Մամաջանեանց.	1
14	Վարդան Յովհաննէսեանց	1
15	Փարամազ Փարամազեանց	1

20

ՆԻՐԿԻՆ ԱԳՈՒԼԻՍ.

1	Պօղոս Աղամալեանց	3
2	Հայրապետ Նուսնուսեանց	2
3	Յովհաննէս Լ. Նուսնուսեանց.	2
4	Ստեփան Կ. Ընաղչեանց	2
5	Ստեփան Մ. Ունանեանց	2
6	Աստուածատուր Տէր-Լ. Ճասարեանց	1
7	Եփրեմ Դաւիթեանց.	1
8	Լևոն Գ. Մանվիլեանց	1
9	Լևոն Ղ. Նուսնուսեանց	1
10	Յովհաննէս Մանվիլեանց:	1
11	Ս. Մ. Ոսկանեանց	1
12	Տ. Բ. Ոսկանեանց:	1
13	Տ. Զ. Ոսկանեանց:	1

14	Տիկին Լուսի Չարդարեանց.	1
15	Օրհորդ Լուսի Գ. Մակինցեանց:	1
16	Օ. ֆ. Ոսկանեանց,	1

22

ՆՈՒԻԻ.

1	Աբրահամ Բունիաթեանց	1
2	Աղամջան Մալիանց	1
3	Առաքիլ Մալիանց	1
4	Աւետիս Ներսէսեանց	1
5	Աւետիք ֆ. փանեանց	1
6	Գրիգոր Գեանջումեանց	1
7	Գրիգոր Չոլախեանց	1
8	Երեմիա Յ. Տապտապեանց	1
9	Կարապետ Ղարիբեանց	1
10	Մինաս Գէորգեանց	1
11	Յարութիւն Աղամիրզեանց	1
12	Յարութիւն Կիրակոսեանց	1
13	Յարութիւն Մահտեսի Յովսէփեանց	1
14	Սարգիս Թովմայեանց	1
15	Սարգիս Տէր-Ներսէսեանց	1
16	Ստեփան Աղամիրզեանց	1
17	Ստեփան Յովսէփեանց	1
18	Ստեփան փանեանց	1
19	Քրիստափոր Յակոբեանց	1
20	Օհաննէս Մուքայէլեանց	1

20

ՍՂՆԱԽ.

1	Աղէքսանդր Ստեփանեան	1
2	Ամիրան Ջիլաւեանց	??
3	Աստուածատուր Աւետիքեանց	??
4	Արշակ Երեց Տէր-Ստեփանեանց	??
5	Արտեմ Արութիւնեանց	??
6	Բաղրատ Տէր-Մատթէոսեանց	??
7	Դաւիթ Օնանեանց	??
8	Եղիշէ Բահ. Տէր-Աստուածատուրեանց	??
9	Զաքար Հաքիմեանց	??
10	Կամսար Տէր-Դաւթեանց	??
11	КНЯЗЬ ИЛЪЯ ТУМАНОВЪ	??
12	Միքայէլ Ջիլաւեանց	??
13	Մնացական Մինասեանց	??
14	Մովսէս Գեօղալեանց	??
15	Յովհաննէս Բալինջաղեանց	??
16	Յովհաննէս Լիսինեանց	??
17	Նիկողայոս Թէմուրաղեանց	??
18	Նիկողայոս Ղուլիջանեանց	??
19	Նիկողայոս Սարգիսեանց	??
20	Նիկողայոս Սերբրակեանց	??
21	Նիկողայոս Տէր-Աստուածատուրեանց	??
22	Նիկողայոս Տէր-Ստեփանեանց	??
23	Նիկողայոս Օնանեանց	??
24	Պլատոն Տէր-Մատթէոսեանց	??
25	Սարգիս Պայատեանց	??
26	Սարգիս Տէր-Մատթէոսեանց	??
27	Տիգրան Սալաթինեանց (Տիրացու)	??

28	Աղէքսանդր Պապովեանց . . .	1
29	Օրիորդ Եւա Դաւթեանց . . .	2
30	Օրիորդ Մաշինկայ Այվազեանց . . .	2

30

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍ

1	Յ. Տէր Գրիգորեան . . .	20
2	Թովմաս Եսլանեանց . . .	10
3	Մեսրոպ ԲաՏ. Գիւլումեանց . . .	10
4	Մինաս Երասխանեանց . . .	6
5	Ստեփաննոս Երասխանեաց . . .	6
6	Աղէքսանդր Եսլանեանց . . .	5
7	Առաքել Ներսէսեանց . . .	5
8	Դաւիթ Քալանդարեանց . . .	5
9	Խաչատուր Մ. Փանեանց . . .	5
10	Կարապետ Բեղլարեանց . . .	5
11	Հայրապետ Խօջամիրեանց . . .	5
12	Մարգարէ Խօջամիրեանց . . .	5
13	Մինաս Վարդապ. Պարոն Վարդեանց . . .	5
14	Մ. Միանսարեանց . . .	5
15	Մկրտիչ Տէր-Մկրտիչեանց . . .	5
16	Մովսէս ՔաՏ, Մելիք-Ստեփանեանց . . .	5
17	Յարութիւն Գէորգեանց. (Քղկինցի)	5
18	Յարութիւն Շահնազարեանց, . . .	5
19	Յարութիւն Փանեանց . . .	5
20	Յովհաննէս Տէր-Ջանեանց Մհակտի . . .	5
21	Սարգիս Հախնազարեանց . . .	5
22	Յովհաննէս Ներսէսեանց . . .	3
23	Սակփան Տէր-Սիքայէլեանց . . .	3

24	Աբրահամ Տէր-Մկրտիչեանց . . .	2
25	Արսեմ Տէր Ս. Տէր Մինասեանց . . .	2
26	Դանիէլ } Տէր-Ս. Տէր-Մինասեանց . . .	2
27	Խրիստաֆոր } . . .	2
28	Աւետիս Խօջամիրեանց . . .	2
29	Թովմաս Ղարիբջանեանց . . .	2
30	Խաչատուր Յովհաննէսեանց . . .	2
31	Օրիորդ Եւզենիա՝ Բեղլարեանց . . .	2
32	Գասպար Տէր-Մ. Եւազեան . . .	1
33	Պողոս Եղամիրեանց . . .	1
34	Տիկին Զարուհի Գիւլումեանց . . .	1

155

ՕՐԴՈՒԲԱԹ:

1	Կարապետ Բարայեանց . . .	10
2	Դաւիթ Այվազեանց . . .	
3	Յովհաննէս Եղնազարով . . .	
4	Պողոս Տէր-Գրիգորով . . .	

Չհաշվելով այն ստոր կան դեռ չե ստացուած է ունիմք ընդ ամենը 359 բաղրվել են 720 օրինակ:

Աշխատատիրոջը խր ճառաւ չկարողանալով անձ դրու թեան վերայ, հրաւիր դամսու թիւնը դէպի այն սահել են սրբադրողն աչքի:

1. ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...
 14. ...
 15. ...
 16. ...
 17. ...
 18. ...
 19. ...
 20. ...
 21. ...
 22. ...
 23. ...
 24. ...
 25. ...
 26. ...
 27. ...
 28. ...
 29. ...
 30. ...

Библиотека
 22
 ИГРАНЕ
 А ИЪЧИЪ

Բ 3352

2013

« Ազգային գրադարան

NL0057260

